

: ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

Ročník XXXVI. (VII.)

číslo 1 / 2006

OSTŘÍŽÍM ZRAKEM

Klub Za starou Prahu sleduje dění v památkové péči, které nabralo v prvních měsících roku 2006 dramatických rozměrů, doslova ostřížím zrakem. Není divu, vždyť stál kdysi u kolébky institucionalizované péče o památky v této zemi. I tato skutečnost dává Klubu a jeho současné reprezentaci nezpochybnitelný mandát k dohledu téměř otcovskému (mateřskému). Ačkoli dítě je dávno plnoleté a o žádný rodičovský protektorát nestojí, nemůžeme přece nečinně přihlížet, když inkasuje ránu pěstí, druhou bere o zeď a jeho oslabení se snaží zneužít pochybná parta!

DOMÁCÍ RADA KLUBU ZA STAROU PRAHU PRO ROK 2006:

PhDr. Kateřina Bečková – *předsedkyně*

Ing. arch. Martin Krise, Bc. Karel Ksandr – *místopředsedové*

Mgr. Richard Biegel (jednatel), Ing. Zbyněk Bureš (správce fotoarchivu), JUDr. Zdeněk Dušek,
Mgr. Kateřina Hanzlíková, Mgr. Stanislav Holeš, Ing. arch. Josef Hyzler (čestný předseda),
Ing. Václav Jandáček, doc. Ing. arch. František Kašička, PhDr. Kristýna Kolajová, Mgr. Radmila
Kreuzziegerová, Mgr. Blanka Kynčlová (správce knihovny), Ivan Minář, Milan Patka (pokladník),
Ing. arch. Michal Sborwitz, Ing. arch. Miloš Solař, prof. PhDr. Rostislav Švácha,
PhDr. Helga Turková, Ing. arch. Jan Veselý (archivář) – *členové*

Marek Foltýn, Martin Micka – *revizoři*

*Jednání domácí rady Klubu, která se konají vždy jednou za čtrnáct dní (sudý týden)
ve středu od 17,30 hod. v Juditině věži, jsou přístupná členům Klubu.*

PŘEHLED PŘEDNÁŠEK V ČERVNU AŽ PROSINCI 2006

HOVORY O PRAZE

346.

pondělí 26. června 2006

*Aktuality Klubu Za starou Prahu
informují členové Domácí rady Klubu*

Termíny podzimních Hovorů o Praze:

25. září, 23. října, 27. listopadu a 11. prosince 2006

Témata budou upřesněna v dalším čísle věstníku

---

*Uvádějí: PhDr. Helga Turková, členka Domácí rady Klubu,
a Ing. arch. Josef Hyzler, emeritní předseda Klubu.*

Hovory o Praze se konají **v 18 hod.** v přednáškovém sále hlavní budovy Národního muzea, v přízemí vzadu. Václavské náměstí 68, Praha 1. Stanice metra Muzeum, trasa A, C.

ZA STAROU PRAHU,

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ročník XXXVI. (VII.), číslo 1/2006
založeno 1910, přerušeno 1954, obnoveno 2000
Vychází třikrát ročně.

Redakce: PhDr. Kateřina Bečková
ve spolupráci s členy Domácí rady Klubu Za starou Prahu.

Grafická úprava a sazba: Pavel Bosák.

Číslo 1/2006 mělo redakční uzávěrku 15. 5. 2006.

Číslo 2/2006 vyjde v září 2006.

**Vydání časopisu bylo podpořeno finančním příspěvkem
Ministerstva kultury ČR**

Časopis je zaslán členům Klubu zdarma v rámci členského příspěvku.
Zájemci, kteří nejsou členy Klubu, si mohou časopis koupit za cenu 50 Kč
v návštěvních hodinách v kanceláři Klubu nebo v knihkupectvích: Fišer (Kaprova 10),
Academia (Václavské nám. 34), Mapkupectví (Žatecká 2)
Mohou si též časopis předplatit za cenu 50 Kč za výtisk
(včetně poštovného a balného).

OBSAH

PAMÁTKOVÉ KAUZY

Drama téměř podle Dostojevského.
Kronika pěti měsíců v památkové péči
ze zorného úhlu Klubu Za starou Prahu
(Kateřina Bečková) 4

DOKUMENTY

Stanovisko k odvolání všech ředitelů NPÚ
a ředitele Odboru památkové péče MK ČR 12

Stanovisko k některým otázkám připravované
reformy památkové péče 13

Prohlášení k současné situaci ve státní památkové
péči 15

Pět hvězdiček u sv. Tomáše
(Kateřina Hanzlíková, Jan Veselý) 17

Mrakodrapy na Pankráci
(dokumenty) 23

Obchodní dům Máj/Tesco
navržen na kulturní památku
(dokumenty)..... 27

Cena Klubu Za starou Prahu pro rok 2006
(Rostislav Švácha) 29

Další aktivity Klubu Za starou Prahu
v lednu – dubnu 2006
(Kateřina Bečková) 30

NÁZOR

Příliš živá památka
(Pavel Nauman) 32

ZAJÍMAVOSTI

Hradební věž staroměstského opevnění
v Bartolomějské ulici aneb *co oči nevidí,
srdce nebolí*
(Petr Kučera) 37

Výzdoba průčelí budovy
Pražské městské pojišťovny
(Petr Šámal, Alexandr Rymarev) 39

Co prožívají sochy na Karlově mostě
(Alexandr Rymarev, Petr Šámal) 44

Vltava v bronzu a kameni
(Stanislav Srnský) 49

JUBILEA

Kdo byl profesor Emanuel Hruška a doba,
ve které žil
(Josef Hyzler) 52

Blahopřání Věře Blažkové 56

ČLENSKÉ INFORMACE

Valné shromáždění Klubu Za starou Prahu
dne 11. 3. 2006 v Baráčnické ruchtě 57

Adresa kanceláře Klubu Za starou Prahu: Mostecká 1, 118 00 Praha 1
návštěvní hodiny: vždy ve středu 15–17,30 hod.
telefon: 257 530 599
e-mail: kzsp@mail.cz
internetové stránky: <http://www.zastarouprahu.cz>

Čtete a přispívejte do diskusního fóra na internetových stránkách Klubu!

Členství v Klubu Za starou Prahu je otevřené, členský příspěvek pro rok 2005 je stanoven v hodnotě 150 Kč
(studenti, důchodci) a 250 Kč ostatní.

Příhlášky jsou pro zájemce k dispozici v návštěvních hodinách v kanceláři Klubu.

DRAMA TĚMĚŘ PODLE DOSTOJEVSKÉHO

Kronika pěti měsíců v památkové péči ze zorného úhlu

Klubu Za starou Prahu

Uražení a ponížení

Jako blesk z čistého nebe zapůsobila v pátek dne **2. prosince 2005** zpráva, že ministr kultury Vítězslav Jandák **odvolal z funkce všech deset ředitelů územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu,¹⁾ současně i generálního ředitele NPÚ Ing. Zdeňka Nováka,²⁾ který byl ve funkci pouhý jeden den, dále ředitele ministerského odboru památkové péče Ing. arch. Jana Kaigla** a další pracovníky ministerstva.

Ředitelé památkových ústavů byli ve čtvrtek 1. prosince narychlo vyzváni, aby se dostavili následující den v dopoledních hodinách na Ministerstvo kultury ČR do Nostického paláce. O příčinách této náhlé hromadné audience u ministra se mohli domýšlet leccos, například to, že ministr, který veřejně označil památky a památkovou péči za svoji prioritu, se s představiteli resortu chce osobně seznámit, probrat s nimi své návrhy, jak oboru pomoci, a vyslechnout jejich názory. Pravý důvod schůzky, jak se později svěřil jeden z účastníků, by nikoho z nich nenapadl ani v nejhorším snu. O to větší šok pro poslušně shromážděné a přátelsky naladěné ředitele setkání s lidovým ministrem znamenalo. S káravou tváří, z níž bylo možné vyčíst jen ortel: „*virni!*“, je bez jakýchkoli cavyků a slůvka vysvětlení zbavil ředitelských funkcí. Marně se ptali proč. Odpověď měla dát až **tisková konference MK ČR** uspořádaná též den, **2. prosince 2005**, odpoledne. Teprve z médií se tedy veřejnost a především odvolaní, *uražení a ponížení* ředitelů dozvěděli, že bezprostředním podnětem k bezprecedentně emotivnímu rozhodnutí ministra, bylo jeho rozhořčení nad zprávou, že se bourá Hladová zeď v Praze na Strahově.³⁾ S prací památkového ústavu však již předtím, jak ministr uvedl, spokojen stejně nebyl, a proto snaha přivést čerstvý vítr do řídicích pozic v památkové péči měla být prvním krokem k její připravované reorganizaci.⁴⁾ Podle Petra Millera, personálního ředitele MK ČR, bude okamžitě na uvolněná místa vypsaná výběrové řízení, jehož uzavření se předpokládá již během deseti dnů (!). Odvolaným ředitelům nebude bráněno, aby se o svá místa ucházeli znovu.

V den této dramatické události, tedy v pátek 2. prosince 2005, byli shodou okolností členové Domácí rady Klubu na exkurzi v objektu augustiniánského kláštera na Malé Straně a měli možnost alespoň v užším kroužku aktuální informace projednat a okamžitě k nim zaujmout stanovisko, s nímž ještě též večer krátce vystoupil jednatel Klubu Richard Biegel ve zpravodajské relaci České televize. Hned další den dostalo klubovní stanovisko písemnou podobu a jeho základní myšlenky prezentoval i článek Richarda Biegla již v pondělních Lidových novinách v rubrice Úhel pohledu na titulní straně.⁵⁾ **Stanovisko k odvolání všech ředitelů NPÚ a ředitele Odboru památkové péče MK ČR z 3. pro-**

since 2005 publikujeme v plném znění v závěru tohoto článku.

Klubovní stanovisko se stalo též základem **petice z 5. prosince 2005**, kterou zorganizovali členové Domácí rady K. Kolajová a R. Biegel a kterou během následujících deseti dnů podepsalo cca 700 osob, většinou pracovníků památkových ústavů. Petiční archy byly na MK ČR odevzdány 15. 12. 2005.

Další kritiku z pozic Klubu vyvolalo ministerstvem zveřejněné složení komise sestavené k výběru nového generálního ředitele.⁶⁾ Mezi členy komise nebyl, a to nepochybně úmyslně, jmenován nikdo se zkušenostmi z praxe památkové péče a se znalostmi chodu tak specifické instituce, jakou je Národní památkový ústav!

Krátce po Jandákově zbrklém odvolání ředitelů památkových ústavů se také ukázalo, že tento pracovněprávní akt ani v kompetenci ministra nebyl. Regionální ředitele měl odvolávat a jmenovat podle tehdy platného statutu výhradně generální ředitel NPÚ. (I proto pak museli být Jandákem de jure neplatné odvolání územní ředitelů odvolání v lednu novým generálním ředitelem ještě jednou.)

Brzy po vypsání výběrového řízení na nové ředitele vyšlo také najevo, že v šibeničním termínu pouhých několika dnů a s nejasně formulovanými podmínkami se do konkursu nejsou ochotni přihlásit ani dobrodruzi, natož pak seriózní osobnosti, proto byl termín podání přihlášek prodloužen až do 10. ledna 2006 a podmínky pro uchazeče lépe specifikovány.

Zločin a trest

Po setkání jednatele Klubu Mgr. Richarda Biegla s prvním náměstkem ministra kultury akad. arch. Františkem Formánkem v diskusním pořadu Českého rozhlasu byla domluvena **schůzka představitelů Klubu s ministrem Vítězslavem Jandákem**. Tato schůzka se uskutečnila v pátek **16. prosince 2005** v Nostickém paláci. Za Klub se zúčastnila autorka tohoto textu a jednatel R. Biegel, za MK ČR kromě ministra též náměstek F. Formánek. Setkání bylo neformální a přátelské. Ministr nás vítal téměř s otevřenou náručí a s ujištěním, že si našeho spolku velmi váží. Divil se však, že jsme se u něj neohlásili již mnohem dříve, neboť památky jsou přece naším společným zájmem a v tomto ohledu jsme tedy jasní spojenci. Jako druhům ve zbrani, kteří ho jistě pochopí, se nám také pokusil upřímně vysvětlit svá personální rozhodnutí směřující k nápravě nenormálních poměrů, které v památkových ústavech panovaly. V plamenném nepřerušitelném monologu nám líčil mnoho nepravostí, od pouhých přestupků po hospodářské podvody až k trestnému konání, kterých se údajně památkáři dopouštěli. Celý Národní památkový ústav vyzněl v tomto barvitěm po-

Bibliografické údaje k výstřížkům v kolážích obsahují poznámky na str. 10–11

pisu jako zločinecká organizace mafiánského typu. A ryba smrdí od hlavy, jak je známo. Druh obvinění směřoval k zmanipulovaným výběrovým řízením, rozkrádání mobiliáře či vzácných knihovních fondů hradů a zámků či k prostému zneužívání pracovní doby a záměrné ne hospodárnosti. Bohužel nepadla žádná jména ani názvy lokalit, takže jsme mohli jen užasle koukat, napjatě poslouchat a rozpačitě krčit rameny. Pokud bychom byli prostáčky, za které nás možná pan ministr považoval, mohli bychom být uspokojeni, že se nám konečně dostalo zevrubného vysvětlení, jaký to byl zločin, který vyvolal onen spravedlivý trest, stojící na začátku celého příběhu. Protože však zas tak velkými prostáčky nejsme, říkali jsme si v duchu s trpkým povzdechem: *To, že chce být Vítězslav Jandák Mirkem Dušínem české památkové péče, je hezké a nepochybně originální, rozezná ale skutečné obvinění od pomluvy a upřímnou snahu po nápravě od sprostého vyřizování účtů? Vyzná se ve Stínadlech tak, aby věděl, zda volit Losnu, nebo Mažňáka?* V každém případě projevil v závěru osmdesátiminutové schůzky, z níž přibližně šedesát minut mluvil jen on sám, zájem scházet se s představiteli Klubu pravidelně, nejlépe jednou měsíčně.⁷⁾

Těsně před vánočními svátky **22. prosince 2005** se konala **na MK ČR tisková konference k návrhu koncepcí reformy památkové péče**. Text tiskové zprávy

zpracoval **Památková péče pro 21. století** obsahoval řadu systematicky neutříděných poznámek, které měly zřejmě určovat směr zpracování budoucí koncepce památkové péče. Z našeho pohledu zde byly podstatné dva momenty, a to snaha o řešení principu dvojkolejného systému státní památkové péče a návrh převést správu většiny státních hradů a zámků do držení krajů, zatímco stát by si ponechal ve správě jen ty nejvýznamnější z nich.

Obava ze zbrklého, neuváženého či jinak nepřijatelného řešení jednoho či druhého problému přiměla Klub, aby zpracoval **Stanovisko k některým otázkám připravované reformy památkové péče ze dne 11. ledna 2006**, které publikujeme jako doplněk tohoto textu v plném znění. Přestože za zmíněné tiskové konference ministerstva kultury byla slibována rozsáhlá diskuse nad navrženými či v budoucnu zpracovanými koncepčními materiály (včetně kulatých stolů, televizních besed apod.), žádný kompaktní text k odborné či veřejné diskusi nejméně do konce dubna 2006 z ministerstva nevyšel. Na veřejnost občas pronikly jen kusé a často rozporuplné informace o záměru MK ČR zřídít samostatnou příspěvkovou organizaci, kam by měla být postupně převedena správa přibližně stovky státních hradů a zámků a dalších památkových objektů, dosud spravovaných NPÚ. Ani tento záměr však nebyl seriózně a jednoznačně veřejně prezentován, tak-

že lze usuzovat, že buď není ještě dopracován a se zveřejněním se proto otálí, nebo, a to je horší varianta, že bude realizován bez oponentury ze dne na den, jak je špatným zvykem současného ministra kultury.

Zápisky z mrtvého domu

V polovině ledna 2006 proběhlo výběrové řízení na generálního ředitele Národního památkového ústavu. Do finále, které se uskutečnilo 17. ledna 2006, se probíjalo sedm uchazečů. Výběrová komise se nakonec rozhodovala mezi dvěma z nich, filozofem, lékařem a ekologem Tomášem Hájkem, který nikdy v památkové péči nepracoval, zato jí však věnoval klubko svých teoretických úvah,⁸⁾ a naopak dlouholetým památkářským praktikem se vzděláním architekta a historika umění Karlem Ksandretem. Kupodivu se ukázalo, že památkářská i řídicí praxe je podle ministerské výběrové komise pro práci v památkové péči zřejmou překážkou(!), protože jinak si téměř jednomyslný výběr Tomáše Hájka vysvětlit nelze. Generálním ředitelem byl Mgr. Tomáš Hájek, Dr., jmenován neprodleně 19. ledna 2006, tentýž den odpoledne byl představen na tiskové konferenci a ještě týž den v podvečer uveden na své nové pracoviště na Valdštejnském náměstí, kam hned druhý den ráno, v pátek 20. ledna 2006, nastoupil.⁹⁾ Zázračné uvolnění T. Hájka z jeho předchozího působiště, Ministerstva životního prostředí ČR, kde pracoval jako poradce ministra, a to ani ne ze dne na den, ale doslova z hodiny na hodinu, budí zvláštní dohady.

Další události pokračovaly v rychlém tempu. V průběhu týdne 23.-27. ledna 2006 se v budově ústředního pracoviště NPÚ uskutečnila výběrová řízení na územní ředitele regionálních pracovišť. Výběrovou komisí již jmenoval nový generální ředitel Tomáš Hájek.¹⁰⁾ Skutečnost, že jejím pilířem učinil dvojici dr. Jiří Plos a dr. Josef Holeček, která se pak podle účastníků konkurzu také neaktivněji projevovala, a to na rozdíl od zbrusu nového ředitele Hájka, který při pohovorech s některými uchazeči vůbec nebyl přítomen, začala kompletovat dosud neúplnou mozaiku dohadů. Počátkem dalšího týdne, 30. ledna 2006, již bylo o nových ředitelích rozhodnuto.¹¹⁾ Opět bylo potvrzeno, že uchazeči přicházející do památkové péče jako nepopsaný list, nezatížení znalostí vnitřních vztahů, osob a rozehraných partií, a tudíž i snadněji manipulovatelní, byli komisí výrazně preferováni. Vtíravý pocit, že v pozadí této tendence stojí nějaký zájem, v jehož prospěch se tyto ne zcela logické kroky dějí, byl den ze dne neodbytnější. Také zveřejnění zcela nového Statutu NPÚ z 23. ledna 2006 a dále Hlavního organizačního řádu NPÚ a zcela proměněné Organizační struktury ústředního pracoviště NPÚ již dne 27. ledna 2006 jasně naznačilo, že nový generální ředitel musí mít kdesi po svém boku neviditelné a pracovité externí spolupracovníky, kterým fungování NPÚ leží překvapivě silně na srdci. (Možná dokonce tak silně, že si přáli mít v jeho čele snadno ovladatelnou figurku, jejímž prostřednictvím by mohli svou niternou náklonnost k oboru realizovat!) V každém případě však byly

tyto dokumenty stejně jako další Hájkovy intervence do organizace a chodu NPÚ připravovány mimo ústav, bez zásadní konzultace s jeho dosavadními vedoucími a zkušenými pracovníky. Není se však čemu divit, když víme, že ministr kultury měl o Národním památkovém ústavu to nejhorší mínění a považoval ho málem za doupě zločinu.

Generální ředitel Tomáš Hájek již od svého nástupu na výsostný manažerský post, jakým jeho funkce bezsporně je, projevoval až ukázkovou neschopnost chovat se jako manažer. Neseznámil se s podřízenými ani s jejich prací, nedokázal před ně předstoupit, aby jim vysvětlil a obhájil před nimi své (nebo čí?) vize, koncepce, organizační a personální změny, které přesto realizoval a které nejméně na několik týdnů uvedly ústřední pracoviště NPÚ v organizační chaos, kde málokdo věděl, kdo je jeho nadřízený, podřízený, do jakého oddělení patří, zda má pokračovat v původní práci, či zda ji má někomu předat a od jiného vyfasovat novou, zda ještě zítra najde svůj pracovní stůl na původním místě a v počítači své soubory. Hájek nic nevysvětloval, neodpovídal na e-maily a choval se dílem jako absolutistický vládce a dílem jako ustrašené zvíře zahnané do kouta. U většiny pracovníků paralyzovaného ústavu se jeho počínání nesetkalo s pochopením a jeho nezávaděníhodnou pozici mu málokdo měl chuť ulehčit.

Běsi

Dne 3. února 2006 byl jmenován Tomášem Hájkem poradní sbor generálního ředitele NPÚ.¹²⁾ Po zveřejnění sedmi jmenovaných osob již nebylo sporu o tom, či zájmy stojí v pozadí problematického angažování filozofa a literáta Hájka v praxi památkové péče. Ze sed-

mi jmenovaných osob, mezi nimiž se opět (!) objevila nerozlučná dvojice Plos – Holeček, jich pět mělo v minulosti výrazný spor s památkovou péčí, a to buď z pozice architekta-projektanta, nebo obhájce zájmu investora v památkově problematické stavební akci.

V tomto okamžiku Klub Za starou Prahu označil dění v památkové péči za puč provedený v zájmu České komory architektů a jejich již dříve veřejně prezentovaných představ o fungování památkové péče a vydal **Prohlášení k současné situaci ve státní památkové péči**, které dne **8. února 2006** zveřejnil na tiskové konferenci. Úplné znění textu prohlášení je opět zařazeno na závěr této kroniky. Prohlášení Klubu podpořil otevřeným dopisem ministru V. Jandákovi dne **9. února 2006** ad hoc sestavený **Koordinační výbor představitelů profesních sdružení historiků umění, kritiků, památkářů a muzejníků.**¹³⁾ Jeho význam bohužel několik dní poté poškodilo odvolání podpisu ze strany Asociace muzeí a galerií.

Mezitím dění v památkové péči a působení *běsů* nabralo další tragikomickou rovinu, když se ministr kultury Vítězslav Jandák ve sledovaném **nedělním pořadu České televize Otázky Václava Moravce dne 5. února 2006** názorově ostře střetl s prorektorem Univerzity Karlovy a ředitelem Ústavu dějin umění FF UK profesorem Mojmírem Horynou a v přímém televizním přenosu jej sesadil z čela Vědecké rady ministra kultury pro památkovou péči a tuto radu vzápětí celou rozpustil s bodrým prohlášením: „*povoláme jiné vědce*“.¹⁴⁾

Další těžko pochopitelnou mezihrou bylo **odvolání** jednoho z nově jmenovaných regionálních ředitelů, **Ing. Tomáše Peka**, z postu na územním pracovišti v Českých Budějovicích již po patnácti dnech od nástupu. Tomáš Pek veřejně popsal své působení ve funkci

ředitele jako frašku a počínání generálního ředitele Hájka jako chování zmateného dileta.¹⁵⁾ Abychom si o fungování či spíše nefungování komunikace Pek – Hájek udělali názorný obrázek, citujme z rozhovoru v časopise Reflex, kde ředitel Hájek na výtku, že neodpověděl ani na jeden Pekův mail bezelstně prohlásil: „Ale já neodpovídám na maily. On musí volit řádnou formu komunikace se svým generálním ředitelem. Ta komunikace nebyla formalizovaná. A překročilo to únosnou míru.“¹⁶⁾

Poté, co se od **PhDr. Josefa Štulce**, dosavadního hlavního konzervátora NPÚ a uznávané osobnosti oboru s mezinárodní prestiží, ředitel Hájek nedočkal za své kroky v ústavu pochvaly, o níž však nepochybně velmi stál, **odvolal 14. února 2006** z funkce i jeho. V rozhovoru publikovaném na webu České komory architektů a později v Bulletinu ČKA tento krok komentoval: „Nechci nijak zpochybňovat vysokou odbornou erudici J. Štulce, ale nedokázali jsme spolu komunikovat. Od svého náměstka očekávám, že se bude snažit naplňovat moje vize, což se však nedělo.“¹⁷⁾ Svěvolné personální kroky T. Hájka i další pozoruhodné události této kauzy byly bohatě mediálně reflektovány.¹⁸⁾

Nespokojenost s neutěšenou situací v Národním památkovém ústavu po nástupu generálního ředitele Hájka způsobila bouřlivý rozmach do té doby stagnujícího diskusního fóra na ústavních stránkách **www.npu.cz**. Avšak poté, co zde bylo publikováno mnoho nelichotivých slov na Hájkův účet, rozhodl se generální ředitel příslušnou rubriku fóra zrušit a případně další příspěvky, které by měly urážlivý charakter vůči jeho osobě, nařídil webmasterovi Ing. Janu Sommerovi neprodleně mazat. Tato situace si žádala okamžitou protiakci, a proto bylo **12. února 2006 spuštěno diskusní fórum na webových stránkách Klubu Za starou Prahu**, které zaznamenalo zejména v prvních týdnech rekordní zájem příspěvatelů a enormní návštěvnost.

Reakcí na klubovní prohlášení o puči v památkové péči režirovaném představiteli České komory architektů, byla **tisková konference ČKA uspořádaná dne 14. února 2006** v jejím sídle v Josefské ulici. Dr. Jiří Plos, sekretář ČKA a ředitel její kanceláře, se snažil přítomné přesvědčit, že jeho časté angažmá v památkové péči, ať při výběrových řízeních nebo v poradních orgánech, není ničím jiným, než plodem jeho připravenosti v koncepčních otázkách, neboť disponuje materiálem nazvaným *Koncepce památkové péče v České republice pro 21. století*, připraveným pracovní skupinou ČKA již v roce 1999, a jeho schopnosti být v pravý okamžik na pravém místě. Tuto tezi nepřímou potvrzuje i shoda názvu koncepčního materiálu ČKA a výše uvedené tiskové zprávy MK ČR z 22. 12. 2005. Zkrátka a dobře, vysvětlení může být velmi prosté a znít takto: dr. J. Plos, jehož osobnosti nelze upřít cílevědomost, pracovitost i obdivuhodný smysl pro sebeprosazení, a další osoby ze zájmové skupiny ČKA usilující dlouhodobě o vliv v památkové péči, se vyskytli, možná i kouzlem nechtěného, na ministerstvu kultury v ten klíčový okamžik, kdy ministr Jandák hledal morální, věcnou i organizační oporu ve svém útoku na

NPÚ; stačilo jen chytit se té příležitosti. Možná byla lobbystická skupinka Plos a spol. zaskočena tím, jak jim události šly samy na ruku, dokonce zaskočena tak, že svůj úspěch musela začít sama maskovat a zpochybňovat.¹⁹⁾

Z hlediska obecných zásad, které koncepce památkové péče připravená pracovní skupinou ČKA pod vedením dr. J. Plose prezentuje, představují zásadní nesoulad s názorem mnoha osobností památkové péče i Klubu Za starou Prahu zejména dva obsahové momenty: jednak úvaha o nutné redukci počtu prohlášených kulturních památek vzhledem k neudržitelné nákladnosti jejich uchování, případně redukce území památkových rezervací, jejich ochranných pásem či památkových zón, a jednak zavedení nového systémového prvku, a to licencovaného památkáře, kterého by si najímal a platil investor „s cílem nalézt takové řešení jeho požadavků, které bude v souladu s veškerou platnou legislativou, a bude tedy projednatelné příslušnými státními či samosprávnými orgány památkové péče.“²⁰⁾ Do světla mediální pozornosti se tak opět dostal výbušný problém vztahu architekt versus památková péče.²¹⁾

Kníže Myškin

Ministr kultury z vlastní iniciativy **pozal zástupce Klubu Za starou Prahu k další schůzce**, která se uskutečnila **20. února 2006**. Zúčastnili se jí za ministerstvo kultury též PhDr. Vladimíra Koubová, ředitelka odboru památkové péče, první náměstek ministra architekt František Formánek a za Klub opět autorka tohoto textu a místopředseda Ing. arch. Martin Krise. Ministr Jandák přišel na schůzku očividně rozladěn, neboť nedávné mediální vystoupení Klubu, které označilo změny v památkové péči za puč provedený v režii stoupenců architektonicko-investorské lobby, a generálního ředitele NPÚ Hájka za její loutku, jej, jak nám neváhal sdělit, nepotěšilo.

Můj osobní dojem z tohoto setkání byl velmi tristní, měla jsem pocit, že ministr není ochoten o našich názorech na věc vůbec diskutovat, neboť je o své pravdě, a to nejen v této kauze, přesvědčen natolik, že její zpochybnění nepřipouští a námitky jednoduše neslyší. Na obhajobu dr. Hájka v ředitelské pozici řekl jen: „*vždyť je to slušný člověk*“ a naznačil, že za ním stojí. Teprve když ministři tlumočila vlastními slovy ředitelka dr. V. Koubová naši výtku, že se ředitel NPÚ Hájek obklopil osobnostmi příliš úzce spjatými s architekty a jejich specifickými zájmy, což může negativně ovlivňovat situaci ve sféře státní památkové péče, ministr zpozorněl a řekl: „*no tak ho sem pozvěte, to nám bude muset vysvětlit*.“²²⁾ To byl jediný z našeho pohledu pozitivní výsledek celé schůzky, který se kupodivu i naplnil, neboť krátce poté rozšířil dr. Hájek poradní orgán generálního ředitele o další osobnosti a vyvážejším způsobem koncipoval též složení ústřední památkové rady.²³⁾

Netuším, zda byla myšlenka, aby ředitel Hájek provedl seznamovací, ne-li dokonce mírovou misi v Klubu Za starou Prahu také ministerským doporučením, ostatně dokázala bych si živě představit, jak mu ministr Jandák chlácholivě říká: „*zkuste se s nima do-*

mluvit, *dyť jsou to taky lidi*“, či zda to byla Hájkova vlastní iniciativa, ale nezvratnou skutečností zůstává, že 3. března 2006, kdy jsem se s ředitelem Hájkem sešla v České televizi před vysíláním pořadu Týden v kultuře, projevil k mému velkému překvapení sám od sebe zájem navštívit Klub Za starou Prahu a osobně nám své postoje vysvětlit.²⁴⁾

I proto budiž závěrečná pasáž naší kroniky zaměřena výhradně k problematické, avšak nikoliv nezajímavé osobnosti generálního ředitele NPÚ Tomáše Hájka. Mimořádně, autorka tohoto textu dobře ví, jak se jmenuje Dostojevského román, v němž je ústřední postavou *kníže Myškin*, nechtěla však tohoto slova v mezititulku užít, aby nebylo vulgárně vztaženo k posměšnému označení protagonisty našeho příběhu, byť v románu není slovo *idiot* přirčeno člověku hloupému či blbému, ale člověku jen s příliš dobrým srdcem.

Je-li takovým Tomáš Hájek, nevím, určitě ale vím, že není prvoplánově zlý či mstivý, spíše plachý až bázlivý, občas ovšem nemile zaskočený vlastní prchlivostí, jejíž roznětkou bývá kritika, kterou špatně snáší. Vrcholná manažerská pozice, do níž jej osudové rozhodnutí ministra kultury vyneslo, míří však zcela proti jeho osobním vlastnostem, schopnostem, dovednostem i temperamentu, on sám si však bláhově namlouvá opak a dobrého přítele, který by mu řekl pravdu, zřejmě nemá. Podobně jako každý z nás i Tomáš Hájek touží po všeobecném uznání, pochvalném poklepaní na rameni, lichotí mu zájem médií, k nimž je mimořádně vstřícný, rozdává s chutí rozhovory a prezentuje se rád v rozhlase i televizi. Pocit příslušnosti mezi společenské celebrity, které mu jeho postavení přináší, příjemná ředitelská kancelář i osobní řidič se silným vozem mu dodávají vytoužený pocit důležitosti a osobního uspokojení a jsou mu i výraznou oporou při občasném zavravorání jeho ne vždy pevné sebejistoty. Hájkovo vystoupení na veřejnosti, mluvené i písemné, bohužel působí zmateně, smysl prezentovaných myšlenek, které nedokáže vyjádřit pregnantně a stručně, pak díky rozvleklosti a neúměrnému zatížení citacemi divákovi, posluchači a čtenáři nadobro uniká.²⁵⁾ Nedokáže rozlišit situace, kdy má vystoupit jako generální ředitel s jasně formulovaným a vůči oboru, v jehož čele se ocitl, loajálním názorem, a kdy si může dovolit přepych hloubavého teoretizování a výkladu vzájemně se zpochybňujících úvah bez závěru. Pokud druhým popsaným způsobem vystoupí ve zpravodajském nebo diskusním televizním pořadu, což se již nejednou stalo, mění se v očích laické veřejnosti v komickou figurku, něco mezi dospělým dítětem Mr. Beanem a vědcem-experimentátorem za řečnickým pulťkem v Divadle Járy Cimrmana.

Nepříjemné sdělení, že jej nepovažujeme za člověka na svém místě, jsem se dr. Hájkovi chystala s příslušným komentářem naznačit při jeho oficiální **návštěvě v Klubu Za starou Prahu 29. března 2006**. Bohužel si hned v úvodu vymínil doslova, že nechce slyšet nic ad hominem, nic, co by mělo vyloženo osobní povahu. Z reálné obavy, že by se v takovém případě mohl hned zvednout a utéct jak malý kluk, jsem se

tedy omezila

jen na jedinou větu. Jeho až patologickým strachem z kritiky jsme byli myslím zaskočeni všichni a z čistě humánních důvodů jsme jeho přání respektovali. Následovala tedy přibližně dvouhodinová diskuse o památkové péči, v níž jak tázaný, tak tazatelé přelétali z tématu na téma jak včelíčky z květu na květ, myšlenky se točily v kruhu i ve spirále jak list padající ze stromu a náznaky názorových východisek unikaly jak kouř z komína. Přítomný host profesor Mojmir Horyna navíc dr. Hájka prozkoušel ze znalosti díla Aloise Riegla, z jehož studia Hájek své filozofické teorie o památkové péči vyvozuje. Hájkův projev pak sice neohodnotil, doporučil mu však, aby si Rieglovo dílo přečetl ještě jednou a pozorněji.²⁶⁾

V době, kdy je připravován tento materiál k tisku, zbývá jen několik týdnů do červnových parlamentních voleb. Protože na počátku celé výše popsané kauzy nebylo nic jiného než bezprecedentní politický zásah do tak nepolitického oboru, jakým památková péče je, může povolební politické uspořádání sil znamenat i v tomto oboru a jeho personálním obsazení další změnu, ne-li převrat.²⁷⁾ I když si politické zásahy do památkové péče nepřejeme, je nutné, aby *pokleslý běčkový thriller*, stručně popsaný v předchozím textu, někdo urychleně stáhl z programu a nahradil *seriózním bijákem*, který památkovou péči od politiky opět vzdálí a odvede do bezpečných sfér. Těžko říci, lze-li v to skutečně doufat, ale kéž by se tak stalo!

Kateřina Bečková

Poznámky k článku:

1) Ředitel územních odborných pracovišť NPÚ, odvolání z funkce dne 2.12.2005:

Brno – PhDr. Jaromír Mička, České Budějovice – Ing. Aleš Krejčů, Olomouc – Mgr. Pavel Konečný, Ostrava – Ing. arch. Naďa Goryczková, Pardubice – Mgr. Jiří Švec, Plzeň – Mgr. Tomáš Wizovský, Praha – PhDr. Michael Zachař, střední Čechy – Ing. arch. Václav Láška, Sychrov – PhDr. Miloš Kadlec, Ústí n. Labem – PhDr. Zdeněk Henig

2) Ing. Zdeněk Novák byl náměstkem ministra kultury přesně deset let za ministrů P. Tigrida, J. Taliře, M. Stropnického a P. Dostála, který jej jmenoval generálním ředitelem NPÚ již v první polovině roku 2005 s nástupem k 1. 1. 2006. Po dohodě s ministrem Vítězslavem Jandákem však Novák nastoupil do funkce již k 1. 12. a 2. 12. byl spolu s ostatními řediteli odvolán.

3) Soukromý investor hotelu na pozemku za Strahovským klášterem svévolně proboural v historické ohradní zdi o několik metrů širší otvor, než měl povoleno, aby umožnil snadnější průjezd nákladním vozům na staveniště. Nešlo však o známou Hladovou zeď, ale o její mladší pokračování s novodobými vyzdívkami i z 20. století. Přestože jde v každém případě o politováníhodné pochybení a drzost ze strany investora, použití tohoto případu jako záminky k odvolání generálního ředitele NPÚ a všech jeho územních ředitelů je stejným způsobem sporné a svévolné.

4) Reakce vyšly např. v těchto denících:

Jandák odvolal ředitele památkových ústavů, Právo 3. 12. 2005; *Jandák „učtuje“ s památkáři*, Lidové noviny, 3. 12. 2005; *Úředník byl ve funkci jeden den, Jandák ho vyhodil*, MF DNES, 3. 12. 2005; velice mnoho ohlasů vyšlo též v elektronických médiích, což se týká ostatně i všech dalších klíčových okamžiků kauzy. S představou, že *littera scripta manet* a tento text může být čten i s odstupem let, uvádím odkazy pouze na média tištěná, jejichž možné fyzické dohledání v knihovnách i po delší době předpokládám. Pro zdatnější internetové surfaře současné i budoucí však poznamenávám, že většina tištěných médií uvedené články zařadila i do svých elektronických verzí, v jejichž virtuálních archívech by mohly být snad též k nalezení.

5) Richard Biegel: *Jandákova památková čistka*, Lidové noviny, 5. 12. 2005; další den v rubrice dopisů pak vyšel sloupek Václava Jandáčka: *Stínání hlav vezírů*, Lidové noviny, 6. 12. 2005; na odvolání památkářů podrobněji reagují také články Jan Kovalík: *Jandák chrání památky*, Respekt 50, 12.–18.12.2005; Petra Konrádová: *Památkářský padák a tisíc zajců*, Reflex č. 1/2006.

6) Složení komise pro výběr generálního ředitele NPÚ, jmenované 12. prosince 2005 (citace z tiskové zprávy MK ČR): PhDr. Josef Holeček, expert v oboru teorie a metodiky památkové péče; senátor Václav Jehlička, předseda Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice; prof. dr. Ivo Kořán, DrSc., Ústav dějin umění Akademie věd ČR; doc. dr. Rudolf Kučera, historik, filosof a politolog, Univerzita Karlova; PhDr. Vladimíra Koubová, ředitelka Odboru památkové péče Ministerstva kultury ČR; Ing. arch. Zdeněk Lukeš, specialista na architekturu 19. a 20. století; Petr Miller, ředitel Odboru lidských zdrojů Ministerstva kultury ČR; poslanec Petr Pleva, místopředseda Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR; JUDr. PhDr. Jiří Plos, sekretář České komory archi-

tektů; prof. ak. mal. Karel Stretti, vedoucí pedagog Školy restaurování, Akademie výtvarných umění.

7) Po odchodu z Nostického paláce jsme se kolegou Bieglem přibližně hodinu marně snažili srovnat myšlenky a nalézt výstižná slova pro to, co jsme právě zažili. Členka Domácí rady Kristýna Kolajová byla svědkem našeho úsilí, které bylo korunováno úspěchem až po panáčkově slivovici.

8) Tomáš Hájek: *Zánik a vznik památkových péčí*, Epocha, Praha 2005. Jako spoluautor se podílel na publikacích: *Památky Plzeňského kraje* (s I. Bukačovou, M. Horynou, V. Nejedlým), vydal Plzeňský kraj – Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, Plzeň 2004; *Příběh drobných památek. Od nezájmu k fascinaci* (s I. Bukačovou), Studio JB, 2001. Je autorem také několika beletristických knih, z nichž naposledy vyšly román *Spánek a naděje*, Epocha, Praha 2005 a divadelní hra *Velký smutek žen*, Foibos, Praha 2004.

9) Nástup Tomáše Hájka reflektovaly články v denním tisku, např.: Lukáš Dolanský: *Hájek: Z Novy k památkářům*, Lidové noviny, 20. 1. 2006; Eva Zajičková: *Nový ředitel Národního památkového ústavu Tomáš Hájek: Kasteláni do výběrového řízení*, Právo, 20. 1. 2006.

10) Členové výběrové komise na územní ředitele, kterou jmenoval generální ředitel NPÚ Tomáš Hájek: JUDr. PhDr. Jiří Plos (Česká komora architektů), PhDr. Josef Holeček (soukromá osoba), P. Miler (MK ČR), Mgr. T. Drobny (KÚ Jihomoravského kraje).

11) Vybrání ředitel územních pracovišť: Brno – PhDr. Petr Kroupa, České Budějovice – Ing. Tomáš Pek (po čtrnácti dnech odvolán a ředitelem jmenován Mgr. Patrik Červák), Olomouc – Mgr. Pavel Konečný, Ostrava – Ing. Igor Krčmář, Pardubice – Ing. arch. Iva Lánská, Plzeň – Bc. Alena Svobodová, Praha – PhDr. Michael Zachař, střední Čechy – Mgr. Jiří Skalický (během krátké doby sám odstoupil a do funkce

ce byl zpět jmenován odvolaný Ing. arch. Václav Láska), Sychrov – PhDr. Miloš Kadlec, Ústí nad Labem – Ing. Jiří Polanský. (Na původní místa se vrátili tedy ředitelé pražský, olomoucký, sychrovský a dodatečně středočeský).

12) Členové poradního sboru generálního ředitele Národního památkového ústavu jmenovaní 3. 2. 2006: Ing. arch. Petr Malinský, doc. Ing. arch. Jakub Cigler, doc. PhDr. Jiří T. Kotalík, PhDr. Josef Holeček, JUDr. PhDr. Jiří Plos, doc. Ing. arch. Roman Koucký, PhDr. Irena Bukačová.

13) Plný text *Otevřeného dopisu ministru kultury ČR* byl publikován v č. 8/2006 kulturního týdeníku A 2 z 22. 2. 2006 a též v č. 8/2006 Literárních novin z 22. 2. 2006. Dopis podepsali zástupci Koordinačního výboru představitelů profesních sdružení historiků umění, kritiků, památkářů a muzejníků: Marie Klimešová, předsedkyně Uměleckohistorické společnosti v českých zemích; Josef Štulc, prezident české sekce Mezinárodní rady památek a sídel – ICOMOS; Ivan Neumann, předseda Rady galerií ČR; Pavel Ciprián, předseda Asociace státních muzeí a galerií ČR; Kateřina Tlachová, předsedkyně českého výboru ICOM; Vlasta Čiháková – No-shiro, předsedkyně Sdružení výtvarných kritiků a teoretiků; Jan Kříž, prezident české sekce Mezinárodní asociace výtvarných kritiků – AICA. Podpis pod textem a účast v Koordinačním výboru po několika dnech odvolala dopisem svého místopředsedy Michala Lukeše, generálního ředitele Národního muzea, Asociace muzeí a galerií, jejíž předseda P. Ciprián zároveň rezignoval na svou funkci.

14) Vše mělo bohatou mediální dohru na stránkách Lidových novin: *Čistka v přímém přenosu*, Lidové noviny 6. 2. 2006; Mojmir Horyna: *Co už v debatě s Jandákem nebylo*, Lidové noviny 11. 2. 2006, Mojmir Horyna: *Jak mne Jandák odvolával*, Lidové noviny 7. 3. 2006; Vítězslav Jandák: *Horyna odvrací pozornost od podstatnějších věcí*, Lidové noviny 16. 3. 2006; v Lidových novinách byl také publikován dopis studentů FF UK na podporu M. Horyny (11. 2. 2006).

15) Petra Konrádová: *Byl jsem při tom – 15 dní* (rozhovor s Tomášem Pekem), Reflex č. 8/2006.

16) Petra Konrádová: *Prošel jsem významnými sítěmi* (rozhovor s Tomášem Hájkem), Reflex č. 13/2006.

17) Markéta Kohoutová: *Nechci vyháňet architektky do suburbaních prostor. Rozhovor s Tomášem Hájkem, novým generálním ředitelem NPÚ*, Bulletin ČKA, č. 1/2006 .

18) Martin Zvěřina: *Čerstvý víchř talentů*, Lidové noviny, 4. 2. 2006; též autor: *Povolnost kvalifikuje*, Lidové noviny, 16. 2. 2006; Petra Konrádová: *Martani v pampěči*, Reflex č. 8/2006; ohlasy na tento článek v rubrice *Bumerang*, Reflex č. 12/2006; Jaroslav Pašmík: *Kdo zachrání naše skvosty. Jandákův vrchní památkář chystá velké změny*, Respekt č. 12/2006.

19) Markéta Kohoutová: *ČKA k současné reformě památkové péče*, Bulletin ČKA č. 1/2006, s. 19.

20) tamtéž, s. 19.

21) Martin Krise: *Řada architektů demontuje památkový ústav*, Lidové noviny 2. 3. 2006; Markéta Kohoutová: *Památková péče potřebuje reformu*, Lidové noviny 14. 3. 2006; Zdeněk Lukeš: *Památkáři skrytí za razítkem*, Lidové noviny, 15. 4. 2006.

22) Svůj amatérský psychologický názor na osobnost Vítězslava Jandáka jsem zaslala jako reakci na článek Petra Honzečka: *Vítězslav Jandák, neřízená střela sociální demokracie*,

Lidové noviny 8. 3. 2006, kde tamtéž v rubrice *Dopisy redakci* vyšel hned následující den s názvem *Ministr Jandák má na lidi škatulky. Dvě*.

23) Odborná rada generálního ředitele NPÚ (složení viz poznámku 12) byla doplněna o PhDr. Zdeňka Dragouna, doc. Ing. akad. arch. Václava Girsu, Ing. Václava Jandáčka, Pavla Jerieho, Bc. Karla Ksandra, Ing. arch. Vojtěcha Lásku, akad. mal. Martina Pavalu.

Seznam členů Ústřední památkové rady NPÚ: předseda Mgr. Tomáš Hájek, Dr. (generální ředitel NPÚ); Ing. Ivan Dejmal; doc. Ing. Jiří Dohnálek, CSc.; doc. PhDr. Tomáš Durdik, DrSc.; prof. Ing. arch. Bohumil Fanta, CSc.; Ing. Radmila Fingerová; PhDr. Benjamin Fragner; prof. PhDr. Ivo Hlobil, CSc.; doc. Ing. akad. arch. Václav Gírsa; Pavel Jerie; prof. Ing. arch. Karel Kibic, DrSc.; doc. PhDr. Jiří T. Kotalík, CSc.; doc. Ing. Petr Kotlík, CSc.; Ing. arch. Zdeněk Lukeš; prof. Ing. arch. Milan Pavlík, CSc.; JUDr. PhDr. Jiří Plos; prof. akad. mal. Karel Stretti; prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta, DrSc.; doc. Ing. arch. Jan Štípek; PhDr. Josef Štulc; prof. PhDr. Milan Togner; doc. PhDr. Pavel Vlček; prof. PhDr. Pavel Zatloukal.

24) Vzhledem k velmi subjektivním názorům na osobnost Tomáše Hájka, které si dovoluji otevřeně vyslovit v tomto článku, bych ráda objasnila, kdy a za jakých okolností jsem se s ním osobně setkala. Dne 2. listopadu 2005 jsem absolvovala jeho přednášku k tématu knihy *Zánik a vznik památkových péčí*, uspořádanou Českou komorou architektů (!). V blahé neznalosti budoucího vývoje jsem dr. Hájka poté všude velmi chválila jako teoretika předkládajícího mnoho inspirativních otázek k přemýšlení. Po jeho nástupu na NPÚ, kde sama pracuji na šedesátiprocentní úvazek, došlo k našemu osobnímu kontaktu až 10. února 2006 (tři týdny po jeho nástupu do funkce a dva dny po zveřejnění klubovního Prohlášení k současné situaci), kdy mne povolal do ředitelny a v přítomnosti svědka, tiskové mluvčí NPÚ Simony Hradilové, mi dal jednoduché ultimátum: buď mohu dál pracovat v NPÚ a vzdám se veškerých funkcí v Klubu Za starou Prahu, nebo přesně naopak. Odpověď žádal ještě týž den. Na moji otázku, zda mi svůj požadavek může dát písemně, přikývl. Dodnes se tak nestalo, tedy jsem mu také žádnou odpověď nedala.

25) Charakteristickou ukázkou Hájkova stylu je jeho Editorial *Památková péče jako otevřený problém*, publikovaný v Zprávách památkové péče č. 1/2006.

26) Knihu Tomáše Hájka *Zánik a vznik památkových péčí*, vydalo nakladatelství EPOCHA v roce 2005; recenze na ni i další Hájkovy názory jsou obsaženy např. v těchto textech: Josef Mlejnek: *Památkový vizionář Hájek a Jandákova televizní „točna“*, 51 PRO; Mojmir Horyna: *Tomáš Hájek. Zánik a vznik památkových péčí*, Dějiny a současnost č. 4/2006, Martin Strakoš: *Dialektika Tomáše Hájka*, A 2 kulturní týdeník, č. 17/2006.

27) Celkovou analýzu situace a shrnutí událostí v památkové péči obsahují tyto materiály: *Péče o památkovou péči/pokus o diagnózu ve dvanácti kapitolách*, Ad architektura, č. 3/2006 (v anketě s úvodním textem Martina Strakoše odpovídají Ing. arch. Miroslav Baše, Mgr. Tomáš Drobný, doc. Ing. akad. arch. Václav Gírsa, Mgr. Tomáš Hájek, Dr., Mgr. Vítězslav Jandák, Mgr. Jan Knežinec, PhDr. Petr Kroupa, JUDr. Otakar Motejl, doc. PhDr. Roman Prahel, doc. Ing. arch. Tomáš Rusín, PhDr. Josef Štulc, prof. PhDr. Rostislav Švácha; a článek Richarda Biegla: *Památková péče v nucené správě*, A 2 kulturní týdeník, č. 17/2006.

DOKUMENTY

*Stanovisko Klubu Za starou Prahu k odvolání všech ředitelů NPÚ
a ředitele Odboru památkové péče MK ČR*

Klub Za starou Prahu s úžasem sleduje počínání ministra kultury Vítězslava Jandáka, který v pátek 2. 12. 2005 náhle a bez udání smysluplného a hodnověrného důvodu odvolal ředitele odboru památkové péče ministerstva a všech památkových ústavů v zemi. Vzhledem k závažnosti tohoto kroku a jeho dalekosáhlým důsledkům vydává Klub Za starou Prahu toto stanovisko:

1. Zásadně nesouhlasíme s odvoláním ředitele Odboru památkové péče Ministerstva kultury ČR Ing. arch. Jana Kaigla a chceme znát přesné důvody, které ministra k tomuto rozhodnutí vedly. Profesionalita, cenné zkušenosti, dokonalý přehled v oboru a mimořádná rozvaha, s jakou Ing. arch. Kaigl svěřený úřad vedl, byla dlouhodobě jedním ze zásadních stabilizačních prvků pro celou oblast státní památkové péče.

2. Odvolání všech ředitelů výrazně destabilizuje celý obor památkové péče jako takový, neboť způsobuje naprostou diskontinuitu koncepce a rozhodování všech památkových ústavů v zemi. Princip „kolektivní viny“, který byl na ředitele uplatněn, zcela znemožnil objektivně zhodnotit práci jednoho každého z nich. Klub v této souvislosti nechápe, jakou má souvislost jedna pražská, byť politováníhodná, kauza, která ministra rozlítla, s činností ředitelů památkových ústavů například v Ostravě nebo v Ústí nad Labem.

3. Deklarovaná snaha ministra jmenovat do 15. prosince nové ředitele památkových ústavů znamená, že bude třeba během necelých dvou týdnů vybrat desítku odborníků. Nesmyslně krátký termín pro takto citlivou a odpovědnou záležitost je patrně důsledkem zcela zkresené představy o tom, co taková funkce obnáší a jakými osobními, profesními i morálními předpoklady musí vhodný uchazeč disponovat. Během dvou týdnů lze případně odborníky pro takto náročnou činnost sotva vytipovat, těžko však odpovědně posoudit, natož skutečně vybrat. Pokud se ministerstvo, poté co názorně předvedlo, jak neuctivě lze zacházet s řediteli, mezi kterými byly osobnosti vysoce kvalifikované, lidsky i profesně ceněné, spolehne jen na zájemce, kteří se sami do výběrového řízení přihlásí, nebude mít pravděpodobně ten nejkvalitnější výběr. Na tuto skutečnost doplatí památková péče jako obor.

4. Je zřejmé, že obor památkové péče potřebuje v mnoha směrech reformu, aby se stal pro veřejnost důvěryhodným a srozumitelným. Zásadním změnám však musí předcházet otevřená a kvalifikovaná diskuse, která pojmenuje hlavní problémy oboru a navrhne jejich možná řešení. Plošné stínání hlav, které je ministrem za tyto reformní kroky vydáváno, celý problém jen zamlžuje a diskusi končí dříve, než vůbec mohla započít.

5. Tím, že ministr dle vlastních slov vyslyšel „neustálé stížnosti na památkáře“ a rozhodl se proto

k takto radikálnímu kroku, ušetřil bezohledně políček oboru, jehož je sám nejvyšším představitelem. Jeho rázné opatření bohužel naznačuje, že si nezjistil skutečný stav věci a neseznámil se dostatečně se systémem, jakým památková péče funguje, a že se toto opatření stalo spíše teatrálním gestem pro média než rozhodnutím moudrého politika.

6. Hlavní problém památkové péče totiž nyní rozhodně nespočívá v tom, že by ředitelé chybovali ve formulaci a závěrech svých odborných vyjádření, ačkoliv různá pochybení samozřejmě obecně vyloučit nelze. Problém je spíše v tom, že památkové ústavy přes svou zákonnou roli garantů zájmů státní památkové péče ve skutečnosti o ničem nerozhodují, neboť skutečná rozhodovací pravomoc je v rukou samosprávy vykonávající státní památkovou péči v přenesené působnosti. V ministrem zmiňované Praze došla situace tak daleko, že příslušný odbor pražského magistrátu rozhoduje v mnoha důležitých případech zcela proti stanovisku památkového ústavu a nejednou ve prospěch investora. Pokud by chtěl ministr skutečně řešit „problémy s památkáři“, musel by napadnout současný zákon, který nerespektování názoru památkových ústavů magistrátními či obecními úředníky umožňuje, a nikoliv dále podkopávat autoritu památkových ústavů.

Vzhledem k závažnosti situace Klub Za starou Prahu ministra kultury Vítězslava Jandáka vyzývá, aby:

– jasně pojmenoval skutečné důvody, které ho vedly k takto radikálnímu a v polistopadové památkové péči bezprecedentnímu politickému zásahu do fungování odborné instituce;

– objektivně zhodnotil činnost každého z odvolaných ředitelů a udal důvody k jeho odvolání, pokud by tyto nenalezl, aby odvolaného ředitele jmenoval zpět;

– alespoň o dva měsíce prodloužil lhůtu na výběr nových ředitelů, přesně stanovil podmínky, za kterých se jejich výběr uskuteční a předem vyjmenoval členy komisí, které budou uchazeče posuzovat;

– zahájil neprodleně otevřenou diskusi o případné reformě systému památkové péče, která přesně určí hlavní problémy oboru a navrhne jejich řešení; žádné unáhlené a radikální kroky nesmí být provedeny dříve, než budou tato východiska přesně stanovena, neboť mohou možnost smysluplné reformy výrazně zkomplikovat.

*Praha, 3. prosince 2005
PhDr. Kateřina Bečková,
předsedkyně Klubu Za starou Prahu
Mgr. Richard Biegel,
jednatel Klubu Za starou Prahu*

Stanovisko Klubu Za starou Prahu k některým otázkám připravované reformy památkové péče

Klub Za starou Prahu tímto předkládá své stanovisko k několika bodům návrhu koncepce reformy památkové péče, tak jak byla prezentována tiskovou zprávou MK ČR z 22. prosince 2005. Při jeho formulaci vyšel Klub z bohatých zkušeností z praxe památkové péče a konfrontace s činností památkových orgánů všech typů.

Úvodní varování:

Památková péče je křehkým a velice zranitelným oborem!

Přestože současná podoba její organizace a institucionalizace není ideální, řešit systémové problémy památkové péče improvizací, politicky motivovanými kroky v rámci předvolebního boje či přirozenou smělostí silné osobnosti v čele resortu, a to ve spěchu, bez důkladné analýzy současných trendů vývoje a bez dostatečného rozboru možných rizik, by mohlo vést spíše k trvalému poškození památkové péče než k její nápravě.

Před uvedenými postupy řešení varujeme!

I. Princip tzv. dvojkolejného systému

Popis problému ze zorného úhlu Klubu Za starou Prahu:

Úskalím dvojkolejného systému státní památkové péče podle platného památkového zákona, který odděluje její složku odbornou a výkonnou, je okamžik, kdy dojde k nesouladu v názorech obou složek. Legislativa přitom umožňuje názorový konflikt řešit v neprospěch složky odborné a odbornému pracovišti (památkový ústav) nepřiznává žádnou možnost opravného prostředku proti správnímu rozhodnutí výkonného orgánu. (Protože památkový ústav nemá postavení účastníka řízení, nemůže se odvolat.)

Hlavní příčiny možného názorového nesouladu mezi odbornou a výkonnou složkou systému lze nalézt:

a) ve skrytém konfliktu zájmů výkonného orgánu (kraje a pověřené obce mají vlastní investiční, podnikatelské a komerční zájmy, které nemusejí být se zájmy státní památkové péče v souladu),

b) v nedostatečném odborném zázemí pracoviště výkonného orgánu na rozdíl od památkového ústavu, který disponuje specializovanými pracovišti, dlouhodobě budovanými archivy dokumentace, odbornými knihovnami a podobně.

c) vzhledem k tomu, že kritéria památkové připustnosti stavebního záměru nelze vyjádřit exaktními údaji na rozdíl od technických požadavků a norem, klade rozhodování v tomto oboru velmi vysoké nároky nejen na úroveň vzdělání, profesní etiku a odpovědnost, ale též na nezávislost rozhodování, která je v prostředí úřadu obce s přenesenou působností nutně omezena ve smyslu uvedeném v bodu a).

Praktický důsledek současného stavu:

Výkonným orgánem může být vydáno netransparentní a nepřezkoumatelné rozhodnutí zcela odporující zá-

jmům státní památkové péče (příklady z pražského prostředí může Klub Za starou Prahu uvést). Zákonné právní kroky, jak sporné rozhodnutí z pozic památkové péče napadnout či dokonce zvrátit, neexistují!

Návrh řešení problému:

a) *okamžitě*: zpracovat technickou novelu platného památkového zákona, která uloží výkonnému orgánu státní památkové péče v přenesené působnosti, aby v případech, kdy v rámci správního řízení dospěje k odlišnému či zcela protikladnému názoru, než odpovídá odbornému vyjádření památkového ústavu, postoupil záležitost k rozhodnutí vyšší správní instanci.

b) *výhledově (s okamžitým započítáním přípravných prací)*: transformovat Národní památkový ústav ve Státní památkový úřad, a to na bázi nového památkového zákona.

Komentář:

– Cílem navrženého řešení problému není jen předpokládané zefektivnění procedury, ale zejména zefektivnění péče. Z tohoto důvodu považujeme za nezbytné, aby garantem výkonných složek památkové péče byl stát a aby Státní památkový úřad nebyl pouze „úřadem“, ale i kulturní institucí se společenskými funkcemi, které popisujeme v bodu II. tohoto stanoviska.

– Z morálního hlediska se stát nemůže své odpovědnosti za ochranu kulturního dědictví zříci. U památek chráněných v rámci Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO tu navíc existuje i právně podložený závazek České republiky.

– Památkovou péči nelze na rozdíl od jiných oborů standardizovat. I když rozhodování není (nesmí být!) libovolné, absence norem, jimiž by bylo možno správnost rozhodnutí poměřit, vede k vysokým nárokům na etickou a odbornou způsobilost a také na nezávislost. Tuto nezávislost může zajistit pouze stát.

– Památková péče by měla mít na území celé republiky srovnatelnou kvalitu a měla by srovnatelné situace posuzovat podle shodných kritérií. Speciální problematika péče např. o zahrady, zvony, varhany či restaurování významných uměleckých děl přesahuje horizont obcí a regionů. Z hlediska koordinace odborného názoru a zajištění potřebných specializací je celostátní systém nejvhodnější.

II. Ústřední pracoviště státní památkové péče a jeho společenské poslání

Jak bylo řečeno v předchozím bodě, obor památkové péče nutně potřebuje nejen administrativní, ale též odborné centrum. Vybudování potřebného ústředí budoucího Státního památkového úřadu je nejspíše proveditelné transformací současného ústředního pracoviště Národního památkového ústavu.

Z hlediska svého celospolečenského poslání musí ústředí naplňovat tyto úlohy:

a) být ideovým centrem oboru památkové péče v ČR a garantem jeho odborné prestiže, a to i ve spolupráci s příslušnými ústavy AV ČR a vysokými školami,

b) sledovat vývoj oborové teorie v celosvětovém záberu a zabezpečovat kontakt s významnými zahraničními a mezinárodními subjekty,

c) koordinovat základní vědecký výzkum v oboru památkové péče a oborech s ní souvisejících,

d) vést ústřední seznamy památek a s nimi související dokumentaci,

e) koordinovat výchovu, vzdělávání a osvětu v oboru památkové péče jak v rámci vlastních programů, tak v kooperaci s ministerstvem školství, společenskými organizacemi i médii,

f) sledovat vývoj metodických postupů a technologií využívaných památkovou péčí,

g) poskytovat základní poradenské služby v oboru.

Komentář:

– Představa, že pouze změnou organizačního systému lze vyřešit všechny problémy památkové péče, by byla naivní. Památková péče není pouze úřední činností ve smyslu zákona, je to kulturní záležitost, která má své vlastní zákonitosti a vývoj.

– Jedním z problémů současného stavu je to, že památková péče nedokáže reflektovat svůj vlastní vývoj a pružně na něj reagovat. Mnoho renomovaných osobností, zabývajících se historií a teorií památkové péče, stojí mimo obor, a to i z důvodu, že práce v památkové péči je prozatím finančně i společensky podhodnocena.

– Výrazným posílením snahy oboru vložit vhodné programy do vzdělávacího systému od základního po vysoké školství je třeba dlouhodobě působit na rozvoj památkového uvědomění společnosti a tím i nezbytného pozvednutí prestiže oboru. Názor oboru, který nemá u veřejnosti dostatečnou úctu a respekt, nemá ani nutnou morální váhu, která je při ochraně kulturního dědictví zapotřebí.

III. Správa státních hradů a zámků

S myšlenkou oddělení správy hradů a zámků od Národního památkového ústavu Klub za starou Prahu souhlasí za následujících podmínek:

a) státní hrady a zámky by měly zůstat ve vlastnictví státu, a to včetně mobiliárních fondů,

b) je třeba zachovat majetkovou i faktickou vazbu mobiliárních fondů k objektům, k nimž historicky patří,

c) péči o státní hrady a zámky by měla zajišťovat specializovaná státní instituce, která by kromě nezbytné administrativní a hospodářské činnosti byla zároveň kulturní institucí, neboť oddělení správy hradů a zámků od NPÚ by nemělo znamenat rezignaci na odborně kvalifikovaný přístup k jejich péči a prezentaci.

Komentář:

Důvodů k požadavku zachování státního vlastnictví a souvislosti mobiliárních fondů s objekty je více. Stanovisko Klubu nemůže a nechce suplovat podrobný právní a kulturněhistorický rozbor, který by měl být zpracován a zvážen před jakýmkoliv rozhodnutím v této věci. Alespoň heslovitě zde uvádíme základní důvody:

– Jedná se o reprezentativní vzorek nejvýznamnějších objektů svého druhu v České republice, který ovšem tvoří pouze zlomek celkového počtu hradů a zámků a církevních objektů. Jedná se o poklady národního kulturního dědictví, při jejichž správě nelze rezignovat na zajištění odpovídající odborné úrovně a stoprocentní preferenci kulturních hledisek.

– Příkladným částí předmětných objektů a jejich mobiliárních fondů souvisí přímo s českým státem (např. Karlštejn) nebo se do vlastnictví státu dostala záměrně.

– Vlastnictví státu poskytuje nejvyšší jistotu, že dané kulturní statky budou zachovány ve své celistvosti a při jejich správě bude preferován obecný zájem na zachování a prezentaci kulturního dědictví veřejnosti.

– Nakládání obcí a krajů s majetkem není omezeno žádnými zvláštními právními ustanoveními, což znamená, že převodem státních hradů, zámků a mobiliárních fondů do jejich vlastnictví se otvírá teoretická cesta k možnému prodeji, privatizaci, odprodeji „nadbytečných“ mobiliárních fondů či použití tohoto majetku jako zástavy.

– Mobilární fondy mají na rozdíl od sbírkových předmětů v muzeích a galeriích přímou vazbu k objektům. Zachování této vazby je v České republice ve světovém měřítku mimořádné a představuje samo o sobě jedinečnou kulturní kvalitu. Oddělení mobiliárních fondů od objektů by proto představovalo znehodnocení mimořádně hodnotné části našeho kulturního dědictví.

– Péče o muzejní a galerijní sbírky má ze své podstaty jiný charakter než péče o mobiliární fondy hradů a zámků. Myšlenka převzetí péče o tyto fondy muzei a galeriemi je proto velmi problematická i z čistě odborného hlediska.

– Vzhledem ke specifickým požadavkům péče o mobiliární fondy, historicky dané existencí tzv. svozů, a odborným předpokladům prezentace instalovaných objektů (objektů z prohlídkovými trasami, ve kterých je instalován původní mobiliář) je centrální správa nejvhodnější formou. V této optimální podobě ji může zajistit pouze stát.

Zásady stanoviska Klubu Za starou Prahu byly formulovány na jednání Domácí rady dne 11. ledna 2006.

*PhDr. Kateřina Bečková,
předsedkyně Klubu Za starou Prahu
Ing. arch. Martin Krise,
místopředseda Klubu Za starou Prahu*

Prohlášení k současné situaci ve státní památkové péči

Klub Za starou Prahu bedlivě sleduje situaci ve státní památkové péči, která nastala po nečekaném odvolání generálního ředitele Národního památkového ústavu a ředitelů všech jeho územních pracovišť ministrem kultury dne 1. 12. 2005, a dospěl k tomuto závěru:

Státní památková péče se dostala do přímého vlivu osob, jejichž názory vůči památkové péči byly vždy silně konfrontační a které reprezentují profesní skupinu, jež stojí již ze své podstaty vůči památkové péči v zájmovém konfliktu. **Protože v tomto vývoji lze vysledovat jasný záměr, můžeme hovořit o puči, jehož důsledky mohou mít pro českou památkovou péči rozměr katastrofy.**

Rekapitulace děje ze zorného úhlu Klubu Za starou Prahu

1. Výběr generálního ředitele:

Na klíčový post české památkové péče byla tendenčně sestavenou komisí instalována loutka.

Klub Za starou Prahu kritizoval dne 15. 12. 2005 složení komise jmenované k výběru nového generálního ředitele, a to z důvodu, že mezi jejími členy nebyl nikdo:

- spjatý s praktickým chodem památkové péče, tedy někdo ze zkušených současných či bývalých pracovníků Národního památkového ústavu,

- nikdo z členů nejvyšších odborných poradních sborů pro danou problematiku, tedy Vědecké rady ministra kultury pro památkovou péči či Vědecké rady hlavního konzervátora NPÚ.

K praxi v památkové péči měli v komisi nejbližší tři její členové (Ing. arch. Zdeněk Lukeš, populární publicista a pracovník památkového odboru Pražského hradu, PhDr. Josef Holeček, majitel soukromé památkářské praxe, a JUDr. PhDr. Jiří Plos, sekretář České komory architektů a ředitel její kanceláře), kteří se však v minulosti v řadě konkrétních případů dostali do opozice vůči názoru státní památkové péče, a to jako obháječi názoru architektů a jejich klientů, tedy developerů a dalších investorů.

Kvalifikovaná komise, skutečně zodpovědná za zdárný vývoj památkové péče v České republice by nemohla, pokud by výběrem nesledovala jiné cíle (!?), vybrat jako generálního ředitele Národního památkového ústavu plachého literáta a teoretika dr. Tomáše Hájka, člověka s lékařským a filozofickým vzděláním, bez průkazné odborné praxe a s nedostatečnou praxí řídicí, který byl do funkce ministrem kultury jmenován dne 19. 1. 2005.

Dr. Hájek netají své přátelské vztahy s členem komise dr. J. Plosem a již ve svém prvním veřejném projevu v nové funkci na tiskové konferenci MK ČR uvedl jako zásadu svého budoucího přístupu ke kulturnímu dědictví tezi, která je zřejmým ohlasem názorů České komory architektů na památkovou péči a přitom doslovným popřením jejího smyslu a poslání: *nelpět na čisté konzervaci a uchovávaní původního stavu.*

2. Výběr ředitelů územních pracovišť:

Zkušenost s prací v NPÚ byla pro uchazeče na ředitelská místa spíše překážkou.

V režii již jen čtyřčlenné komise (generální ředitel NPÚ dr. T. Hájek, ředitel odboru lidských zdrojů MK ČR P. Miller, sekretář České komory architektů dr. J. Plos a památkář-živnostník dr. J. Holeček) pak probíhal v týdnu od 23. do 27. ledna výběr ředitelů územních pracovišť NPÚ.

Z uvedeného složení komise, konečného výběru, průběhu pohovorů a otázek kladených komisí uchazečům vyplývá, že pro ředitelské posty byly vyhledány přednostně osoby názorově blízké České komoře architektů a její koncepci památkové péče. Předchozí úspěšné působení uchazečů v NPÚ či dokonce v ředitelské funkci bylo spíše přítěžující okolností než výhodou.

3. Období dokonalého chaosu na památkových ústavech:

Organizační zmatek, existenční nejistota pracovníků a názorové tápání ohledně budoucnosti státních hradů a zámků paralyzovaly fungování ústavů.

Bezprostředně po nástupu nového generálního ředitele dr. T. Hájka byl vydán nový statut NPÚ (23. 1.), několik dnů poté (27. 1.) byly zveřejněny též nový organizační řád a organizační schéma, které se od dosavadní organizační struktury podstatně liší. S dosavadními vedoucími pracovníky ústavu či kýmkoliv ze současných zaměstnanců tyto dokumenty nebyly konzultovány. Výsledkem této skutečnosti byl fakt, že po jejich zveřejnění nikdo z pracovníků vedoucích ani řadových nevěděl, na jaké pozici je s ním počítáno, kdo je jeho nadřízený či podřízený. Tento stav nejistoty významně přivila mediální prohlášení dr. Hájka o nutných bolestivých restriktivních opatřeních uvnitř ústavu.

Chaotičnost změn a neuváženost zásadních kroků dr. T. Hájka ve funkci generálního ředitele dokládají další skutečnosti:

- Překvapivé jmenování neoblíbeného bývalého hlavního ekonoma NPÚ Ing. Ivana Noveského do téže funkce i jeho brzká rezignace po zveřejnění některých skutečností z doby jeho předchozího působení v NPÚ (nevýhodný pronájem Palácových zahrad pod Pražským hradem),

- Ukvapený záměr odvolání všech kastelánů státních hradů a zámků, který dr. T. Hájek nebyl schopen důvěryhodně vysvětlit a který po prověření pracovních a organizačních souvislostí tohoto neuváženého nápadu musel odvolat,

- Oznámení vzniku organizace, která má v budoucnu samostatně spravovat hrady a zámky, které bylo vzápětí stornováno,

- Rychlá rezignace jednoho z čerstvě vybraných územních ředitelů a prokázání problematické politické minulosti jiného.

4. Jmenování Odborné rady generálního ředitele NPÚ:

Pacifikace památkové péče pod vlivem České komory architektů, reprezentované jejím sekretářem, vybranými členy a stoupenci, byla završena jmenováním externích poradců generálního ředitele.

Jmenováním poradního sboru generálního ředitele dne 3. 2. 2006 (Ing. arch. Petr Malinský, doc. Ing. arch. Jakub Cigler, doc. PhDr. Jiří T. Kotalík, CSc., PhDr. Josef Holeček, JUDr. PhDr. Jiří Plos, doc. Ing. arch. Roman Koucký a PhDr. Irena Bukačová) byl završen proces započatý odvoláním ředitelů NPÚ. Státní památková péče se totiž dostala zcela do sféry vlivu jedné skupiny architektů a jejich profesní organizace, přitom minimálně čtyři ze sedmi jmenovaných osob měly v minulosti s památkovou péčí vážný názorový konflikt.

Z rozhodujících pozic ve státní památkové péči byli odstraněni stoupenci památkového myšlení, které vyznává jako jednu z nejvyšších chráněných hodnot autenticitu a shledává smysl památkové péče v důsledné ochraně původnosti historických staveb v hmotě, konstrukcích, objemu i půdorysu včetně jejich prostorových vztahů, a to přednostně v oblasti památkových rezervací a památkových zón. Tyto zásady vůbec nevyklučují vstup současné architektury do historického prostředí, vyžadují však od ní ohleduplnost a respekt k organismu historického města.

Odklon od uvedených zásad, utvářených složitým procesem památkového uvědomování společnosti v průběhu posledních sto padesáti let, znamená výrazný krok zpět v kulturním vývoji. Že tato hrozba není planá dosvědčují dříve zveřejněné názory dvou nově jmenovaných členů poradního sboru generálního ředitele NPÚ, z nichž vyjímáme jen pro ukázkou:

JUDr. PhDr. Jiří Plos:

„...Proto nelze ani dopad výškových staveb (resp. zvýšené hladiny zastavění) na památkovou rezervaci považovat výlučně za záporný – ba právě naopak: za kladný. ... Praha – město věží by tak mohla postupně navázat na svoji staletou tradici, kterou nepřírozně přerušila ‘doba úpadku’ druhé poloviny dvacátého století se všemi svými doktrínami územního plánování a památkové péče...“ (ze Stanoviska ČKA k Memorandu o Pražské památkové rezervaci z 1. 6. 2005, celý text viz www.cka.cz)

Komentář Klubu:

Jedna z nejvyšších hodnot historického jádra Prahy je harmonické sepětí architektury s terénem a působení historických dominant v celku města; výškové stavby by tento soulad nevratně narušily a Prahu jako historické město úplně zničily. Prohlášení Dr. J. Plose, dlouhodobého zastávce a propagátora výškových staveb v Praze, je tak útokem na samu podstatu památkové ochrany Prahy a zaručeným návodem k jejímu nevratnému poškození.

Ing. arch. Roman Koucký:

„...přitom jsou to právě památkáři a urbanisti, kteří městům nejvíce škodí. Dřív komunistický režim ohrožoval města plošnou demolicí, dnes památkáři plošnou

ochranou“. (z rozhovoru Město je jako rozkrojený meloun pro časopis ERA 21 č. 5/2004, viz též www.e-architekt.cz, rubrika Salon)

Komentář Klubu:

Výroky tohoto typu považujeme za militantní a demagogické, neboť popírají jakýkoli dialog a záměrně vytvářejí zdání nesmiřitelného rozporu mezi novou architekturou a památkovou péčí. V minulých letech vznikla v českých městech řada staveb, které nejen že nenarušily, ale navíc vhodně doplnily obraz historických měst. Klub se na takovéto stavby snaží každoročně upozornit svou Cenou za novou architekturu v historickém prostředí.

Závěr

Vývoj v organizaci památkové péče započatý plošným odvoláním ředitelů a chaotickými kroky nově jmenovaného generálního ředitele NPÚ dr. T. Hájků je neakceptovatelný. Ohrožuje samu existenci funkční památkové péče a otvírá reálnou možnost jejího zneužití některými lobbystickými skupinami. Jedinou možností je v nastalé situaci přehodnocení výběru generálního ředitele NPÚ a revize všech kroků, které následovaly.

Na základě uvedených skutečností a důvodů:

1. Žádáme ministra kultury ČR, aby okamžitě odvolal dr. T. Hájků z pozice generálního ředitele a vypsál nové výběrové řízení, které proběhne bez spěchu a pod vedením nově jmenované komise složené ze skutečných (!) odborníků na památkovou péči. Vedením NPÚ po dobu, než bude vyhledán nový generální ředitel, doporučujeme pověřit dosavadního statutárního zástupce generálního ředitele Ing. arch. Aleše Krejčů.

2. Žádáme, aby byly okamžitě zastaveny další radikální kroky (organizační změny, personální čistky, převody majetku a to zejména hradů a zámků) a byla za účasti odborné veřejnosti vytvořena dlouhodobá koncepce památkové péče, ze které budou případné organizační změny vycházet. Současné počinání ministerstva kultury a nového vedení NPÚ nelze označit jinak než jako hazard s institucí památkové péče a s kulturním dědictvím, které ochraňuje.

3. Žádáme o nezávislé prověření všech stížností a udání na Národní památkový ústav a jeho pracovníky, které byly adresovány ministru kultury V. Jandákovi, a které byly příčinou prosincové personální čistky v ředitelských funkcích ústavu. Směšování údajných ekonomických přečinů při výběrových řízeních či správě objektů se systémem odborné ochrany památek považujeme za demagogické a nepřipustné, neboť tyto dvě oblasti spolu nemají vůbec nic společného.

Praha, 8. února 2006

*PhDr. Kateřina Bečková,
předsedkyně Klubu Za starou Prahu*

*Mgr. Richard Biegel,
jednatel Klubu Za starou Prahu*

PĚT HVĚZDIČEK U SV. TOMÁŠE

Ve víru událostí kolem odvolání ředitelů NPÚ na přelomu roku se dění kolem budoucnosti augustiniánského kláštera u sv. Tomáše na Malé Straně ocitlo poněkud v pozadí zájmu odborníků i veřejnosti. Je to škoda, protože už nyní je zjevné, že se jedná o jednu z klíčových památkových kauz současnosti.

Letenská ulice od Mánesova mostu – exkluzivní pražská lokalita. Foto 2006.

Rekapitulace případu

V současné době (počátek května 2006) je vypracován projekt pro stavební povolení na komplexní přestavbu větší části konventu augustiniánského kláštera a přilehlých budov k hotelovému využití. Stavební povolení není dosud vydáno, ale projekt jako takový je již intenzivně projednáván.

Klub Za starou Prahu ve svém stanovisku z 11. ledna 2006 označil celý záměr za nepřijatelný s tím, že podoba hotelu, jeho kategorizace a s ní spojené nároky na provoz a vybavení i kapacita navrhovaného ubytovacího zařízení se musejí řídit možnostmi památky, a ne naopak.

Pražským územním pracovištěm NPÚ bylo již 6. 12. 2005 vydáno odborné vyjádření, které předložený záměr označilo za realizovatelný při splnění určitých podmínek. Na základě tohoto vyjádření vydal 23. 3. 2006 příslušný správní orgán – magistrátní odbor památkové péče – závazné stanovisko, kterým byl záměr schválen. Předložená studie byla též projednána pracovní skupinou Ústřední památkové rady NPÚ (19. a 21. 4. 2006). Tato rada nebyla ve svých názorech jednotná. Stanoviska jejích členů se diametrálně odlišovala. Zatímco přítomní památkáři (prof. Pavlík, doc. Štulc, doc. Durdík, prof. Kibic) se vyjádřili v tom smyslu, že záměr na zřízení hotelu nejvyšší kategorie může být u sv. Tomáše realizován jen se značnými obtížemi, zástupci komory architektů (doc. Štípek, dr. Plos) považovali stavební program nejen za přiměřený, ale označili přístup architekta a investora ještě za příliš konzervativní.

Pseudohistorický luxus a přepych na úkor historické autenticity

Augustiniánský klášter u sv. Tomáše má být přestavěn na pětihvězdičkový hotel mezinárodní sítě Rocco Forte, která se specializuje na hotely v historickém prostředí. Společnost Forte patří mezi největší hotelové společnosti na světě a její odnož Rocco si zakládá na exkluzivitě a nádheře nabízeného ubytování a prostředí. Právě pražský hotel se má stát součástí evropské sítě takovýchto exkluzivních a špičkových zařízení, poskytujících služby na nejvyšší možné úrovni. Mottem této společnosti je, že každý nový hotel se má stát *drahocenným klenotem vévodícím svému prostředí*. Areál augustiniánského kláštera má nabídnout celkem 83 pokojů a 18 luxusních apartmánů (včetně prezidentského o rozloze 170 m²). Specialitou budou dva mezonetové apartmány umístěné ve věži nad konventem. Hotelová norma požaduje, aby pokoje měly rozlohu nejméně 40 m² a speciálně vybavenou koupelnu umístěnou v samostatné místnosti. Tyto nároky jsou přirozeně v konfliktu s dispozicí historického objektu, neboť staré klášterní cely jsou většinou menší. Proto musejí být provedeny značné změny stávajících půdorysů, vedoucí k bourání renesančních a barokních příček a k změně celkové rytmizace objektu. Spolu s tím zanikne většina původních vstupů do klášterních cel včetně souboru hodnotných barokních dveří s profilovanými zárubněmi. Hotelové pokoje budou umístěny v 1. a 2. patře a v krovech. Přitom bude využita stávající půdní vestavba nad pivovarem ve 2. patře (barokní krov nad pivovarem má být podle projektu

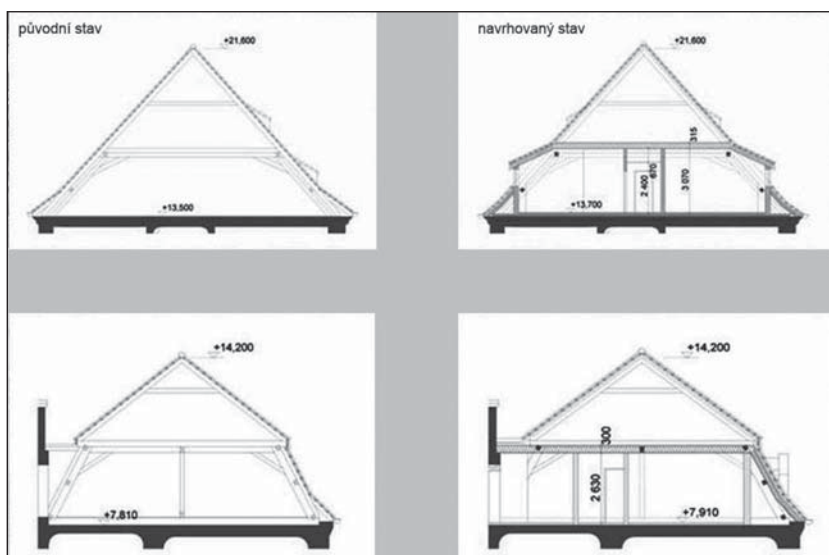

Vyznačení části klášterního areálu mezi Letenskou ulicí a Valdštejnskou zahradou, který má být přestavěn hotelovou společností Rocco Forte na pětihvězdičkový hotel

zcela vyměněn) a pokoje se vestaví i do barokních krovů kláštera. Budou osvětleny střešními vikýři navrženými v šířce až 1,6 m. Nádvoří budou lokálně zastřešena. Restaurace o kapacitě 90 a 130 míst budou umístěny jednak do vestavby vzniklé zastřešením dvou historických dvorů, jednak do prostor bývalého klášterního refektáře. Z refektáře bude zřízen nejméně jeden průchod do zahrady vybouráním okenního parapetu. Refektář bude s pokoji v patrech spojen výtahem. V nově vyhloubených suterénech bude mimo jiné umístěn lázeňský provoz a fitcentrum s tělocvičnou o výměře 80 m². Podzemní koridor spojí nové suterény se

starými průrazem v gotickém zdivu. V domě čp. 29/30 (součást pivovaru při Letenské ulici) má být vybourána celá dvorní barokní stěna a nová zeď posunuta směrem do dvora, spolu s tím má zaniknout jedno barokní a jedno klasicistní schodiště. V sousedním domě čp. 33 by mělo proběhnout bourání středověkých a renesančních zdí a je zde navrženo také vybourání renesanční klenby kvůli šachtě zásobovacích výtahů kuchyně umístěné v suterénu. Spojovací křídlo mezi klášterem a pivovarem má být zvýšeno o 1,2 m a v někdejší záchodové věži mají být umístěny dva výtahy pro hosty, vedoucí až do nového podkrovní.

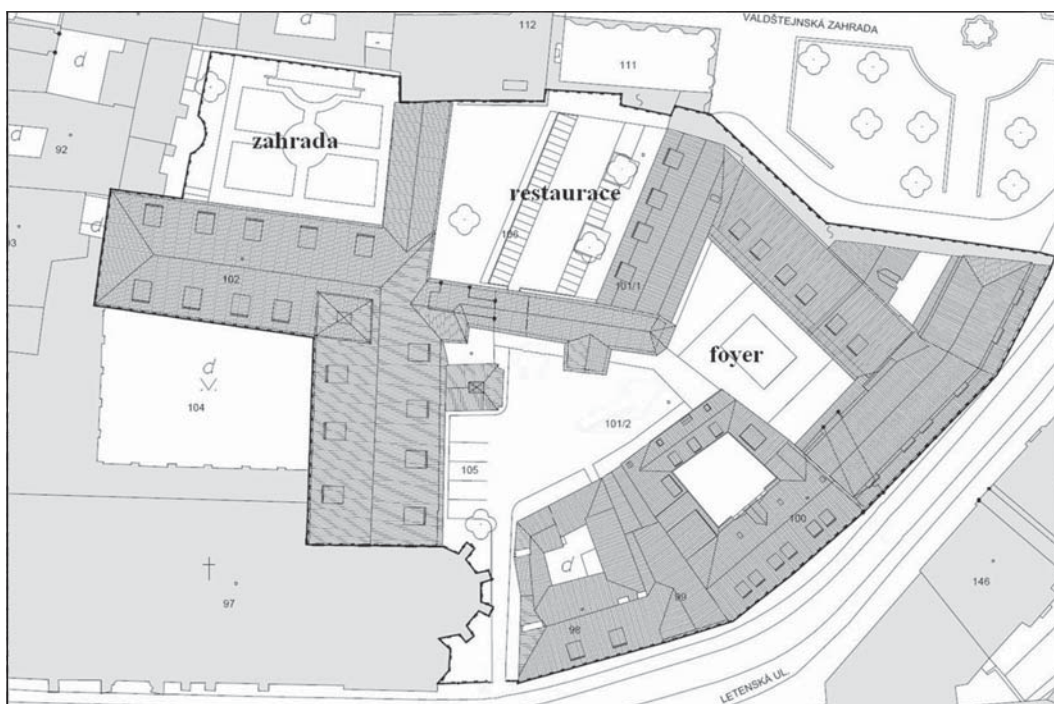
Řez původním stavem krovu a navrhované řešení úpravy umožňující půdní vestavbu. Vpravo pohled na současnou podobu střechy před úpravou

Územní odborné pracoviště NPÚ v Praze nehájí zájem přední pražské památky – alibismus a vítání investora s otevřenou náručí

Pražské pracoviště především zásadně neodsoudilo předimenzovaný a necitlivý projekt přestavby kláštera na hotel. Ve svém odborném vyjádření ze dne 6. 12. 2005 k architektonické studii atelieru Omikron-K nejenže záměr neodmítlo, ale označilo jen za realizovatelný za podmínek, které jsou vzhledem k měřítku navržených zásahů marginální. Studie přitom ostentativně ignoruje většinu vstupních podmínek stanovených v odborném vyjádření ze dne 8. 10. 2004 ke koncepční studii, kde je výslovně stanoveno, že objekty mají zůstat v původním objemu, půdní prostory volné – bez

zateplení a fólií – a dvory se nemají zastavovat ani zastřešovat. Podmínky rovněž vylučují bourání historického zdiva, kleneb a podobně.

Přes zjevné nedodržení podmínek (navržené bourání historických schodišť a kleneb, půdní vestavby, zastavování dvorů a exploatace archeologických terénů) byla studie přijata a většina zásadních prohřešků nebyla odborným vyjádřením nijak reflektována ani napadena. *Bezzubé* vyjádření pražského pracoviště tak mohlo být bez problémů zapracováno do stanoviska OPP MHMP (v podstatě bylo opsáno, místy ještě okleštěno). Je to asi první případ razantní přestavby prvořadě památky v Pražské památkové rezervaci, kdy se odborné pracoviště státní památkové péče ani nepokusilo o odpor vůči zjevnému záměru zničit chráněný objekt. Stalo se už smutným pravidlem, že OPP MHMP

Srovnání současné střešní krajiny (vlevo na str. 18) s navrženou (vpravo na str. 19) dokládá enormní nárůst vikýřů. Z plánku je také zřejmé, které dvory mají být zastřešeny

ve svých stanoviscích vítá investory i jejich kontroverzní záměry s otevřenou náručí. (V pražské příloze deníku MF DNES ze dne 26. 1. 2006 se vyjadřuje šéf magistrálních památkářů Jan Kněžínek doslova takto: „*Sporná je vestavba do půdy, ale buďto to necháme tak, jak to je, nebo přistoupíme na kompromis. A já jsem zastáncem investice, která tento špinavý kout pozvedne a zachrání.*“) Zatím se však vždy pražské pracoviště NPÚ postavilo na stranu památky. Takový nenadálý soulad ve vyjádření odborné a výkonné složky památkové péče, jaký nastal v případě kláštera u sv. Tomáše, si však lze jen stěží přát. Otázka zní, kdo bude napříště hájit zájmy pražských památek? Vzhledem k tomu, že pražské pracoviště nenapadlo na počátku záměr v jeho navrhované podobě jako celek, ale naopak jej podpořilo, odsoudilo se napříště k nedůstojnému lícitování o detailech, které celkový nepříznivý dopad projektu

Nádvoří dnes a po úpravě s vestavnou snídárny

Spojovací křídlo dnes a po úpravě s nástavbou věže

výrazně neovlivní. Všechny budoucí problémy přitom vyplývají především z připuštěné kapacity a úrovně navrženého zařízení. Jak dopadá takové *handrkování* o jednotlivostech, je-li schválen naddimenzovaný záměr, jsme měli možnost vidět na příkladu kasáren na Náměstí Republiky.

Některé problematické pasáže tohoto, pro historii pražské památkové péče zlomového, stanoviska je třeba blíže rozebrat a upozornit na ně, neboť se mohou stát nebezpečným precedents. Alibistický přístup k přehnaným záměrům investorů pak snadno zobecní.

Podmínky, za kterých je záměr ve stanovisku označen jako přípustný, berou požadavky investora jako fakt, aniž by jakkoli regulovaly jejich dopad na chráněné objekty. Jedná se většinou o požadavky platné všeobecně, bez ohledu na konkrétní objekt. Celkový záměr je sice označen z památkového hlediska za problematický, ale pouze v části *odůvodnění*, aniž by tento závěr byl jakkoli zapracován do *podmínek*. Ve stanovisku je například požadována minimalizace bouracích prací, ale současně je s nimi však bez konkretizace souhlaseno, pokud budou prováděny ručně.

K likvidaci dvou historických schodišť vyjádření chybí úplně. Je vzato na vědomí, že projekt předpokládá vybourání a odstranění řady historických dveří a je navrženo jejich druhotné osazení na jiném místě, avšak bez upřesnění počtu, místa a smysluplnosti takového přesunu. Představa, že investor vybourá historické dveře, aby je na jiném místě osadil, je přitom velmi idealistická. Nevyjadřuje se k plošnému zastavění dvora pivovaru, pouze požaduje redukci vestavby *snídnárny* ve středním nádvoří na cca 1/3 jeho plochy. Popírá tak vlastní vstupní podmínku, kde je zastavování dvorů zamítnuto. Vrcholem alibismu jsou ovšem podmínky vznesené ke způsobu rehabilitace historického krovu a konzultace podoby vikýřů, aniž by vyjádření jakkoli reflektovalo, že projektant navrhuje v přímém rozporu se vstupními podmínkami do všech krovů v areálu hotelové pokoje nebo komunikace, předpokládající přirozeně celoplošné zateplení.

Celý postup Národního památkového ústavu v této kauze je nesystematický a do značné míry neprofesionální. Ani jeden z dokumentů vydaných ústavem se nevyjadřuje přímo ke klíčovým otázkám problému, jakými jsou podle Klubu Za starou Prahu úměrnost stavebního programu možností dané památky nebo nevhodné spojování několika samostatných objektů v jeden obří celek. Právě tyto otázky přitom mají zcela zásadní dopad na hmotnou podstatu památkových objektů, a tedy na jejich památkovou hodnotu. Jejich přímým důsledkem jsou radikální změny dispozic a bourání historických schodišť, stejně jako prokazatelně nevhodné využití historických krovů pro klimaticky náročnou funkci ubytování. Z vyjádření pražského pracoviště NPÚ je patrné, že formulace odborných vyjádření jsou po prvotním uceleném zpracování druhotně upravovány na úkor kvality a myšlenkové konzistentnosti. Na základě jakých tlaků k tomu dochází zůstává otázkou. Výsledné výstupy až podivuhodně korespondují s neodbornými relativizujícími výroky současného generálního ředitele NPÚ Tomáše Hájka.

Pět hvězdiček – bourání, hloubení a spojování ve velkém

Pražské historické budovy lákají velké hotelové řetězce ke zřízení nadstandardních hotelů. Le Royal Meridien by měla do roku 2009 vybudovat luxusní hotel ze sídla banky na Senovážném náměstí. Společnost Rocco Forte, která se specializuje na přeměnu historických budov v přepychové hotely, chce již v roce 2007 lákat turisty do bývalého kláštera svatého Tomáše v Letenské ulici na Malé Straně a Mandarin Oriental Hotel Group dokončuje přestavbu bývalého kláštera ze 14. století v Karmelitské ulici. Ritz-Carlton zase plánuje postavit hotel v domě u Sixtů a přilehlých objektech

Několik vizualizací z projektu budoucího hotelu prezentované na internetových stránkách společnosti Rocco Forte Hotels.

na Staroměstském náměstí a nedaleko, v Rytířské ulici, probíhá devastační příprava dvou paláců pro hotel a kongresové středisko společnosti Margheri Group. Umísťování hotelů vyšší a nejvyšší kategorie do pražských památkových objektů je už starou písničkou. Tento šlágr neztratil nic ze své oblíbenosti, ačkoli výsledný dojem je více než kýčovitý. Provozní a technologické nároky hotelů vyšší kategorie jsou totiž velmi obtížně slučitelné s památkovými požadavky na obnovu historického objektu. Spolu se snahou investora o co největší zhodnocení plochy a dosažení maximální ubytovací kapacity mohou přinést historické památce zkažu. Lze vysledovat zejména několik, z hlediska památkové péče nejvíce problematických momentů, které se s železnou pravidelností v pražských projektech obřích hotelů opakují.

1) Je to především velmi nebezpečné spojování původně historicky samostatných objektů v rámci ulice či areálu, provázené bouráním hraničních zdí a hloubením podzemních spojovacích koridorů. Jsou bourána hodnotná historická schodiště a zřizovaná nová na místech, která vyhovují projektantovi, ale z hlediska logiky památky jsou zcestná. Vznikají průrazy tam, kde v historii nikdy neexistovaly, a definitivně tak zaniká původní komunikační schéma objektu či areálu, jež je přitom jedním z předmětů památkové ochrany.

2) Vestavba pokojů do podkroví znamená vyřezání částí historického krovu (jeho ohrožení radikálními změnami klimatu) a pohledově nepřijatelné střešní vikýře.

3) Masivní vytěžení podzemí, kam je umísťováno technologické zázemí hotelu, strojovny, kotelny a také fitcentra s lázeňským provozem.

4) Vznik několika zdvojených až ztrojených nových výtahových šachet, neboť osobní a služební výtahy musejí být řešeny odděleně od nákladních pro zásobování. Šachty jsou opět zřizovány na místech, kde to vyhovuje projektu, bez ohledu na stávající historické konstrukce.

5) Zastřešení dvorů, které v rámci velkého hotelu slouží buď jako krytá komunikační dvorana – hotelová hala–, či jako restaurace. Tyto provozy by z hlediska investora zbytečně zabíraly prostor v historickém objektu samotném, kde pro ně není ani dost místa.

6) Plošné vybourání historických oken, dveří, podlah a ztráta autentických historických prvků obecně, kterou s sebou totální rekonstrukce přináší.

Z výše uvedeného, byť neúplného přehledu je více než zřejmé, jak obrovskou míru zásahů musí snést historický objekt, má-li být upraven na hotel vyšší kategorie.

Závěr

Rozhodnutí Odboru památkové péče magistrátu, v němž byl odsouhlasen navrhovaný záměr hotelu u sv. Tomáše bylo vydáno přímo na podkladě souhlasného stanoviska pražského pracoviště NPÚ a s použitím jeho formulací. Je tedy třeba kritizovat i pražské pracoviště, které neodmítlo od počátku krajně nepříznivý projekt a nastavilo tak pro památkovou péči mimořádně nevýhodné podmínky pro další vyjednávání.

Jedná se již o čtvrtou rekonstrukci klášterního areálu v Praze pro hotelové účely s výrazně negativním dopadem na památkový objekt, poškozující jej v jeho konstrukční podstatě i v pohledovém účinu. Problém přitom není ve využití pro ubytovací účely, které je v klášterních areálech v zásadě vhodné, ale v naddimenzovaných požadavcích na technologické zázemí a zařízení požadované u hotelů nejvyšší kategorie. Jak může ne-realistická snaha o sloučení technických norem a památkových požadavků vést do slepé uličky z hlediska investic, lze vidět u opuštěného a chátrajícího torza hotelu U Sixtů. Umístění pěťhvězdičkového hotelu ke sv. Tomáši je zjevnou urbanistickou, architektonickou i památkovou chybou. Kolika hvězdičkami pak ohodnotíme památkovou obnovu areálu?

*Kateřina Hanzlíková
Jan Veselý*

MRAKODRAPY NA PANKRÁCI

V prvních měsících tohoto roku vyvinulo občanské sdružení Arnika mimořádnou aktivitu, aby upozornilo na nebezpečí hrozící horizontu Prahy z dokončení megalomanského projektu výstavby dalších výškových budov na pankrácké pláni. Klub Za starou Prahu již před několika lety přijal k záměru stanovisko v tom smyslu, že další výškovou výstavbu na Pankráci zásadně nepodporuje a staví se naopak za odstranění již stojících věžáků po uplynutí základní doby jejich životnosti. Dokumenty z protestní akce Arniky, k níž se spolu s jinými sdruženími připojil i Klub Za starou Prahu, publikujeme v plném znění.

V denním tisku již byly publikovány četné vizualizace stavebního záměru

Za zachování historických hodnot Prahy – proti výstavbě dalších mrakodrapů na horizontu města

My, níže podepsaní, se touto výzvou obracíme na všechny příslušné státní orgány České republiky, mezinárodní organizace i jednotlivce a žádáme je o důsledné prosazování ochrany historického panoramatu hlavního města publikovány četné vizualizace stavebního záměru města Prahy.

Tuto výzvu vydáváme v souvislosti s aktuálním projektem rozvoje pankrácké pláně, části Prahy, ležící na okraji městské památkové rezervace a též v ochranném pásmu rezervace UNESCO vyhlášené v roce 1992. Jsme přesvědčeni, že výstavbou *Pražského Manhattanu* či *City* – nových výškových budov na Pankráci – by došlo k závažnému narušení pražského panoramatu, jehož současný stav je jednou z oceňovaných historických hodnot města a též jedním z předmětů ochrany v rámci památkové rezervace UNESCO. Praha je historicky městem věží a neměla by se stát městem mrakodrapů.

*****

Část Hlavního města Prahy byla v roce 1992 prohlášena městskou památkovou rezervací UNESCO (Ref. 616, N50 05 23 E14 25 10), naplňující kritéria (ii), (iv) a (vi). Jedno z doporučení výboru ICOMOS pro zařazení Prahy na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO znělo: „*Praha je urbanisticko-architektonickým*

souborem výjimečné kvality, a to jak z hlediska jednotlivých památek, tak celkového pohledu na město.“ Území Pražské památkové rezervace je více než tisíc let kultivovanou urbanizovanou krajinou, která je považována za jednu z nejkrásnějších a nejharmoničtějších městských krajin světa.

*****

Již několik let se znepokojením sledujeme snahy o výstavbu *Pražského Manhattanu* (nyní *City*) na pankrácké pláni. Stávající výškové budovy (Motokov, hotel Panorama a nedostavěná budova Českého rozhlasu), čnějící z pankráckého návrší vysoko nad Prahou, byly již v době svého vzniku považovány částí obce architektů a urbanistů za urbanistickou chybu. V Praze nevznikl „downtown“ jako v amerických městech, nýbrž „uptown“ – nepatřičná hmota umístěná na horizontu a viditelná prakticky ze všech vyhlídkových bodů, zejména z rampy Pražského hradu, která je stěžejním pozorovacím bodem z hlediska pohledových horizontů.

V roce 2001 se společnost ECM stala vlastníkem podstatných pozemků a představila koncepci vytvořenou architektem Richardem Maierem, USA (tzv. *Masterplan*), jež předpokládala další zvýšení dnešní výškové hladiny zástavby. Maier navrhl výstavbu dalších dvou mrakodrapů (výška 160 a 122 metrů), velkého nákupního centra a několika nižších kancelářských budov.

Díky kampani občanských sdružení, negativnímu postoji památkářů, některých architektů, města Prahy a některých orgánů státní správy se realizaci projektu podařilo zabránit. Hlavní město ani Městská část Praha 4 však nevyužily příležitosti a nepokusily se o zpracování regulačního plánu, který by stanovil závazné kvóty zástavby území (zejména výšku a kapacitu budov a množství parkovacích stání), nebo jiného kompromisního, kvalitního a přínosného plánu zástavby.

* * * * *

V letech 2003–2005 představila společnost ECM postupně několik samostatných projektů na dostavbu pankrácké pláň. Jde o jednotlivé budovy, které v podstatě vycházejí z myšlenky původního Masterplánu Richarda Maiera, tedy výškové stavby. Ve všech případech požádala společnost ECM o vydání povolení k realizaci – aktuálně tedy opět skutečně hrozí vznik *Pražského Manhattanu*. Jeho součástí má být zrekonstruovaná původní budova Českého rozhlasu (nyní City Tower), Epoque Hotel (nový objekt tvaru válce o výšce 75,5 metru) a Epoque obytný dům (nový objekt tvaru písmene „V“ o výšce 104 metry). O architektonické kvalitě samotných budov hodně napovídají již jejich zpupné a prázdné názvy.

Projekt je neslučitelný s charakteristickou krajinnou hodnotou Prahy. Zmnožuje a fixuje, namísto aby eliminoval či alespoň zmírnil zásadně negativní dopad, který má na tomto místě realizovaná výškových budov socialistické éry. Realizace dalších výškových budov na pankráckém návrší by znamenalo degradaci, ne-li zesměšnění drobnějších historických dominant níže položeného města. Praha tím nezíská onu vysněnou *americkou moderní tvář*, spíše by rozmnožila počet zničených historických měst, v nichž památková péče selhala nebo neuspěla.

Argument, že výstavba dalších mrakodrapů napravit chyby, jichž se dopustili normalizační plánovači, je absurdní. Strašidelný vzhled *vykotlaných zubů* na panoramatu Prahy se tím naopak zakonzervuje a poskytne příklad hodný následování, takže se může stát, že jednoho dne bude celý obzor pravobřežní části města uzavřen hradbou nestoudně čnějících mrakodrapů. Reálnou variantou, jak opticky redukovat chybu na současném panoramatu, je mezi tři výškové zuby dostavět novou hladinu budov do poloviny, případně do dvou třetin jejich výšky.

Současný stav projednávání dostavby pankrácké pláň vzbuzuje vážné obavy. Společnost ECM požádala o vydání správních povolení, která vedou k realizaci nových výškových staveb, přičemž orgány státní správy, radnice Prahy 4 i Hlavní město Praha včetně obou institucí památkářů města, projeví jednoznačný souhlas. Zásadní odmítnutí vyjádřila pouze Vědecká rada Národního památkového ústavu a jeho hlavní konzervátor, nemající ovšem rozhodovací pravomoc.

* * * * *

My, níže podepsaní, se obáváme výstavby nových výškových budov na pankrácké pláni, protože tyto stavby výrazně poškodí historické panorama Prahy, jež je výslovně uvedeno jako jeden z důvodů pro zápis do Seznamu světového kulturního dědictví. Jsme svědky

vědomé snahy o vytvoření konkurenční dominanty Pražskému hradu, jež je vedena čistě komerčními a reklamními důvody. Naše obavy potvrzují vyjádření investorské společnosti ECM i představitelů radnice Prahy 4 a Hlavního města Prahy v tom smyslu, že zástavba Pankrácké pláň *se v rámci panoramatu Prahy stane moderní protiváhou Pražského hradu*, což považujeme za zásadní urbanistickou chybu.

Zároveň se obáváme, že případná výstavba *City* se může snadno stát precedentem pro ostatní investory. Prolomení výškové hladiny zástavby může vést k devastaci historického panoramatu Prahy a k nevratnému poškození významné části identity města.

Obracíme se touto otevřenou výzvou na všechny zodpovědné státní organizace v České republice, organizace mezinárodní i jednotlivce a žádáme, aby věnovali situaci v Praze zvýšenou pozornost. Výstavba výškových budov na horizontu města by neměla být v zájmu ochrany historického panoramatu a zachování Prahy v seznamu UNESCO v žádném případě povolena.

V Praze dne 10. 1. 2006

Tato výzva je určena:

Vládě České republiky /
Nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1
Ministerstvu kultury ČR /
Maltézské náměstí 1, Praha 1
Hlavnímu městu Praha /
Mariánské náměstí 2, Praha 1

Tato výzva se doručuje zároveň na vědomí:

The World Heritage Centre UNESCO /
7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France

*Společná tisková zpráva
ATELIÉRU PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ,
OBČANSKÉ INICIATIVY Pankráce,
Pankrácké společnosti a sdružení Arnika
ze dne 12. května 2006*

UNESCO odpovědělo, že mrakodrapy na Pankráci jsou opravdu problém.

PRAHA – Centrum světového dědictví UNESCO odpovědělo na stížnost občanských sdružení (1) kvůli chystaným mrakodrapům na pražské Pankrácké pláni. Ředitel Centra světového dědictví Francesco Bandarin ve svém dopise (2) Arnice potvrdil, že mrakodrapy mohou znamenat pro Českou republiku opravdu velký problém. Na základě podnětu občanských sdružení zahájilo UNESCO šetření a Česká republika teď bude muset vysvětlovat, proč s Výborem pro světové kulturní dědictví předem nekonzultovala projekt výškových budov, které mohou výrazně narušit historické panorama města. Česko tím porušilo mezinárodní úmluvu. Šetření zahraničních expertů může podle odborníků (3) vést k pozastavení zápisu Prahy na listině světového kulturního dědictví.

„Centrum světového dědictví nebylo informováno o žádných stavebních projektech velkého rozsahu v blízkosti nebo uvnitř památky světového dědictví. Povinnosti stran Úmluvy je chránit památky na svém území a také informovat Centrum světového dědictví o veškerých prováděných projektech, které mohou ohrozit integritu příslušné památky,“ napsal Arnice a šesti dalším občanským sdružením ředitel Centra světového dědictví Francesco Bandarin. Potvrdil tak hlavní výhradu občanských sdružení, že Česká republika nekonzultovala s centrálou UNESCO projekt na výstavbu moderní protiváhy Pražského hradu, jak investoři nazývají plánované City Pankrác, a porušila tak závazek daný podpisem Úmluvy o světovém kulturním dědictví.

Podle Martina Skalského z Centra pro podporu občanů sdružení Arnika může celá věc skončit mezinárodním skandálem. „Jak ukazují nedávné příklady z Vídně a Kolína nad Rýnem, UNESCO je v případě vyspělých evropských států nekompromisní. Porušování pravidel pro ochranu památek může vést k pozastavení zápisu Prahy na listině UNESCO nebo i k jejímu úplnému vyškrtnutí.“ Podle Skalského občanská sdružení podnikla všechny kroky k vyřešení problému na úrovni České republiky, avšak bez výsledku. „Přede dvěma měsíci jsme jednali s náměstkem primátora hlavního města Prahy Janem Bürgermeisterem a ředitelem Odboru památkové péče Janem Kněžínkem. Z jednání se nám dosud nepodařilo získat ani zápis. Náměstek Bürgermeister přislíbil, že Praha se sama obrátí na UNESCO, avšak dodnes se tak nestalo. Obáváme se, že na úrovni města Prahy není žádná vůle se problémem zodpovědně zabývat.“

Developerská společnost ECM již získala některá povolení ke stavbě dvojice mrakodrapů „Epoque“ a hrozí, že může být vydáno klíčové rozhodnutí o umístění staveb. Kdyby se pak Česká republika rozhodla, že zápis v UNESCO je pro ni cennější než pražské mrakodrapy, bylo by již velmi obtížné stavbám zabránit. Prahu, poťazmo Českou republiku, by navíc takový proces vyšel velmi drah, jak ukazují podobné zkušenosti z jiných evropských měst (4).

Podle dostupných informací nyní prošetřuje povolení vydaná odborem památkové péče pražského magistrátu ministerstvo kultury. Má tak největší pravomoc zasáhnout do dění. Zrušením vydaných povolení by se celý úřední proces pozastavil a vznikl by prostor, aby kontroverzní stavby mohlo posoudit UNESCO a projekt mohl být změněn.

Ředitel Centra světového dědictví UNESCO Francisco Bandarin se na základě podnětu Arniky a šesti dalších občanských sdružení obrátil dopisem na úřady České republiky se žádostí o vysvětlení vzniklé situace. Zároveň požádal ICOMOS (Mezinárodní výbor památek a sídel) o zpracování nezávislé expertízy projektů hrozcích pražské pankrácké pláni. Na základě shromážděných informací a názoru zahraničních odborníků UNESCO zváží další postup. Pokud se potvrdí, že by další mrakodrapy na Pankráci poškodily historické panorama stověžaté matky měst, bude zřejmě Výbor světového dědictví trvat na zastavení projektu City.

Přílohy:

(1) Přehled občanských sdružení, která se obrátila na UNESCO:

Ateliér pro životní prostředí (JUDr. Petr Kužvart)

Centrum pro podporu občanů sdružení Arnika (Martin Skalský)

Klub Za starou Prahu (PhDr. Kateřina Bečková)

Občanská iniciativa Pankráce (Marie Janoušková)

Památkářská obec Českokrumlovská (PhDr. Zbyněk Dočkal)

Pankrácká společnost (Zdeněk Holeček)

Sdružení občanů postižených Severojižní magistrálou (Alžběta Rejchrtová)

(2) Překlad dopisu UNESCO Arnice

27. dubna 2006

Vážení,

velice Vám děkuji za Váš dopis z 21. března 2006 a za informaci ohledně prostoru historického centra Prahy, zapsaného na Listinu světového dědictví v roce 1992.

Centrum světového dědictví nebylo informováno o žádných stavebních projektech velkého rozsahu v blízkosti nebo uvnitř památky světového dědictví. Proto předávám tento dopis a Vámi poskytnuté fotografie k vyhodnocení poradnímu orgánu Úmluvy, ICOMOS. Dopis předávám rovněž k zaslání připomínek státním úřadům, stále misi České republiky v UNESCO a Národnímu výboru České republiky pro UNESCO.

Rád bych Vás informoval, že povinností stran Úmluvy je chránit památky na svém území a také informovat Centrum světového dědictví o veškerých prováděných

projektech, které mohou ohrozit integritu příslušné památky. To uvádí odstavec 172 Operačních směrnic:

„Výbor světového dědictví vyzývá členské státy Úmluvy, aby informovaly Výbor prostřednictvím Sekretariátu o svých záměrech provádět nebo schvalovat v oblasti chráněné Úmluvou větší rekonstrukce nebo nové stavby, které mohou ovlivnit kulturně-historickou hodnotu daného statku. Upozornění by mělo být poskytnuto neprodleně (například ještě před projektováním základních dokumentů ke konkrétním projektům) a před činěním jakýchkoliv rozhodnutí, jež může být obtížné zvrátit, aby Výbor mohl napomáhat v hledání vhodných řešení k zabezpečení plné ochrany výjimečných světových hodnot.“

Rád bych Vám poděkoval za Váš zájem o ochranu světového dědictví.

S pozdravem, Francesco Bandarin

Ředitel Centra světového dědictví UNESCO

(3) Obavy, že bude Praha kvůli mrakodrapům vyškrtána ze Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, vyjádřilo téměř 200 českých památkářů. Mezi nejvýznamnější osobnosti vystupující proti výstavbě mrakodrapů na Pankráci patří doc. PhDr. Josef Štulc, prezident české sekce Mezinárodní rady památek a sídel (ICOMOS) a donedávna hlavní konzervátor Národního památkového ústavu či architekt Vlado Milunić, spoluautor Tančícího domu v Praze.

(4) Když Vídeň žádala o zápis na listinu UNESCO a zároveň povolila výstavbu výškových budov u nádraží Wien Mitte, musela vídeňská radnice vynaložit velké finanční prostředky na vyrovnání se s investory a zrušení projektu. Teprve pak Výbor pro světové dědictví souhlasil s udělením statutu památky UNESCO. Konkrétní částku, kterou Vídeň musela jako kompenzaci investorům zaplatit, radnice nikdy nezveřejnila.

OBCHODNÍ DŮM MÁJ/TESCO NAVRŽEN NA KULTURNÍ PAMÁTKU

Dopis prof. PhDr. Rostislava Šváchy adresovaný Ministerstvu kultury ČR

Národní třída v Praze s budovou obchodního domu Máj v roce 1987.

Vážení přátelé,

dovoluji si obrátit se na Vás z výzvou, abyste prohlásili za kulturní památku budovu obchodního domu Máj/Tesco v Praze 1-Novém Městě, čp. 63-II, Národní 26, Spálená 22.

Obchodní dům Máj/Tesco z let 1972–1975 patří nepochybně k nejvýznamnějším příkladům české architektury 70. let 20. století. Navrhli ho architekti John Eisler, Miroslav Masák a Martin Rajniš z libereckého ateliéru SIAL, který v roce 1968 založil autor televizní věže na Ještědu Karel Hubáček a který se stal ojedinělým centrem nezávislé a nekonformní české architektonické tvorby v těžkých letech normalizace po sovětské invazi. Plány týmu Eisler-Masák-Rajniš provedly švédské stavební firmy SIAB a ABV Stockholm. Pokud vím, Máj/Tesco v tuto chvíli vlastní firma Tesco Stores ČR, a. s., Národní 63/26, Praha 1.

Uměleckohistorická cena obchodního domu Máj/Tesco spočívá především ve schopnosti jeho autorů vyrovnat se pohotově a samostatně s podněty, které na přelomu 60. a 70. let 20. století přinášely nejprogressivnější směry současné západní architektury, a to zejména hnutí high tech a neofunkcionalismus.

K architektuře high tech, která se v době stavby Máje teprve začínala rozvíjet, se pražské dílo hlásí zvláště s metodou suché montáže, způsobem, jakým dům stavěl na odív složky své infrastruktury, zejména barevně natřená potrubí na strozech obchodních místností (dnes zakrytá podhledy z roku 1992), i důrazem na své mechanické prvky, zejména eskalátory v prosklené schodiškové hale, které měly návštěvníkům domu i divákům na ulici přinést radost z pohybu. Jde tu o rysy, jaké se výrazně uplatnily v nejvýznamnější stavbě raného údobí high

tech, v Centre Georges Pompidou v Paříži (1972–1977) od architektů Renza Piana a Richarda Rogerse. Je však nutno vzít v úvahu, že Máj byl dokončen o dva roky dříve než jeho slavnější pařížský protějšek, což mu v kontextu evropské architektury tohoto období dává nepominutelný význam.

Neofunkcionalistické složky Máje spočívají hlavně v důrazu na tenkost jeho pláště, prolamovaného pásovými okny a velkými skleněnými plochami, a v asymetrických prvcích jeho kompozice. Také zde musíme vzít v úvahu, že neofunkcionalistický směr se začal ve světové architektuře hlásit ke slovu až koncem 60. let, s nástupem skupiny New York Five, a že Máj ve své době patřil k nejmonumentálnějším novostavbám tohoto hnutí ve světovém měřítku.

Do prostředí zástavby Nového Města pražského vstoupilo dílo architektů Eislera, Masáka a Rajniše s razancí, jaká byla pro světovou architekturu 70. let 20. století typická. Stavbě však nelze upřít kontextuální rysy, spočívající v respektu k odlišným hladinám zástavby Národní a Spálené ulice. Cenné historické domy v sousedství Máje ve Spálené ulici nepadly za oběť jeho novostavbě, nýbrž výstavbě stanice metra Národní třída v druhé polovině 70. let.

Vysokou kvalitu architektonického ztvárnění Máje si brzy po jeho dokončení uvědomili západní kritici a historici moderní architektury. Publikoval ho Udo Kultermann ve svých knihách *Architecture in the Seventies* (London 1980) a *Zeitgenössische Architektur in Osteuropa* (Köln 1985), projekt či realizaci otiskly časopisy *Baumeister* (1973, č. 6), *Bauforum* (1981, č. 88) a zejména prestižní *Casabella* (1985, č. 4 a 9, s komentářem Sebastiana Brandoliniho). Takového

ohlasu se ve světě dočkala jen málokterá jiná česká stavba z celého 20. století.

Ohlas Máje v českém prostředí limitoval fakt, že členové ateliéru SIAL nepatřili k režimním oblíbencům a nesměli publikovat v oficiálních architektonických časopisech. Miroslav Masák tak byl ztrestán za to, že se v roce 1968 angažoval v nezávislém svazu českých architektů jako jeho místopředseda a John Eisler emigroval na Západ. Na Západ odešel i první historik architektury, který se odvážil Máj zhodnotit v neimeditní publikaci – byl to Jan Michl se svou knihou *Realizace a projekty v současné architektuře* (Odeon, Praha 1978). Až do roku 1989 se tak Máj objevil v jediné další knize vydané u nás, v publikaci Jaroslava Vebra *Soudobá architektura v ČSR* (Panorama, Praha 1980). Náležitou a oprávněnou pozornost stavbě věnovaly až práce vydané po roce 1989: *Česká architektura/Czech Architecture, 1945–1995* (Obec architektů, Praha 1995), *Veletřzní palác v Praze* (Národní galerie, Praha 1995), *Mašiništi* (Galerie Jaroslava Fragnera, Praha 1996), *Umělecké památky Prahy: Nové Město a Vyšehrad* (Academia, Praha 1998). K nim připočteme další knihy vydané po roce 1989 na Západě, například práci Léona de Costera *Prague* (Paris 1990), knihu *Architecture in the Czech Republic* (Chicago 1993) nebo obsáhlou a velmi reprezentativní publikaci nakladatelství Citadelles + Mazenod *Prague* (Paris 2005).

Již z tohoto ohlasu budovy Máj/Tesco lze vyvodit, že jde o stavbu mimořádného historického významu. Právem jí proto patří i statut kulturní památky.

S úctou
Prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.
V Praze 20. března 2006

Poznámka redakce Věstníku:

Mediálně sledovaný záměr demolice obchodního domu Máj/Tesco a avantgardní návrh prof. Šváchy na jeho prohlášení kulturní památkou podnítil nebyvalý zájem o otázku památkové ochrany významných děl architektury posledních desetiletí. Zájemcům doporučujeme tyto články v tištěných médiích:

Magdalena Nová, Jan Ziegler: *Změní se Tesco i stanice metra*, MF DNES, 18. 2. 2006, pražská příloha, s. B 3 (soubor článků včetně rozhovoru se Zdeňkem Lukešem); Robert Oppelt: *Máj jako památka? Proč ne.*, MF DNES, 8. 4. 2006, pražská příloha, s. B 4 (soubor článků včetně rozhovoru s Richardem Bieglem); Kamila Klausová: *Pomníky socialismu*, Týden, č. 15/2006, 10. 4. 2006 (obsahuje srovnávací hodnocení R. Šváchy a Z. Lukeše věnované stavbám 70. a 80. let 20. století z hlediska jejich kvality a potenciální možnosti stát se kulturní památkou); David Nesnídal: *Bojují za české sklo*, týdeník MF PLUS, č. 16/2006 (rozhovor s R. Šváchou o stavbách z poválečné doby nejen se skleněnou fasádou).

Změní se Tesco i stanice metra

ZMĚNY NA NÁRODNÍ TRŮDĚ. Společnost Tesco Stores plánuje omladit nebo úplně proměnit tvář bývalého obchodního domu...
Nové Město - Česká architektura...
Přestavba Teska...
Historik: Máj je památka...
ANEXITA 20...
Po Máji nikdo tesknit nebude, říká Lukes...
PRAHA...
MAGDALENA NOVÁ, JAN ZIEGLER

Máj jako památka? Proč ne.

Památkové ochrany se dočkalo i Praze už několik objektů soudobé architektury
Cím mladší stavba, tím složitější ochrana...
PRAHA...
ROBERT OPPELT

Praha potřebuje lepší pravidla památkové péče
Kterou součástí památkové péče...
MAGDALENA NOVÁ, JAN ZIEGLER

CENA KLUBU ZA STAROU PRAHU PRO ROK 2006

18. dubna 2006 se česká architektura dočkala čtvrtého laureáta Ceny Klubu Za starou Prahu za novostavbu v historickém prostředí. V přátelské atmosféře Literární kavárny v pražské Řetězové ulici obdrželi cenu Klubu autoři rodinného domu v historickém jádru pražské čtvrti Hlubočepy, Barbora Rossi, Jan Mrázek a Josef Šanda. K vítězům minulých ročníků klubovní soutěže, polyfunkční zámecké budově v Praze-Komořanech (autor Michal Sborwitz), kancelářskému centru Portheimka v Praze-Smíchově (Jakub Cigler-Vincent Marani) a dostavbě kláštera v Novém Dvoře u Teplé (John Pawson-Jan Soukup), se tak poprvé přiřadil zástupce stavebního typu, který vždy sloužil ryze privátní sféře – rodinný dům. Důležitým kritériem, podle něž se Klub pokouší novostavby v historickém prostředí hodnotit – nároku, aby novostavba plnila v tomto prostředí integrující funkci a aby povznesla jeho architektonickou kulturu –, však tento dům vyhovuje stejně dobře jako budovy oceněné v prvních třech ročnících naší soutěže.

Čtvrtý ročník soutěže KSZP proběhl za situace, která více než kdy dříve dává za pravdu důvodům, proč se ji Klub rozhodl uvést do života. Napětí mezi milovníky památek a tvůrčími architekty, které se v posledních letech značně vystupňovalo, přivedlo skupinku architektů kolem ředitele České komory architektů Jiřího Plose k nápadu využít chaos, vzniklý nešťastnými kroky ministra Jandáka, k prosazení extrémistických názorů na praxi památkové péče. Své cíle tito architekti dosud jasně nedefinovali a nepublikovali v tisku. Neustále však obviňují památkáře, že svým staromilstvím zabraňují „rozvoji“ Prahy i jiných historických měst, a neustále též ochránce památek napadají za snahu vtisknout našim historickým sídlům charakter skanzenu či muzea. Na praxi české památkové péče nenačítají tito architekti – extrémisté nic dobrého. Rozumí se samo sebou, že propast mezi milovníky památek a tvůrčími architekty se touto kampaní pouze prohlubuje.

Členové Klubu vědí, že mezi zájmy ochránců památek a zájmy tvůrčích architektů bude vždy existovat rozpor. Od soutěže o cenu KSZP za novostavbu v historickém prostředí si proto Klub sliboval a slibuje, že tato akce pomůže vést kultivovaný dialog mezi oběma stranami. Jedině dialogem, který ctí názory toho druhého, lze totiž utlumit nepřijatelné extrémismy na obou pólech tohoto sporu a dospět k obecně přijatelným řešením. Klub si samozřejmě uvědomuje, že přehnaně vyhocené postoje existují i na straně památkářů. Pramení často z nechuti vyznat se aspoň trochu v soudobé architektuře, z neschopnosti posoudit, jaké její projevy se do historického prostředí hodí a jaké už nikoliv. Kromě toho, že chce pěstovat kulturu dialogu

mezi milovníky starého a milovníky nového, si proto soutěž Klubu klade za cíl i jakousi osvětu mezi těmi památkáři a ochránci památek, kteří se soudobé architektury bojí a předem ji odmítají.

Kandidáty na Cenu KSZP za rok 2006 se staly čtyři stavby či stavební celky. Skupinu rodinných domků v Kamenné ulici v Brně od Romana Galeho a Michala Palašáka Klub ocenil za správně zvolené měřítko a neokázalý výraz, s nimiž tento nevelký stavební soubor vstoupil do malebného prostředí staré dělnické čtvrti. Podobnými kvalitami poroty Klubu oslovila dostavba Krajské knihovny v Pardubicích od Aleše Pappa, Milana Víta a Magdaleny Pappové, dílo, které svým nevtíravým, a přece moderním projevem obohatilo architekturu pardubické památkové rezervace a zpevnilo jeden z jejich roztržených okrajů. Značnou pozornost členů Klubu k sobě upoutal soubor domů Encon v památkové zóně Prahy-Žižkova od brněnského architekta Zdeňka Fránka. Respekt k typickému zjevu starých žižkovských „domů s okny“ i k historické parcelaci se tu pozoruhodně snoubí s architekto-
vým smyslem pro jemný moderní detail okenních rámu či zakulaceného obchodního výkladce. Nejvíce bodů v tajném hlasování poroty přesto získal rodinný dům v Praze-Hlubočepích od týmu Rossi-Mrázek-Šanda. Zasloužilo se o to výrazné rozložení jeho objemu, které souzní s dramatickým rázem okolní skalnaté krajiny a samo krajinu připomíná. Dům však zaujme i vtípnou prací svých autorů s motivy moderní italské regionalistické architektury, které kupodivu dovedou důvěrně souznít i s prostředím staré české vesnice.

Uchazeče o cenu předkládá Domácí radě Klubu (v tomto případě porotě) přípravný výbor, vedený autorem této stati. O tom, zda posuzovaná stavba dosáhne statutu kandidáta na cenu, Domácí rada ohnivě diskutuje a hlasuje o jejím postupu aklamací. O vítězi, čili laureátovi soutěže, poté rozhoduje tajné hlasování. Přípravný výbor čerpá informace o hodnotných novostavbách v historickém prostředí z odborného architektonického tisku, sbírá o nich tipy od tvůrčích architektů i od památkářů. Soutěž se neomezuje jen na Prahu, protože Klub už od svých počátků projevoval starost o památky a o jejich soužití s novou architekturou na celém území českého státu a pokračuje v této tradici i dnes.

Domácí rada, čili porota, letos debatovala o pěti uchazečích. Jeden z nich nakonec mezi kandidáty nepostoupil. Šlo o polyfunkční palác Omega v Brně od architektů Ladislava Kuby a Tomáše Pilaře. Třebaže tato novostavba splnila regulační předpisy, to znamená nepřekročila ani uliční čáru, ani stanovenou výšku, a přestože přinesla centru Brna pěknou novou pasáž, většina členů Domácí rady (12 hlasů) se přiklo-

nila k názoru, že členění fasády vyznívá u tohoto paláce příliš sebestředně a agresivně, a to na místě, kde se zdá být vhodnější respekt k urbanistickému celku než důraz na autonomní architektonickou hodnotu. Menšina rady (5 hlasů) naopak hájila přesvědčení, že soubor kandidátů na cenu Klubu by měl být co nejpestřejší, aby se tak ukázalo, že do historického prostředí může dobře vstoupit i architektura založená na velmi netradičních prostředcích.

Pokud by většinový názor Klubu na pojetí paláce Omega měl obecnější dopad na praxi památkové péče, mohli bychom z něho vyvodit, že úspěšný vstup novostavby do historického kontextu nezaručuje pouhé splnění regulačních podmínek, ale i citlivá volba prostředků pro výraz fasády.

Snímky nominovaných staveb jsou publikovány na 2. straně obálky.

Diplomy kandidátům a cenu laureátovi předala předsedkyně Klubu Za starou Prahu Kateřina Bečková za pomoci jednatele Richarda Biegela a autora těchto řádek. Přítomnému obecenstvu se posuzované novostavby představily komentovaným promítáním diapozitivů. Sál Literární kavárny se přitom zaplnil milovníky památek i architektky v čele s profesorem pražské Akademie výtvarných umění Emilem Příkrým a jeho žáky. Od přítomných jsme pak mohli vyslechnout kritiku i uznání za svůj výběr. Obsáhlé komentáře o soutěži Klubu přinesly druhý den *Mladá fronta Dnes* a *Lidové noviny*, informoval o ní Český rozhlas i Česká televize, odborné recenze chystají časopisy *Stavba* a *Era 21*.

Rostislav Švácha

DALŠÍ AKTIVITY KLUBU ZA STAROU PRAHU V LEDNU – DUBNU 2006

Témata jednotlivých zasedání Domácí rady Klubu Za starou Prahu i jejich rámcový obsah jsou v podobě stručných zápisů k dispozici členům a zájemcům na webových stránkách Klubu v rámci rubriky Pro členy. Za připomenutí stojí několik shrnujících informací.

Hlavními projednávanými tématy v oblasti památkových kauz v posledních měsících byly **přestavba augustiniánského kláštera u sv. Tomáše v Letenské ulici na hotel** (viz článek na str. 17), **dostavba pankrácké pláně** (viz dokumenty publikované na str. 23), nejasná situace kolem převodu **kostela sv. Michaela Archanděla na Starém Městě** z majetku státu na soukromý subjekt (viz materiály ve *Věstníku* č. 2/2005), budoucí **využití Masarykova nádraží** a plánované **úpravy Hlavního nádraží**.

Dne 11. ledna 2006 navštívili Domácí radu architekti Šafer a Hájek, projektující nový **hotel na Hořejším nábřeží na Smíchově u Železničního mostu**. Stanovisko k prezentovanému záměru shrnující názor Klubu vypracoval prof. PhDr. R. Švácha, z textu stanoviska citujeme:

„Jde o pozemek, jemuž se vyhnuly regulace pozdního 19. století, má tedy charakter přirozeného říčního břehu. Tato jeho kvalita, ve vnitřní Praze velmi vzácná, však nikdy nebyla adekvátně využita a dnešní vzhled pozemku se blíží pustému perifernímu zákoutí.

V devadesátých letech 20. století pozemek zakoupila firma ING a pověřila projektem jeho zástavby předního francouzského architekta Jeana Nouvela, autora nedalekého polyfunkčního komplexu Zlatý Anděl. Nouvelův projekt kancelářské budovy u Železničního mostu se vyznačoval vysoce inovativním pojetím. Stal by se jistě významným příspěvkem soudobé evropské architektury městu Praze. Klub Za starou Prahu však vyslovil námitky proti jeho mohutnému měřítku, které konkurovalo památnému Vyšehradu na druhém břehu

Vltavy, a nesouhlasil s pointou Nouvelova návrhu, vysokou věží, jež by při pohledech z Nového Města začláněla krásně utvářený terén smíchovských kopců.

Projekt hotelu od týmu Šafer – Hájek, vypracovaný pro nového investora, se vyhýbá nepříznivým vlastnostem uvedeného Nouvelova návrhu. Člení hmotu novostavby do několika menších či větších objemů, které dobře zapadají do prostředí okolní smíchovské zástavby, a s motivem věžové dominanty vůbec nepracuje. Upravuje náplavku na břehu Vltavy a prodlužuje tak velmi atraktivní vycházkovou trasu až po Železniční most. Architektonické pojetí návrhu se možná nevyznačuje Nouvelovou inovativností, zato však velkou mírou elegance, která se blíží vzhledu lázeňského či plážového hotelu. Na detailním pojetí fasád budou jistě architekti ještě pracovat. K základním myšlenkám tohoto projektu však Klub nemá vážnější námitky. Předpokládá též, že sama funkce hotelu povede jeho provozovatele ke snaze zkultivovat širší okolí, které zatím neztrácí ráz zanedbané periferie“.

Mezi další hosty Domácích rad patřil v dubnu architekt Patrik Kotas, který projektuje **úpravy Hlavního nádraží**. Ujistil členy Klubu, že pietní přístup Dr., k hodnotám historické Fantovy budovy i kvalitám novodobé dostavby odbavovací haly od kolektivu architektů kolem Aleny Šrámkové je v rámci zamýšlených úprav objektu respektován nejen projektanty, ale též zahraničním investorem.

Dalšími **hosty jednání Domácích rad** byli dne 29. března 2006 generální ředitel NPÚ Mgr. Tomáš Hájek Dr., (viz článek na str. 4) a 3. května 2006 též ředitel

Radost z pravomocného stavebního povolení na úpravy přízemí Juditiny věže se dostavila v okamžiku klubovní vánoční besídky v prosinci 2005 a inspirovala některé kolegy k zapózování v mikulášských kostýmech. Zleva Martin Krise – autor projektu, Richard Biegel – anděl, Kateřina Bečková – statutární orgán investora, Jan Veselý – Mikuláš. Foto: Daniela Sýkorová.

územního odborného pracoviště NPÚ v hlavním městě Praze PhDr. Michael Zachar.

V průběhu prvních měsíců roku uspořádal Klub **dvě tiskové konference**, a to 8. února 2006 v budově Muzea hlavního města Prahy k současné situaci v památkové péči (viz článek na str. 4) a 9. března 2006 tamtéž k vydání bilančního Věstníku Klubu.

K 28. února 2006 byla závěrečným vyúčtováním **ukončena veřejná sbírka SOS Archiv architektury**, jejímž byl Klub administrativním správcem, ještě před tím byl veškerý zbylý výtěžek sbírky (748 tisíc Kč) převeden na konto Národního technického muzea.

Čtvrtý ročník vyhlášení **Ceny Klubu Za starou Prahu za novou stavbu v historickém prostředí** (viz článek na str. 29) byl zorganizován díky neúnavné aktivitě prof. dr. R. Šváchy a Mgr. R. Biegla. Slavnostní

vyhlášení se uskutečnilo dne 18. dubna 2006 v Literární kavárně Řetězová 10. Úspěch akce korunovala mohutná mediální odezva (z tištěných médií viz deníky Lidové noviny a pražská příloha MF DNES, oba dne 19. 4. 2006).

Významnou událostí v životě Klubu je **zahájení stavebních prací na úpravě přízemních místností Juditiny věže**, které má Klub v nájmu od MČ Praha 1. Díky aktivitě místopředsedy Klubu Ing. arch. Martina Kriseho bylo získáno koncem roku 2005 stavební povolení na tuto akci. Pod vedením Ing. Václava Jandáčka byla připravena organizační fáze akce a v průběhu dubna 2006 mohly začít vyklízecí a přípravné práce. O podrobnostech a postupu práce pravidelně informuje Ing. Jandáček v jedné z rubrik diskusního fóra na webových stránkách Klubu.

Kateřina Bečková

PŘÍLIŠ ŽIVÁ PAMÁTKA

K historii snahy o obnovu Mariánského sloupu po roce 1989

(pokračování článku z Věstníku 2/2005)

V čísle 2/2005 našeho Věstníku autor popisoval především praktická úskalí číhající na projektanta rekonstrukce historického objektu, v tomto pokračování by rád své názory a zkušenosti doplnil několika historickými příklady a paralelami.

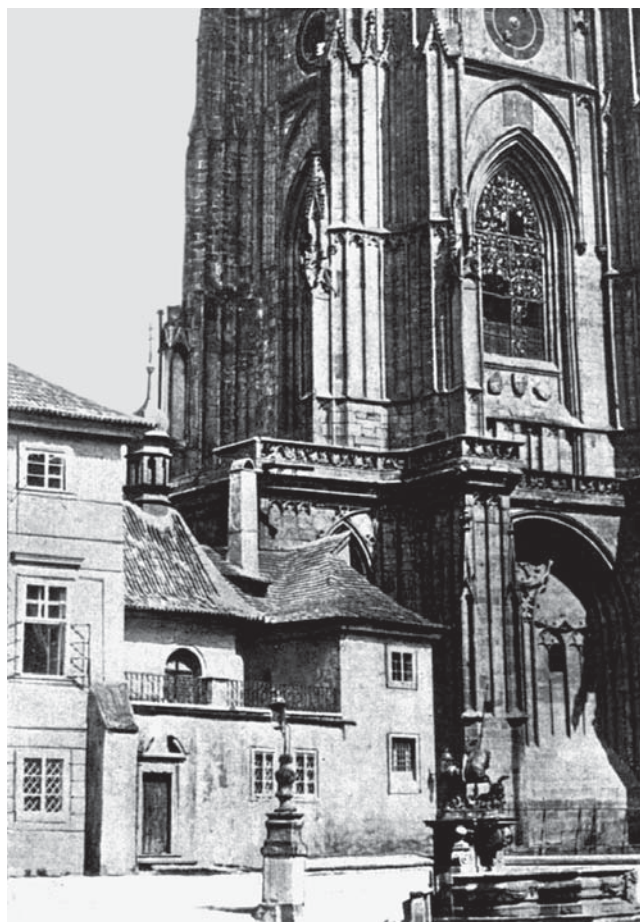

Závěr chrámu sv. Víta před dostavbou. Vlevo dosud cibulové zastřešení postranního točitého schodiště, které bylo novogoticky upraveno Josefem Krannerem.

Názorným příkladem toho, co pro architekturu znamenal uvedený předěl, je srovnání, resp. rozdíl dvou Josefů – známých osobností pražské architektury 19. století: Josefa Krannerera a Josefa Mockera. Oba pocházeli z Čech, oba studovali na vídeňské akademii, oba *pracovali goticky*, oba dostavovali katedrálu sv. Víta. Tím však podobnost končí. Starší z nich, Josef Kranner, narozený v roce 1801, pocházel z kamenické rodiny, byl vyškolěn ještě v době raného klasicismu, který byl (alespoň na sto let) posledním živým slohem v Evropě, znal řemeslo a považoval se za stavitele. Známe jen několik Krannerových prací (pomník císaře Fran-

tiška I., schody na Kampu, občanskou plovárnu a další), které sice nejsou žádnými skvosty světové architektury, avšak působí autenticky, jsou dodnes živé a mají rukopis. Mnohé z nich unikají naší pozornosti také proto, že jeho zásahy, třeba na katedrále (např. zakončení schodištvé věžice vedle svatováclavské kaple), dnes už nikdo na první pohled neodliší od původní stavby.

Josef Mocker, narozený roku 1835, získal své vzdělání až po polovině století a byl tím do konce života poznamenán. Byl vzdělaný, nesmírně pracovitý a zanechal po sobě nespočetné množství realizací (rekonstrukcí i novostaveb). Obdivoval stejně čínorodého francouzského tvůrce Viollet le Duca a platil ve své době za největšího znalce gotického tvarosloví. A on jím byl! Jeho četná díla byla inspirována téměř filozoficky zpracovanou ideologií a podložena mnohem hlubšími,

Drobná románská kaple sv. Mořice pod svatovítskou zvonici byla zbytečně odstraněna v rámci dostavby chrámu Josefem Mockerem v roce 1879.

*) Články v rubrice Názor vyjadřují subjektivní mínění autora, které nemusí být vždy shodné s názorem Klubu Za starou Prahu.

všestrannějšími a podrobnějšími uměleckohistorickými znalostmi než činnost jeho předchůdce. Jen jedno jim chybí – ono impoderabile, ať ho nazýváme pravostí, přesvědčivostí, poezií, výtvarností nebo zmíněným životem a duší. Té mají Mockerovy realizace tolik jako tovární či nádražní haly stavěné v té době. Celé jeho dílo je jakýmsi thanatokratickým panoptikem gotiky. Jsou to mrtvě narozené děti, dekorace a plechové makety.

Měl proto i výrazný rukopis, skoro by se dalo říct, že je nezaměnitelný; vždycky působí tvrdě, chmurně a cizorodě. Podařilo se mu zničit většinu pražských věží, jako je třeba Prašná brána nebo zvonice u sv. Jindřicha, a narazíme-li někde na českém venkově (třeba v Bavorově, ve Slavětíně, ve sv. Jakubu u Kutné Hory) na mimořádně studenou, německy vyhlížející, jako z papundeklu vystřiženou střechu, věž nebo kružbu, můžeme se téměř spolehnout, že zde působil Mocker. Jeho činnost byla tak rozsáhlá, že je skoro snazší vyjmenovat památky, které jeho patologicky pilným rukám unikly, jako například Wohlmutova věž, průčelí P. Marie před Týnem, kostel v Nymburce, věž kostela v Olbramovicích (mimochodem na sv. Jakubu byla kdysi také podobně půvabná cibulovitá baň) a několik dalších. Naproti tomu Karlštejn, který jeho pozornosti neušel, nemůže být kvůli tomu dnes na seznamu památek UNESCO, ačkoliv by si to – již jenom kvůli kapli sv. Kříže – stokrát zasloužil. Příčinou zřejmě bylo, že přes všechnu vzdělanost neměl Mocker příliš bohatou invenci ani výtvarný cit a do omrzení opakoval několik málo schémat, jako bylo *podsebití* okopírované z mostecké věže, nebo dvouvěžové západní průčelí kostelů, které prosadil (1892) na katedrále sv. Víta – tady však jsou dvě věže jasným prohřeškem proti původnímu záměru Petra Parléře, který dal již ve čtrnáctém století jasně najevo, že se rozhodl pro méně častou variantu jedné velké věže na boku stavby (tak jak to třeba udělal jeho syn Václav, stavitel vídeňského dómu sv. Štěpána). Kdyby totiž původní stavitel, Matyáš z Arrasu, pražskou katedrálu dokončil, nebylo by pochyb, že by měla jako všechny severofrancouzské katedrály na západním průčelí dvě věže, zato by zde ale zaručeně nestála věž Parléřova. To si ovšem Mockerův schematický a pořádkumilovný duch neuvědomoval, když severofrancouzské schéma prosazoval. Neuvědomoval si však i mnoho dalších věcí (snad proto, že mu je nikdo neřekl), které věděli stavitelé z minulých dob. Například to, že u dvojice věží byla téměř vždy jedna nepatrně útlejší (jako to mohl snadno vidět u svatého Jiří nebo u Týna), a tak navrhl obě věže katedrály sice útlejší, ale identické (možná také proto, aby si tím ušetřil práci) – vždyť nestejně věže jsou především *nepořádek*. Usiloval také o sejmutí Wohlmutovy renesanční střechy z původní věže, což mu však moudří lidé tehdy už nedovolili, a tak prosadil alespoň zbourání půvabné kaple sv. Mořice z 11. století, která jeho projektu nijak nevadila. Navzdory tomu všemu měl velké sebevědomí a obrovský vliv (a má ho zřejmě dodnes, jak o tom svědčí některé detaily na rekonstruovaném domě U Zvonu). Byl takřka symbolem architektury a ducha druhé poloviny 19. století a platilo na něj totéž, co kdysi prohlásil o jeho idolu, Viollet le Ducovi, malíř Auguste

Prašná brána před regotizací Josefem Mockerem. Fotografie Františka Fridricha, kolem 1875

Renoir, že „zničil víc architektonických památek než německé dělostřelectvo a než všechny minulé a budoucí revoluce a války“.

Mohl by vzniknout dojem, že úpadek architektury druhé poloviny století je nějak spojen s puristicko-gotickým tvaroslovím. To je ovšem omyl, protože stejně mrazivě ztuhlé byly i budovy opečené neorenesančním nebo barokovým dekorem – hranice vedla a vede jinde a souvisela a souvisí s úpadkem výtvarného citění (i v obyčejném životě je běžné, že lidé bez tvůrčích schopností a fantazie bývají obvykle pedanti) a v důsledku potom i s neexistencí autentického slohu, s lhostejností podnikatelů a teoretickým racionalismem projektujících profesorů. Za příklad může sloužit další z pražských Josefů a absolventů vídeňské akademie – architekt Schulz, jenž byl stejným thanatokratem architektury jako jeho o pět let starší kolega Mocker a jehož muzeum dodnes dusí Václavské náměstí. Pro úplnost je třeba poznamenat, že tak jako Mocker v Krannerovi i on má svůj protějšek ve svém předchůdci, architektu Zítkovi (shodou okolností také Josef a také absolvent vídeňské akademie), jenž se díky nadání a citovému nasazení do značné míry vymkl umrtvující atmosféře druhé poloviny století. Tento možná příliš kategorický odsudek nemá za cíl útočit na některé osob-

Jindřišská zvonice před regotizací Josefem Mockerem. Kresba Vincence Morstadta, kolem 1875.

nosti (proto všechny Mockerovy a Schulzovy ctitele předem prosím za odpuštění), tím méně na veškerou architekturu vzniklou po průmyslové revoluci, ani na postupy jakými byla tvořena, protože vím, kolik vynikajících děl od té doby vzniklo, stejně jako vím, že většina kolizí mezi historickou a moderní архитектурou nejde na její vrub, ale je zaviněna egoistickou tupostí investorů a neschopností urbanistů – mnoho kvalitních a dokonce krásných budov má tu jedinou vadu, že stojí na nesprávném místě.

Přelom v polovině 19. století zasáhl architekturu i jinak: jednak v jejím rostoucím měřítku způsobeném zmnožením populace a jejími zvýšenými nároky, ale i v nově převládající motivaci investorů. Srozumitelněji řečeno, bylo tehdy obvyklé, že každý – od chalupníka až po aristokraty – byl sám sobě investorem. Každý stavěl dům *pro sebe* s vědomím, že bude nejen jeho vizitkou, ale bude v něm i žít a bude se muset na něj dívat. I město (společně s církví) si stavělo své veřejné budovy, svou radnici, chudobinec i katedrálu samo sobě. Tato zdánlivá maličkost měla velký význam. Nejenže si každý stavěl *přiměřený* objekt, který potřeboval pro svou rodinu, pomocníky a profesí, ale vkládal do něj také své představy (tenkrát ještě nezkažené časopisem *Schoener Wohnen* a televizními seriály), zdravý rozum, ale i určitý citový náboj – angažoval se a to se na architektuře vždycky projeví. Jedinou výjimku tehdy tvořily stavby budované státem – pevnosti, kasárna, nemocnice, (ale třeba i zmíněná novostavba staroměstské radnice), které také snadno poznáme pro jejich většinou nelidské měřítko a především nezamě-

nitelně *erární* vzhled. Zatímco tato oblast výstavby si zůstala věrná i nadále, všechny ostatní ji od určité doby začaly následovat a *erárnět*. V soukromé a obecní sféře začal převládat spekulativní podnikatelský přístup k výstavbě továren, skladů, nádraží, ale i celých obytných čtvrtí. Zde nešlo již o styl ani o krásno, ale pouze o rentabilitu, splnění stavebních regulativů a hlavně o prodejnost objektů, tedy o zisk. Dříve stavebníci věděli, že své domy staví na celý život, celý život v nich budou bydlet a budou se tedy muset na ně celý život dívat. Od určité doby však všichni (nebo alespoň většina), kteří se na výstavbě nějakým způsobem podíleli, ať to byli investoři, projektanti, schvalovací úředníci nebo prováděcí firmy, předem věděli, že po dokončení (a zaplacení) nebudou se svým dílem nijak spojování ani ho nebudou muset fyzicky užívat a už nikdy vidět. Můžeme se pak divit, že to architekturu poznamenalo?

Podobné následky měla také náhlá proměna velikosti a měřítka architektury v průběhu několika málo desetiletí. To je však příliš rozsáhlá a komplikovaná oblast, než abychom ji tady dokázali v krátkosti, bez příkladů a obrazové dokumentace přesvědčivě vyložit. Snad bude příležitost se jí věnovat jindy.

Co z toho plyne pro naši úlohu? Souhrnně a krátce řečeno: mezi архитектурou vzniklou před a po průmyslové revoluci zeje dodnes nepřekonaný rozdíl, ani ne tak vnější, tvaroslovný, jako spíš ukrytý v hlubinách organismu každé stavby. Je to rozdíl podobný tomu, jaký je mezi obrazem a fotografií, či spíš billboardem vychrleným v tisícové sérii, mezi sochou a karoserií, uměleckým dílem a průmyslovým výrobkem, ale i mezi rodinou a známou akci *Lebensborn*, mezi ptákem a letadlem – je to rozdíl druhu. Většina kulturních lidí tento rozdíl dobře vnímala a vnímá, potíží je jen v tom, že tyto subtilní, ale významné rozdíly cítí podvědomě a neumí to oně méně kulturní části lidstva sdělit. Skutečnost, že i poslední historická pastouška je ve srovnání se současným typovým domem svým způsobem uměleckým dílem, originálním unikátem, dílem lidské ruky a je nahraditelná jen velmi obtížně a pouze lidskou rukou. Ta ruka musí být nejen zkušena, ale i citlivá.

To je také hlavním podnětem a argumentem pro ochranu památek, důvodem, proč zájem o ně v celém civilizovaném světě stále roste, proč třeba Prahu navštěvuje takové množství turistů a konečně, proč vznikl a dodnes úspěšně působí i Klub Za starou Prahu. To samé je ale i vážným mementem nebo úskalím, na němž může uvíznout každý, kdo řeba s nejlepšími úmysly chce jednou zničené památky – jako třeba zmíněnou Staroměstskou radnici – od základu obnovovat. I když tento přístup je třeba považovat při doplňování porušených historických urbanistických celků souborů za jednoznačně nejlepší, musíme mít neustále na mysli, že na každou takovou rekonstrukci číhá mimořádné množství nástrah.

Do první skupiny patří selhání a omyly projektanta. Ten musí především zapomenout na všechno, co se učil, o čem v mládí snil, a potlačit všeobecné citění své doby, ale i (jako před ním stovky stavitelů v minulých epochách) umírnit svou ctižádost, touhu nějakou originalitou se zapsat do dějin, a musí se naopak snažit stát se téměř neviditelným. Jeho úsilí (často náročněj-

ší než u moderního návrhu) musí budit dojem, že nebylo vůbec vykonáno, že tam onen dům stojí odjakživa, musí popřít krátce sám sebe. To je úkol tak náročný – téměř nad lidské síly (zejména u moderního člověka), že téměř vždy hrozí nebezpečí sklouznutí buď do známého puristického zlepšovatelství (to bývá nejspůdnější), či sklon propašovat do památky něco avantgardního, nebo naopak podlehnouti obecnému duchu doby a stavební výroby (což je sice možná málo charakterní, ale nejpohodlnější), jejímž výsledkem nemůže být nic jiného než jakási synkretická beztvář rozbrědlost.

Tím se ovšem nechtěně dostáváme k dilematu, s nímž se musí vyrovnat víceméně každý jen trochu poctivý výtvarník, stejně jako na těžko obhajitelnou morální pozici, neboť stále musíme mít na paměti, že takto přibližně se věci jeví toliko nám, tedy přátelům historie a památek. Na druhém břehu stojí však drtivá většina těch, které tyto otázky a problémy buď nezajímají vůbec, nebo jen vzdáleně a hlavně teoreticky: horují slovy (aby nevypadali nekulturně) pro historické krásno a jeho uchování jen potud, pokud se to nedotýká jejich pohodlí, zisku či jiných hmotných zájmů. Nebo s námi (ti upřímnější) nesouhlasí vůbec, či je jim naše úsilí dokonce a priori podezřelé, neboť (vcelku právem) zastávají stanovisko, že architektura (stejně jako ostatní obory výtvarného umění) má být vždy a především obrazem doby, ve které vznikla, což logicky znamená nejen, že se nemá zříkat žádné z moderních vymožeností stavební techniky, ale měla by vyjadřovat i obecně průmyslový ráz doby, ne-osobnost a sériovost. Těm se ovšem musí jevit naše úsilí zcestné a zavrženíhodné, jako navádění k neupřímnosti – když ne přímo jako vysoká škola přetvářky. Ti nám také vyčítají paséis-

mus (oblíbené slovo architektonické avantgardy třicátých let) i intelektuální povýšenost a zejména zvláštní druh donkichotské neupřímnosti – předstírání něčeho, co (již) není pravda.

Jako příklad určitého lidského selhání projektantů uvedme dva příklady. Prvým je dům U Kamenného zvonu, druhým rekonstrukce Emauz.

Leckdo si ještě vzpomene na bouřlivé odborné debaty, když při běžné opravě barokové fasády domu U Kamenného zvonu na Staroměstském náměstí byly objeveny zachovalé články původní kamenné gotické fasády. To byl první svůdný podnět k tomu, aby bylo nakonec rozhodnuto gotickou fasádu doplnit a obnovit. Proč ne, do dnešní doby se takových městských domů zachovalo příliš málo (v celé gotické Evropě by se příklady daly spočítat na prstech jedné ruky – včetně známého a všude uváděného domu v Burges, který je ale o sto let mladší), než aby byly znovu zakrývány vcelku tuctovou barokovou fasádou. Je třeba přiznat, že obnova fasády se vcelku podařila; projektanti (arch. Pelzbauer a Alena Charvátová) neusilovali o dokonalost a nechali řadu prvků v původním (poškozeném) stavu, jak je našli po odstranění barokové fasády. Tím však problémy neskončily, protože bylo třeba obnovit odpovídající – nejlépe původní – zastřešení. I to by se podařilo úspěšně vyřešit, a to za pomoci historických vedut Prahy, z nichž je zcela zřetelné, že dům míval vysokou, gotickou, *dlátovitou* střechu. Tady však projektanti upadli do zmíněné zlepšovatelství. I když z dochované ikonografie nelze určit druh krytiny, (mohl to být buď šindel, nebo pálená krytina), je z nich mimo vsí pochybnost zřejmé, že šlo o běžnou střechu zakončenou okapem – tedy bez ochozu či podsebití –, což se kvůli především restaurátorské činnos-

Gotická podoba domu U Kamenného zvonu na Sadelerově prospektu z roku 1606.

Tři výřezy z nejstarších panoramat Prahy s vyobrazením gotické podoby Emauzského kláštera (Schedelova kronika z r. 1492, Willenbergův prospekt z r. 1601 a Sadelerův prospekt z r. 1606.)

ti architekta Mockera stalo jakousi *pražskou věžní konfekcí*. Nejenže autoři obnovy vybrali za krytinu břidlu, jež byla v gotické Praze drahá a téměř nedostupná (i katedrála byla původně kryta podobně jako Belveder měděným plechem), ale nenechali si utéct příležitost a doplnili střechu ještě o Mockerovo oblíbené *podsebití* – navíc železobetonové. K tomu není co dodávat.

Poněkud odlišné byly okolnosti rekonstrukce kostela Na Slovanech. Když americké bomby umožnily odstranit i škody způsobené nešťastnou přestavbou z roku 1880, měli památkáři na vybranou jednu ze tří etap vývoje, jímž Emauzy prošly: jejich původní gotickou podobu, stav po barokové přestavbě a konečně jejich beuronsko-puristický vzhled po poslední přestavbě. Původní gotická podoba, zachycená také na mnoha historických pohledech byla originálně jednoduchá a monumentální – a pro rekonstrukci jako stvořená. Vysoká sedlová střecha s polovalbou, jaká je dodnes třeba v Prachaticích nebo v Milevsku, zakončená pouze sanktusníkem (jinak bez věže) se zachovala až do poloviny 17. století. Již baroková přestavba byla krokem zpět, neboť nahradila původní velkolepou dominantu zcela obvyklým, navíc příkrčeně vyhlížejícím barokovým typem, jemuž ani dvě věže v průčelí nedokázaly dát původní vzlet. O kvalitách beuronské přestavby se není třeba šířit; to ostatně uznali i autoři rekonstrukce po válce a začali hledat – místo aby se pokorně vrátili k původní gotické podobě (která by byla také určitě nejlevnější) – nějaký nový výraz. Neštěstím

rekonstrukce bylo, že o tak významnou stavbu jevil zájem a mluvilo do ní příliš mnoho lidí. Nemohlo to dopadnout jinak než jako další impotentní výsledky jednání mnoha komisí, jako bezpohlavní kolektivní hybrid, kompromis vzniklý z mnoha kompromisů. Autoři především nedokázali opustit barokovou myšlenku nízké střechy, ale už ne s věžemi, a snažili se stavbě dodat *gotičnosti* alespoň architektonickými články (sanktusník) pochybné výtvarné i historické kvality. Když byl neslaný nemastný výsledek celého přístupu zřejmý, rozhodla se odpovědná místa – skutečný inspirátor zůstane už asi utajen navždy –, že dají příležitost moderně, a tak na místě nepůvodních věží vznikla jakási podivná výstavnicko-divadelní kulisa – ony známé dva ohnuté papundekly z betonu od F. M. Černého.

Další oblast nástrah pak tvoří problémy s realizací stavby. Na rozdíl od sochy je architektura kolektivní dílo, na kterém se podílí řada lidí a do kterého kde kdo mluví. Do každé památkové opravy (do níž mluví ještě navíc památkáři) a tím více se i do celkové rekonstrukce vkrádá všemi skulinami moderní šum, entropie současné doby, od lákadel nových, pochopitelně levnějších postupů a materiálů až k novodobým řemeslným zásadám, spíš však zlovykům.

V dnešní památkové údržbě (a tím více u případné kompletní rekonstrukce) je totiž situace opačná, než byla v polovině 19. století. Po generace cepování stavitelů, zedníků a kameníků umějí dnes jen rovné zdi a pravé úhly a považují každou nepravidelnost za znám-

ku diletantství, stejně jako každá odchylka od ortogonality a vertikality jim dělá přímo psychické i fyzické potíže.

Takže přísně vzato je prakticky nemožné vytvořit repliku totožnou s originálem. V tom byly obavy odpůrců rekonstrukce Mariánského sloupu do určité míry oprávněné. To nás ale, budeme-li stejně přísní, staví před dilema, zda máme nechat postupně všechny památky nezadržitelně zchátrat, nebo něco slevit ze své přísnosti. Záleží na tom, jak bystré máme oči, vytríbený cit, do jakých detailů jsme ochotni zacházet a hlavně kolik peněz je společnost ochotna na věc vynaložit. Kdybychom totiž chtěli být vsutku důslední, měla by snaha po historické autentičnosti jít do takových detailů, které hraničí až s akribií. Museli bychom kupříkladu trvat na užití ručně lámaného kamene (nerozbitého travinami), ručně tesaných trámů a prken – místo řezaných na pile. Používat tak jako před sto lety máčeného a potom přirozeně sušeného dřeva (které se nekroutí a méně praská také proto, že je z vyrostlých stromů, kmenů o síle nejméně šedesát centimetrů, které však dnes jsou snad již jen v rezervacích). To dřevo pak spojovat dřevěnými hmoždíky a trny, případně kovanými hřeby místo drátěných hřebíků, svorníků a buldogů, osazovat pouze skutečně kované prvky z kovářského železa, (které se dnes už nevyrábí a tudíž

nejsou k dostání) místo kladivkem *poklofané* hutnické produkce, pro okna používat pouze foukané tabule (s nerovnostmi a bublinami) místo taženého skla a dále a podobně. To všechno víme, ale i laikovi musí být jasné, že taková rekonstrukce by pak byla skutečně *k nezaplacení*.

Naštěstí realita je shovívavější. Menší památky (sochy, mříže a podobně) se uloží do muzeí a lapidárií a na jejich místě mohou být osazeny trochu méně dokonalé repliky. Ty větší jsme se za desetiletí naučili také opravovat; zedníci (alespoň někteří) už vědí, že zdvo nemají dělat *do šňůry* a omítky musejí připravovat vápenné a házet je ručně, kameníci nesmějí kámen elektricky brousit, soustružit ani *permlovat*, ale opracovávat jeho povrch plochým dlátem *šalírkou* atd.

Nestačí zřídit restaurátorské dílny a speciální památkářské stavební hutě a profese (zedníky, štukatéry, kameníky, tesaře, truhláře) v duchu dávného hnutí *Arts and Crafts* Williama Morrisa a jak se o to snažil třeba známý památkář padesátých let, architekt Břetislav Štorm, autor řady rozsáhlých a relativně úspěšných rekonstrukcí na Švihově, Kostí, na zámku v Bechyni. Musíme však navíc jako Alenka v říši divů každý den znovu vyvíjet maximální úsilí, abychom odolali jak svodům moderní doby, tak i entropii sériové výroby, a dosáhli i toho nepřilíš dokonalého stavu.

Pavel Nauman

HRADEBNÍ VĚŽ STAROMĚSTSKÉHO OPEVNĚNÍ V BARTOLOMĚJSKÉ ULICI

aneb co oči nevidí, srdce nebolí

Rekonstrukce památkově chráněného objektu není jednoduchá věc, o čemž se v posledních patnácti letech přesvědčili již mnozí majitelé. Statut kulturní památky výrazně omezuje možnost radikálnější přestavby a zároveň významně ovlivňuje způsob využití. Vysoké náklady na rekonstrukci, provoz i údržbu a pomalejší návratnost investic než u novostaveb jsou hlavními příčinami toho, že se do rekonstrukce kulturních památek nikomu příliš nechce. Je-li navíc ona památka značně zchátralá, nebo se dokonce nachází v havarijním stavu, je její záchrana bez značné újmy na památkové hodnotě téměř zázrakem. Jenže zázraky se často nedějí, o čemž svědčí i osud bývalé hradební věže staroměstského opevnění v bloku mezi Národní třídou a Bartolomějskou ulicí, o jejíž existenci vědí prakticky jen zasvěcení odborníci. V tomto případě bylo zázrakem již to, že se 650 let stará hradební věž zachovala na dvoře domu z konce 19. století a to ve své původní osamocené poloze. Jenže tato unikátní památka je vidět pouze ze dvora onoho domu a právě toto ukrytí před zraky veřejnosti se jí stává osudným, neboť jak říká staré české přísloví: „*Co oči nevidí, srdce nebolí.*“

Hradby Starého Města pražského, táhnoucí se po trase dnešních ulic Revoluční, Na Příkopě a Národní, byly postaveny v letech 1249–1253. Na svou dobu velice pokrokové opevnění se skládalo z 10–12 metrů vysoké hradební zdi s cimbuřím, před kterou probíhal 15–20 metrů široký parkán s nižší parkánovou zídkou, příkop (25 metrů široký, 8 metrů hluboký) a val. Hlavní hradební zeď, jejíž tloušťka přesahovala dva metry, byla zpevněna hranolovými věžemi, vysunutými do parkánu a vzdálenými od sebe přibližně 60 metrů. Staroměstské hradby, které nebyly nikdy přímým útokem zdolány, prakticky ztratily svůj účel v roce 1350, kdy bylo dokončeno opevnění Nového Města. Po dalších 400 let pak představovaly formální hranici mezi oběma městy a hradební příkopy byly zasypány teprve ve druhé polovině 18. století. Parkány postupně zabrala nová zástavba, kameny z hradebních zdí byly používány jako levný stavební materiál a hradební věže se buď staly součástí nových domů, a nebo byly zbourány. Staroměstské hradby tak postupem času zcela zanikly a jejich existenci dnes připomíná jen stopa v půdorysu města a některé názvy ulic. O to cennější je skuteč-

nost, že se šťastnou souhrou náhod zachovala Havelská brána, zabudovaná až do výše druhého patra v domě čp. 404 na Můstku, a dvě hradební věže v bloku mezi Bartolomějskou ulicí a Národní třídou.

Věž na dvoře domu čp. 314 je 15 metrů vysoká (bez dodatečně přistavěného čtvrtého patra), má půdorys 6 x 6,7 metru a tloušťku zdi okolo 1,4 metru. Je kryta nízkou jehlancovitou střechou a její nároží byla dodatečně zpevněna do výše druhého patra cihlovými opěráky. Někdy v průběhu 18. století byla věž zvýšena o čtvrté patro a z vnější strany k ní bylo přistavěno okrouhlé schodiště. Prostory ve věži sloužily k obytným účelům a to až do doby, kdy se po demolici okolní zástavby na západní straně věž ocitla ve dvoře budovy c. k. policejního ředitelství, postavené v polovině 19. století. V roce 1898 byla tato budova rozšířena o historizující dům v Bartolomějské ulici, kterému padl za oběť poslední původní dům, přiléhající k věži od východu. Tehdy také policejní ředitelství chtělo věž zbourat, protože prý bránila přístupu vzduchu k oknům věžeňských cel a navíc byla ve velice špatném stavu. S tím však razantně nesouhlasili zastánci staré Prahy a po dlouhém naléhání dosáhli zachování hradební věže jako his-

torické památky. V roce 1903 pak byla nákladem 12 500 korun restaurována podle návrhu Antonína Wiehla.

Od té doby však postupně upadla v zapomnění a oživení zájmu o její budoucnost nezpůsobilo ani prohlášení za kulturní památku v roce 1964. Věž tak nadále chátrala a dnes se nachází v havarijním stavu. Již několikrát za posledních deset let byl její majitel, Policie ČR, upozorňován orgány památkové péče a ministerstvem kultury na povinnost udržovat kulturní památku v dobrém stavu, která plyne ze zákona o státní památkové péči. Jelikož odhadované náklady na rekonstrukci věže dosahují výše 10 000 000 korun, zažádala na konci 90. let Policie ČR o grant Magistrát hl. m. Prahy a také ministerstvo kultury. V obou případech však byla žádost odmítnuta a to i přesto, že pro případ akutního ohrožení samotné existence kulturní památky se vztahují zvláštní ustanovení. Majitel tak nechal pouze sestavit kolem věže ve výši prvního patra plechovou střechu, které chrání parkující policejní auta před odpadávajícími částmi fasády. Do věže, kam neustále zatéká poškozenou střechou, zakázal přístup, protože by hrozilo zřícení prohníklých dřevěných stropů.

Rekonstrukci hradební věže kromě vysokých finančních nákladů výrazně ztěžuje i její případné využití. Ve věži se nacházejí pouze tři malé místnosti bez jakýchkoliv instalací a vzhledem k požadavku na minimum stavebních zásahů se jako jediné řešení jeví využití prostorů pro galerii či muzeum. Tomu však brání fakt, že věž se nachází ve dvoře policejní budovy, která je nepřetržitě hlídána a přístup veřejnosti je sem zakázán. Nalézt soukromého investora, ochotného dát velkou finanční částku na rekonstrukci chátrající památky, jejíž využití je velice problematické a návratnost investic značně nejistá, je nejspíše nemožné, a proto by měl v tomto případě zasáhnout stát. Koneckonců je to právě on, kdo skrze ministerstvo vnitra památku vlastní a uvolnění nezbytných finančních prostředků na její záchranu by tak mělo být menším problémem než-li v případě soukromého majitele. Stát je také ten, kdo podle památkového zákona chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví národa a kdo prostřednictvím orgánů památkové péče dohlíží nad jejich údržbou či stavebními úpravami. Osud bývalé hradební věže staroměstského opevnění je však státním orgánům zřejmě lhostejný a jakákoliv snaha o nápravu stávající situace byla smetena ze stolu z důvodu nedostatku finančních prostředků. Jenže je to spíše vůle státních orgánů zachránit tuto unikátní památku, které je nedostatek.

A tak hradební věž, jedinečná památka, která již více než 600 let vzdoruje rozvoji města, nadále neutěšeně chátrá v zapomnění a její stav se den za dnem dramaticky zhoršuje. Žádná snaha o záchranu se zatím nekoná a až se jednoho dne věž pod tíhou svého špatného stavebně-technického stavu zřítí, nikdo si toho nejspíše ani nevšimne.

Petr Kučera

VÝZDOBA PRŮČELÍ BUDOVY PRAŽSKÉ MĚSTSKÉ POJIŠŤOVNY

Reprezentativní budova bývalého sídla Pražské městské pojišťovny, čp. 932/I, Staroměstské náměstí 6, postavená v letech 1899–1901 podle projektu Osvalda Polívky,¹ nabízí jeden z příkladů ikonograficky i výtvarně pozoruhodného výzdobného programu pražské architektury přelomu 19. a 20. století.

Součástí komplexu je také někdejší obytný dům s průčelím do Salvátorské ulice, postavený podle návrhu z roku 1909, vytvořeného rovněž Osvaldem Polívkou.² Tento text se vztahuje k výzdobě starší části budovy s hlavní fasádou do Staroměstského náměstí.

Průčelí budovy na Staroměstském náměstí.

Původní zástavba v místech současného objektu je často zmiňována v souvislosti se snahami o zachování staré Prahy v době pražské asanace. Stály zde celkem tři budovy – dům Goltzovský s raně barokním portálem, dům U Zlaté (stříbrné) hvězdy s barokním průčelím, s bohatou štukovou a další sochařskou výzdobou a dvěma renesančními portály a dále dům U Tří mouřeninů s poprsími tří mouřeninů v parapetních výplních.³ Tyto domy byly stejně jako původní objekty v místech Schierových domů již roku 1886 zahrnuty do asanačního obvodu jakožto součást zátopového území. Otázka jejich zboření se v roce 1898 stala předmětem sporu mezi Městskou radou, která pozemky již o dva roky dříve slíbila Městské pojišťovně, a Zemským výborem, jenž Městskou radu vyzval, aby pozastavila usnesení o zboření domů, neboť je považoval za umělecky cenné. Tato výzva byla u obránců pražských památek přijata s nadšením, avšak pravomoc Městské

rady nakonec zvítězila a na jaře roku 1899 došlo ke zboření všech tří domů⁴ (demoliční práce byly zadány staviteli Ferdinandu Korbovi).⁵ Nebylo vyhověno ani kompromisnímu návrhu Zemského výboru, aby byl zachován pouze dům U Stříbrné hvězdy, případně alespoň jeho přední část. Takřka jediným výsledkem těchto snah se stal návrh starosty Jana Podlipného, aby byl do nové fasády Městské pojišťovny architektem zakomponován ráz a motivy z průčelí zmíněného domu, který byl považován za architektonicky nejcennější.⁶ V květnu 1899, tedy v průběhu bourání původních staveb, se rozhodla dozorčí rada Pražské městské pojišťovny pro Osvalda Polívku coby architekta nové budovy. Polívkou předložené plány byly městskou radou schváleny 18. září téhož roku. Důležitým východiskem pro formu stavby byl požadavek, aby pojetí fasády vycházelo z rázu původního domu čp. 932. Osvald Polívka situaci řešil rozdělením průčelí do dvou celků: levá,

1. Allegorie univerzitních fakult v přízemí: zleva filozofická, lékařská, teologická, právnická. – Ladislav Šaloun (figury) – František Kraumann (dekor). V mramoru provedla dílna Ludvíka Šaldy.

užší část přímo vychází ze vzhledu původního domu čp. 932, a to jak základním rozvrhem, tak dekorativními prvky. Nejvýraznější změnou oproti původnímu domu je jiné rozložení říms, které nově navazuje na úroveň říms sousedního Schierova domu, a také reduované použití korintských pilastrů. Širší, pravá část průčelí je již vlastním Polívkovým dílem, spojujícím neobarokní a secesní prvky. Realizace stavby byla svěřena staviteli Františku Schläfferovi, který ji provedl do roku 1901. Odhalením malířské výzdoby 2. října 1901 byla budova definitivně dokončena.⁷ Na bohaté výzdobě průčelí a interiérů se podílela celá řada umělců a uměleckých řemeslníků. Přízemní část levého průčelí, sloužící původně jako vstup do lékárny, je vytvořena z červeného leštěného mramoru, částečně obkládaného. V nikách jsou umístěny drobné alegorické reliéfní figury, představující jednotlivé fakulty pražské univerzity, vytvořené podle modelů Ladislava Šalouna (obr. 1).

Struktura fasády v přízemí a její výzdoba byla ovlivněna někdejšími vstupy původního domu U Zlaté hvězdy, tvořenými dvěma portály – pravý byl renesanční a levý, který jej napodoboval, pocházel z pozdější doby. Při demolici domu byl renesanční portál zachován a druhotně osazen do dvorního prostranství Pražské městské pojišťovny; jeho nové umístění a vzhled zachycuje dobová fotografie (obr. 2), která navíc ukazuje sochu neznámého původu, umístěnou před portálem, představující sv. Floriána a ikonograficky tedy související s pojišťovnictvím. Portál bohužel zanikl při pozdějších úpravách v druhé polovině 20. století; na jeho místě je dnes dvorní přístavek.

Současné přízemí navazuje na původní použití dvou otvorů zaklenutých segmentovými oblouky a umístěním sochařské výzdoby v úzkých nikách po stranách. Návaznost je tu i v materiálu – renesanční portál byl vytvořen také ze sliveneckého mramoru. Z původní renesanční výzdoby vycházejí i dekorativní prvky v nikách, které byly takřka totožné. Samotné figury jsou již novodobou invencí, ale zdá se, že byly v jistém smyslu původními reliéfy ovlivněny. Na základě fotografie i dobového popisu si můžeme vytvořit představu o tom,

jak vypadaly figury na pravém portálu. Levá měla dvojitou tvář a v ruce hady, druhá měla za atribut kotvu. Šlo tedy bezesporu o alegorie obezřetnosti a naděje, tj. jedné kardinální a jedné teologické ctnosti. Popis reliéfů, uvedený v pamětní knize Pražské městské spořitelny a pocházející z doby krátce po výstavbě budovy, však levou z alegorií mylně považoval spíše za lékařství, jistě kvůli atributu hada.⁸ Je možné, že právě tato představa byla východiskem pro rozhodnutí o vytvoření řady alegorií jednotlivých univerzitních fakult, jejichž umístění na průčelí pojišťovacího ústavu by jinak nemělo samo o sobě významového opodstatnění.

2. Renesanční portál z domu U Zlaté hvězdy, druhotně umístěný spolu se sochou sv. Floriána ve dvoře budovy Pražské městské pojišťovny. Stav z počátku 20. století.

3. Socha sv. Václava v nice štítu, pocházející z barokního průčelí původní stavby.

Veškerou sochařskou ornamentální výzdobu portálu (včetně lvích hlav umístěných při zemi, rovněž vycházejících z původní výzdoby) modeloval sochař František Kraumann. Kompletní práce v kameni, včetně sochařské výzdoby, vytvořila kamenická dílna Ludvíka Šaldy.

Štuková výzdoba s motivy puttů, maskaronů a orlů, která následuje v patrech, má veskrze dekorativní charakter a volně vychází z motivů štuků na průčelí původního domu. Provedena byla trojicí sochařů Bedřichem Šimonovským, Eduardem Pikardem a Františkem Kraumannem. V nice štítu byla jako pozůstatek původní výzdoby druhotně umístěna dřevěná socha sv. Václava, opravená pozlacovačem Vendelínem Kostečkou (obr. 3). Po stranách štítu jsou dvě štukové figury lvů vycházející ze stejného motivu na původním průčelí a ikonograficky se vážící k postavě sv. Václava jako typicky barokní symbol Čechie. Sochy lvů pocházejí rovněž od zmíněné trojice sochařů. Na ose štítu byla umístěna další upomínka na původní stavbu – kovaná pozlacená hvězda, vytvořená ve firmě Faltus a Koutník, která připomíná název starého domu (obr. 4). Od těchto uměleckých zámečníků také pocházejí dvě kované a částečně zlacené kytice, vyrůstající z váz na atice nad postranními pilastry.

4. Kovaná hvězda na ose štítu, odkazující na název původního domu U Zlaté hvězdy. Firma Faltus a Koutník.

5. Znak Prahy na ose portálu (realizace v kameni, dílna Josefa Víška).

Pravá část průčelí se otevírá rozložitým portálem o třech osách, jehož výzdobě dominuje pražský městský znak, provedený v polychromovaném reliéfu (obr. 5). Výzdoba celé pravé části průčelí je prostoupena ikonografií, vycházející z funkce pojišťovny, a je výlučně založena na motivech přírodních živlů a následně boje proti nim. Tato ikonografie začíná ve světlících postranních vchodů portálu, kde jsou umístěny alegorické busty od Ladislava Šalouna, představující oheň a vodu. Vlevo alegorie ohně – mužské poprsí v plamenech, s přilbou ve formě kohouta (obr. 6) – a vpravo alegorie vody – ženské poprsí ve vlnách a leknínu (obr. 7).

6. Alegorie ohně ve světlíku nad bočním vchodem portálu. Ladislav Šaloun (realizace v kameni, dílna Josefa Víška).

7. Alegorie vody ve světlíku nad bočním vchodem portálu. Ladislav Šaloun (realizace v kameni, dílna Josefa Víška).

8. Putti na sloupcích balkonu portálu, snad alegorie vody a ohně. Antonín Procházka (realizace v kameni, dílna Josefa Víška).

Na sloupcích balkonu portálu stojí dvě dětské postavy od Antonína Procházky, podle dobové literatury znázorňující světlohoše (obr. 8).⁹ Zřejmě ale také vyjadřují představu ohně a vody, popřípadě hašení, zejména s ohledem na pravou postavu, která má u nohou atributy hořícího dřeva a navíc stočenou hasičskou

9. Mříž portálu, původně nesoucí figuru sv. Floriána spolu s motivy kohouta a lišky. Dílna Karla Sakaře.

hadici. Celý portál, včetně sochařské výzdoby podle dodaných modelů, vytvořila z hořického pískovce kamenická firma Josefa Víška. Ve vstupu je osazena dekorativní mříž, jejíž podoba měla původně také významový obsah. Střední sloupek původně nesl drobnou figuru sv. Floriána, tradičního ochránce proti požáru. Tematiku ohně vyjadřovala i dvojice kohoutů, umístěná na vrcholech postranních částí. Dalším doplňkem byly figury lišek nad dvěma středními díly.¹⁰ Kovanou mříž portálu (obr. 9) dodala umělecko-zámečnická firma Karla Sakaře. Stejná dílna vytvořila i ostatní práce

10. Motiv Fénixe na mříži balkónu portálu. Dílna Karla Sakaře.

uměleckého kovárství, jako jsou například mříže s motivem Fénixe, povstávajícího z ohně (obr. 10). Také tento motiv může mít alegorický význam – bájný pták povstávající z popela vyjadřuje znovuzrození a v souvislosti s pojišťovnictvím nejspíše představuje obnovu a možnost nového začátku, které pojišťovna poskytuje svými službami. V pozici klenáků nad okny prvního patra jsou štukové maskarony rozvíjející tematiku živlů (obr. 11). Jako autor celé štukové výzdoby na pravém průčelí je uváděn Alois Folkmann, jeho prací jsou tedy asi i tyto prvky. Nad levým oknem vidíme ženskou tvář, obklopenou květy a listy, zřejmě alegorii země. Následuje hlava Neptuna, který tradičně představuje vodu; reliéf vpravo od střední osy by odpovídal alegorii vzduchu, která bývá znázorňována bohyní Juno – vavřínový věnec a její majestátnost by tomu odpovídaly. Zcela vpravo by řada končila alegorií ohně, a to zřejmě

11. Maskarony představují čtyři živly. Zleva země, voda, vzduch, oheň. Alois Folkmann.

12. Maskaron představující Gorgoneion, doprovázený gryfy. Alois Folkmann.

v tradiční podobě Vulkána. Nad středním oknem tyto maskarony doprovází motiv Gorgoneionu, hlavy medúzy, který je zde použit nejspíše s ohledem na tradiční představu o jeho ochranné funkci (obr. 12).

13. Alegorie přírodních pohrom. Zleva povodeň, bouřka, krupobití, požár. Alois Folkmann.

V suprafenestrách druhého patra jsou reliéfy představující přírodní pohromy nebo nebezpečné jevy (obr. 13) – tedy pro člověka nežádoucí výsledek působení živlů, znázorněných pod nimi. V další úrovni, nad třetím patrem, drží dvojice puttů další polychromovaný městský znak.

Ústředním prvkem výzdoby je pak mozaika v lunetě štítu (obr. 14). Podle dobového popisu znázorňuje význam budovy coby sídla Pražské městské pojišťovny; ženská postava přijímá pod ochranu dívku a poskytuje podporu mladíkovi, na pozadí jsou zobrazeny pražské siluety s motivem požáru.¹¹ Alegorie tak vyjadřuje podstatu pojišťovny jako instituce, která chrání a poskytuje pomoc. V seznamu dodaných prací pro budovu, uveřejněném v Architektonickém obzoru, figurují jako dodavatelé návrhu pro mozaiku dva malíři – Max Švabinský a František Urban.¹² Vyšší částka odměny,

14. Alegorie pojišťovny. František Urban (realizace mozaiky Luigi Solerti).

vedená u jména Maxe Švabinského může vzbuzovat dojem, že jeho návrh byl také nakonec vybrán k realizaci. Jako autor kartonu je však v dobové literatuře uváděn výhradně František Urban.¹³ Také z výtvarného hlediska dílo odpovídá dobové tvorbě tohoto malíře. Samotné provedení mozaiky bylo svěřeno mozaikáři Luigi Solertimu, působícímu kolem roku 1900 v Innsbrucku a Mnichově.

Po pravé a levé straně štítu vrcholí dvojicí sousoší. Postava vlevo představuje hasiče zachraňujícího oběť z plamenů (v dobové literatuře označováno jako Hasič), a je jedním z posledních děl Bohuslava Schnircha před jeho smrtí v roce 1901 (obr. 15). Tentýž sochař pracoval také na pravém sousoší, označovaném jako

15. Hasič. Bohuslav Schnirch (v zinku odlil A. Kosík).

16. Volání na poplach. Bohuslav Schnirch – Ladislav Šaloun (v zinku odlil A. Kosík).

17. Ukončení praporevé žerdi s figurálním motivem.

Volání na poplach (obr. 16); práce však byla přerušena jeho smrtí v roce 1901; dokončení modelu se ujal Schnirchův žák Ladislav Šaloun. Obě sousoší v zinku odlil A. Kosík.

Ikonomografii boje proti požáru podporuje ještě skupina hasičských atributů na vrcholu štítu. Součástí průčelí je také na pilastrech upevněná dvojice praporevých žerdí, jejichž ukončení nese secesně ztvárněný motiv ženské tváře s květinou (obr. 17).

Budova někdejšího sídla Pražské městské pojišťovny ukazuje na dobově typickou oblibu v rozvíjení významové složky architektonické výzdoby, s níž se setkáváme na stavbách jak veřejného, tak i soukromého charakteru.

Petr Šámal,
Alexandr Rymarev

Poznámky:

1. Pražská městská pojišťovna od založení až do vystavění vlastní budovy, Praha 1904, s. 26. – Pokud není uvedeno jinak, z této publikace byly čerpány údaje o autorství jednotlivých prací, uváděné na s. 26–29 a není na ně dále odkazováno.
2. Rostislav Švácha, in: Pavel Vlček a kol.: Umělecké památky Prahy. Staré Město – Josefov. Praha 1996, s. 504.
3. Kateřina Bečková: Svědectví Langweilova modelu Prahy, Praha 1996, s. 86.
4. Kateřina Bečková: Asanace – zatracovaný i obdivovaný projekt Obce pražské, in: Pražská asanace, Praha 1993, s. 50–51.
5. Kronika obecní, 7. 3. 1899, in: Almanach královského hlavního města Prahy na rok 1900.
6. Kateřina Bečková (cit. v pozn. 4), s. 50–51.
7. Kronika obecní, 2. 10. 1901, in: Almanach královského hlavního města Prahy na rok 1902.
8. Pražská městská pojišťovna (cit. v pozn. 1), s. 24.
9. Pražská městská pojišťovna (cit. v pozn. 1), s. 28.
10. Fotografie zachycující původní stav mříže viz Pražská městská pojišťovna (cit. v pozn. 1).
11. Pražská městská pojišťovna (cit. v pozn. 1), s. 29.
12. Budova městské pojišťovny v Praze, in: Architektonický obzor, 1902, s. 20.
13. Pražská městská pojišťovna (cit. v pozn. 1), s. 29. – Dílo, 1904, s. 220.

CO PROŽÍVAJÍ SOCHY NA KARLOVĚ MOSTĚ

Osudy jednoho z nejvýznamnějších a tradičně nesledovanějších památkových souborů v Čechách, sochařské výzdoby Karlova mostu, provázely a provázejí rozmanité a pozoruhodné, ale také nelehké a komplikované okolnosti. Ať už se jedná o díla původní či jejich kopie, zaznamenaly tyto sochy v průběhu své existence nejrůznější drobné i větší změny, poškození a následné opravy. Následující příspěvek naznačuje prostřednictvím vzorku vybraných soch a sousoší, jaký je obraz sochařské výzdoby Karlova mostu z hlediska památkové péče ve 20. století a co vše se v tomto smyslu skrývá za její současnou podobou.

Sousoší Madony se sv. Bernardem (Matěj Václav Jäckel, 1708–1709)

Současné sousoší je kopií z l. 1974–1979, provedenou ak. soch. Václavem Hlavatým a kol. (originál uložen v Lapidáriu Národního muzea v Gorlici na Vyšehradě). V r. 1983 bylo sousoší restaurováno v souvislosti s poškozením a znečištěním rozbitými vejci. Autory restaurátorských prací jsou ak. sochaři Miroslav Vajchr, Alois

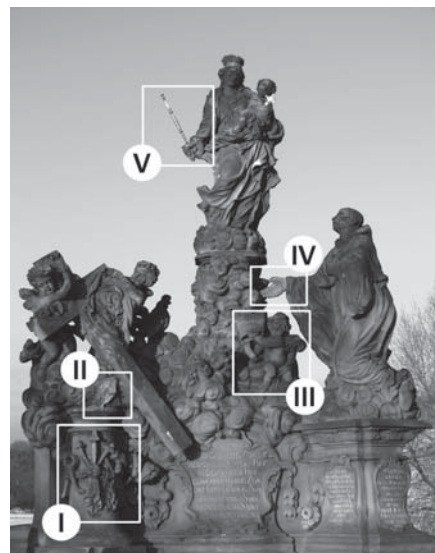
sie Viškovská, Václav Hlavatý, Petr Vitvar (u popisků uvedeni jako 1). V r. 1999 bylo sousoší očištěno a poškozené části restaurovány. Práci provedl ak. soch. Miroslav Kolář (u popisků uveden jako 2). *Literatura a dokumentace: Václav Rybařík, Kámen v třistaleté historii sochařské výzdoby Karlova mostu, Zprávy památkové péče LVI, 1996, s. 115 a 117. – Karlův most. Galerie hlavního města Prahy. Restaurování. Restaurátorské zprávy.*

Sousoší před sto lety (Jan Herain, Karlův most v Praze, Praha 1908).

Současný pohled.

Označení detailů.

I) Arma Christi. Jeden z hřebů byl po odlomení v r. 1983 rekonstruován v umělém kamení (1). V současné době chybí část rukojeti kladiva.

II) Na sloupu s nástroji Kristova utrpení bylo původně popsáno andílka, které dnes chybí. – Vpravo detail původního stavu.

IV) Ruka sv. Bernarda. V r. 1983 proběhla rekonstrukce v umělém kamení (1) poté, co byla ruka uražena. K opětovnému nahrazení po dalším ulomení došlo v r. 1999 (2).

III) Mitra v ruce andílka, jejíž horní část v současnosti chybí. Vpravo detail původního stavu.

V) Žezlo v ruce Madony. V r. 1983 bylo nahrazeno (1) po ulomení a odcizení. Dále se rekonstruovalo v r. 1999 (2) poté, co došlo k jeho ohnutí při pokusu jej vylomit.

Sousoší Madony se sv. Dominikem a sv. Tomášem Akvinským

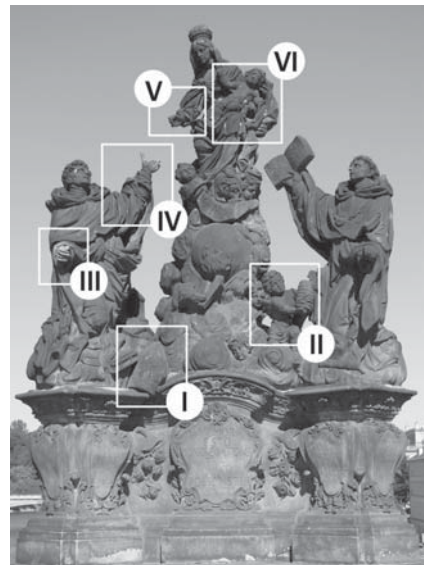
(Matěj Václav Jäckel, 1708)

Sousoší před sto lety (Jan Herain, Karlův most v Praze, Praha 1908).

Současný pohled.

Označení detailů.

Současné sousoší je kopii z l. 1960–1961 (originál uložen v Lapidáriu Národního muzea na Výstavišti). Práci na kopii zahájil Vladimír Bartuněk, po jeho smrti sousoší dokončil Stanislav Hanzl. Následně bylo sousoší vícekrát restaurováno v důsledku různých poškození (rozsáhlejší restaurátorské práce proběhly v l. 1966–1967, 1969, 1974–1975, 1978, 1980 a 1991). K největšímu vandalskému poškození došlo v r. 1991, kdy bylo uraženo nebo odcizeno několik prvků souso-

ší; celé sousoší navíc vykazovalo různé stopy poškození od házených předmětů. Autory jednotlivých restaurátorských prací, na které poukazujeme, jsou ak. soch. Miloslav Smrkovský (u popisek uveden jako č. 1) a ak. soch. Jiří Kačer a Zdeněk Fučík (u popisek uvedeni jako č. 2). *Literatura a dokumentace: Václav Rybářik, Kámen v třistaleté historii sochařské výzdoby Karlova mostu, Zprávy památkové péče LVI, 1996, s. 115 a 117. – Karlův most. Galerie hlavního města Prahy. Restaurování. Restaurátorské zprávy.*

I) Mítro pod postavou sv. Dominika. V r. **1991** byla uražena a vhozena do Vltavy. Mítro našli potápěči, po očištění se vrátila na své místo (2).

II) Postava andílka s úlem. V l. **1966–1967** byly nahrazeny uražené ruce s úlem (1).

III) Pravá ruka sv. Dominika. Kříž, který původně držela, se již zřejmě sv. Dominikovi nevrátil – bývá největším lákadlem pro vandaly. V l. **1966–1967** byla rekonstruována ruka a zhotoven nový kříž z mosazi (1). V r. **1969** proběhla oprava ohnuté a nalomené hole kříže (1). V r. **1980** musely být znovu doplněny všechny prsty ruky (1). V r. **1991** došlo k nahrazení celé ruky (2) po jejím uražení a odcizení kříže.

IV) Levá ruka sv. Dominika. V l. **1966–1967** byly nahrazeny ulomené prsty (1). V r. **1969** musely být opět rekonstruovány prsty, které byly všechny ulámané (1). V r. **1974** byly znovu vytvořeny chybějící tři prsty (1). Další dva prsty ruky se doplňovaly v r. **1975** (1). V r. **1980** byly rekonstruovány dva prsty. V r. **1991** musely být nahrazeny opět všechny prsty, předtím uražené (2).

V) Madona původně držela v pravé ruce růženec, který předávala sv. Dominikovi; tento prvek se stával častou kořistí vandalů a tak přestal být restaurátory osazován.

VI) Postava Ježíška. V r. **1975** byla nahrazena uražená levá ruka (1). V r. **1991** byly rekonstruovány ulámané prsty pravé ruky (2). V současné době opět chybí levá ruka.

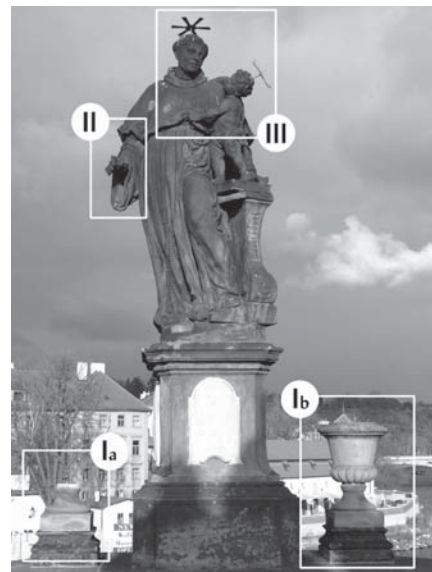
Socha sv. Antonína Paduánského (Jan Oldřich Mayer, 1707)

Sousoší před sto lety (Jan Herain, Karlův most v Praze, Praha 1908).

Současný pohled.

Označení detailů.

Socha sv. Antonína Paduánského je jednou z barokních soch Karlova mostu, které doposud zůstaly na svém místě v originále. Původní kovové doplňky byly postupně nahrazovány, různé změny prodělaly postupem času také nápisy na soklu. Pohnuté osudy však provázely ve 20. století především obě postranní vázy, nesoucí původně reliéfy s výjevy ze života sv. Antonína. Již na počátku století byla jedna z váz, pravděpodobně pravá, shozena do Vltavy. Tato váza byla zřejmě mnohem později nahrazena kopií (prázdné místo ukazuje ještě fotografie z r. 1921). V prosinci r. 1979 byla levá (původní) váza svržena do Vltavy. Za dva měsíce poté došlo i ke svržení pravé vázy (již kopie). Jednu z váz s poškozením vyzvedli ještě v r. 1980 potápěči, ta ale na most již osazena nebyla. Vzhledem k nedostat-

ku podkladů k rekonstrukci kompletních reliéfů (zejména směrem k řece) bylo rozhodnuto o vytvoření pískovcových kopií váz bez reliéfů. Na zhotovení těchto váz, osazených v r. 1982, se podíleli ak. sochaři Václav Hlavatý, Miloslav Vajchr, Aloisie Víškovská a Josef Vitvar. V současné době však hlavní část levé vázy opět chybí. Celkové restaurace sochy proběhly např. v r. 1966 (ak. sochaři Václav Hlavatý a Josef Vitvar, u popisků uvedeni jako č. 1), 1974 a 1980 (ak. sochaři Václav Hlavatý, Miloslav Vajchr, Aloisie Víškovská, Josef Vitvar, u popisků uvedeni jako č. 2). *Literatura a dokumentace: Karel Boromejský Mádl, Sochy na Karlově mostě v Praze, Praha 1921, s. 29. – Zemědělské noviny, 8. 12. 1980. – Karlův most. Galerie hlavního města Prahy. Restaurování. Restaurátorské zprávy.*

Ia) Pozůstatek kopie levé vázy z r. **1982** (2) (obr. vlevo). Pohled na původní vázu (obr. vpravo).

Ib) Kopie pravé vázy z r. **1982** (2) (obr. vlevo). Pohled na původní vázu (obr. vpravo).

II) Ruka sv. Antonína původně držela atribut lilie. V r. **1966** byly u lilie doplněny chybějící květy (1). V r. **1980** byla odcizená lilie nahrazena (2). Dnes lilie opět chybí.

III) Svatozář sv. Antonína byla v r. **1966** rekonstruována v mědi s pozlacením (1). Rekonstrukce nimbů u sv. Antonína i u Ježíška proběhla v r. **1974** (2). V r. **1980** byly opět doplněny obě chybějící svatozáře (2).

Alexandr Rymarev, Petr Šámal

VLTAVA V BRONZU A KAMENI

Řeka a město, nebo město a řeka? Pravda, řeka tady byla dřív a bez ní by nebylo zřejmě ani město.

Ale voda a město se v průběhu věků dohodly a svorně vytvářejí luzné scenérie a zákoutí. Nelze se divit, že si Prahu bez Vltavy nikdo neumí představit a že spojení města a řeky oslavují mnozí umělci – skladatelé, spisovatelé, básníci, malíři, fotografové, filmaři a sochaři. Ovšem pouze díla sochařů, alegorické plastiky Vltavy z kamene a bronzu, nevyžadující střechu a klimatizaci, jsou přímou součástí náměstí a ulic metropole nad (občas i pod) hladinou Vltavy.

1. Alegorickou pískovcovou plastikou znázorňující Vltavu z kašny na stěně Clam-Gallasova paláce nazvali uživatelé vody Tereza. Snímek je ze zimního období, kdy je přítok vody uzavřen

První sochařskou alegorii Vltavy objednal Kristián Filip Clam, synovec Gallasův, u českého sochaře Václava Prachera (19. 9. 1784 – 3. 4. 1832). V. Pracher byl přední představitel pražského empiru a alegorie Vltavy je jeho dílo nejproslulejší.

Plastiku Vltavy spolu s kašnou, ke které patřila, nechal K. V. Clam zasadit do zdi zahrádky Clam-Gallasova paláce na Mariánském náměstí buď v roce 1812, nebo 1818. Socha stojí v suchu ve výklenku zdi a kašna je předsunuta na chodník. Vltava drží v každé ruce nádobu symbolizující prameny, z menší nádoby teče voda do kašny pod plastikou, ve druhém kamenném proudu je znázorněno pět hvězd připomínajících památku sv. Jana Nepomuckého.

Ke kašně s užitkovou vodou chodily děvečky z okolí, vodou nabíranou plecháčkem plnily putny a ty na zádech odnášely. Pískovcová půvabná socha byla velmi populární a dostala od služek, chodících ke kašně pro vodu, jméno Tereza. Plastikou ovšem byla při živém provozu u kašny ohrožována vandaly i vlivy nepříznivého počasí. Ani její opravy nebyly nejvhodnější, jednou byla dokonce natřena neprodyšnou olejovou a navíc zelenou barvou, která snad měla připomínat patinu bronzových soch.

V roce 1953 byl proto originál alegorie Vltavy nahrazen kopií (obr. 1) a plastika byla umístěna do Národní galerie. Ovšem název původní plastiky byl přenesen i na současnou kopii, zatímco povědomí o tom, že plastika představuje Vltavu se téměř vytratila.

Druhou alegorickou sochu Vltavy zhotovil v letech 1891–1894 český sochař Antonín Pavel Wágner (3. 7. 1834 – 27. 1. 1895), který žil ve Vídni. Po roce 1880 se podílel na výzdobě hlavního průčelí Národního divadla v Praze. Alegorickou plastikou Vltavy vytvořil pro rampu Národního muzea.

Na rampě, z níž je pěkný výhled na Václavské náměstí, je pět plastik. Autoři pragensí nejsou v označení soch na rampě před Národním muzeem zcela jednotní. Například Václav Hlavsa uvádí (*PRAHA. Průvodce městem*, Sportovní a turistické nakladatelství, Praha 1960), že na rampě muzea jsou alegorické sochy Čechie s Labem, Krkonošemi, Vltavou a Otavou; Emanuel Poche ve fotografickém průvodci městem vytvořeném ve spolupráci s Karlem Plickou (*Panorama*, Praha 1982) píše, že rampa Národního muzea je osazena plastikami Čechie a českých řek. Ověřovali jsme složení sestavy soch na rampě přímo u zdroje – v informacích muzea. V. Hlavsa a E. Poche se patrně mýlí, nejpravděpodobněji je tomu takto:

Tři z plastik na rampě muzea jsou alegoriemi zemí Koruny české, uprostřed stojí plastika Čechie a po stranách Moravy a Slezska. U nohou Čechie leží alegorie dvou nejnámějších českých řek – Vltavy a Labe. Vltava (obr. 2), nacházející se na pravém boku Čechie (z pohledu od náměstí), vylévá obdobně jako Tereza vodu ze džbánů. Přihlíží tomu dobově nezbytný putti. Voda ze džbánů symbolicky plní tři stupně kaskády velké kašny pod rampou. Pískovcové plastiky na rampě muzea jsou poškozeny i Vltava má ulámané prsty na ruce a noze.

2. Další alegorie Vltavy z pískovce leží u nohou Čechie na rampě Národního muzea

3. *Bronzová alegorie Vltavy se čtyřmi přítoky byla vztýčena na Dětském ostrově v Praze*

Nejnámější z prací sochařů se vztahem k vodě v Praze je bronzová plastika Vltavy a čtyř jejích přítoků (obr. 3). Autory pěkného sousoší jsou pražský sochař Josef V. Pekárek (1873–1930), architekt profesor F. Sander a český kameník Palouš. Alegorie Vltavy a čtyř přítoků byla vytvořena v roce 1916, jména autorů jsou vyryta do jedné ze stěn podstavce sousoší. Socha je umístěna na konci plavebních komor vodního díla Smíchov, v severní části Dětského ostrova, poblíž mostu Legií. Půvabná postava ženy znázorňující Vltavu stojí na vyso-

kém kamenném podstavci. Pod ní, na bocích podstavce, jsou čtyři bronzové dívky – přítoky Vltavy. Proti vodě stojí dívka s kyticí představující Lužnici; k Mánesu je obrácena Sázava držící v ruce rybu; na straně po vodě dívka rýžující zlato znázorňuje Otavu; poslední socha – Berounka – má u svých nohou ozubené kolo, patrně upozorňující na mlýny a hamry ve svém povodí.

Celá galerie pískovcových soch vzniklých v dvacátých letech 20. století a symbolizujících Vltavu a její přítoky je osazena na stěně jižního průčelí budovy pražské vodárny v Praze 4, Podolí. Ústřední plastikou vnější umělecké výzdoby vodárny se stala nejvýše umístěná socha Vltavy (obr. 4), které autor, sochař Józsa Novák, vytesal krásnou tvář. Stojící sochy, představující deset přítoků Vltavy, se nacházejí o patro níže (obr. 5). Všechny plastiky alegorií přítoků Vltavy znázornili jejich autoři v rouše Evině, s pěknými obličejí, lepými postavami a s různými doplňky.

Pro úplnost je vhodné uvést celou řadu alegorií přítoků Vltavy, které zdobí vodárnu v Podolí. Zleva to jsou: Vydra (autor Josef Fojtík) snímající z hlavy plachetku; Otava; šumavská Blanice (autor Vodička) s holubicí na rameni; Malše (patrně také Vodička) držící v ruce síť, Berounka; Sázava; podblanická Blanice (Josef Fojtík), z níž padá k zemi poslední část jejího šatu; Želivka (opět Josef Fojtík) čerící rukou vodu v kašně; Lužnice a poslední socha vpravo Nežárka (zřejmě Vodička), která má v ruce malý džbán.

Srovnáme ještě pro zajímavost na dalších čtyřech fotografiích pískovcové alegorie z Podolí se stejnými čtyřmi přítoky Vltavy, umístěnými pod bronzovou Vltavou od mostu Legií. Je to Otava (obr. 6) (autor Józsa Novák), která upravuje nebo snímá svůj plášť. K rýžování zlata se tedy nehlásí a ani alegorie dalších přítoků nemají atributy stejné jako jejich bronzové kolegyne: na obr. 7

4. *Pískovcová Vltava nad sochami svých přítoků je také umístěna na stěně budovy vodárny v Praze – Podolí*

5. *V deseti plastikách na stěně budovy podolské vodárny rozeznáme alegorie přítoků Vltavy, které vytvářejí suitu své vládkyni*

6. Alegorická pískovcová socha Otavy ze stěny vodárny v Podolí

7. Alegorická pískovcová socha Lužnice

8. Alegorická pískovcová socha Sázavy

9. Alegorická pískovcová socha Berounky

Lužnice (více autorů) drží v ruce dlouhé veslo sahající až po její bradu; na obr. 8 Sázava (autor asi Matějů) hladí rukou za ní stojící srnu; a na obr. 9 Berounka (Josef Fojtík), ozdobená vodními květy.

Zajímavou skutečností je, jak si čtenáři patrně povšimli, že u plastik alegorií přítoků Vltavy na stěně vodárny v Podolí nelze přesně uvést jejich autory. Konzulovali jsme celou záležitost také přímo u zdroje in-

formací ve vodárně v Podolí, kde sídlí vodárenské muzeum. Bylo nám sděleno, že úplná dokumentace stavby vodárny se nezachovala. I když ředitel muzea pan Jaroslav Jásek má k dispozici některé dokumenty z pozůstalosti projektanta vodárny prof. Antonína Engela, informace o autorech plastik na stěně vodárny se v nich nenachází.

Stanislav Srnský
Autorkou fotografií je Jitka Srnská

Errata k č. 2/2005

Redakce Věstníku se velmi omlouvá čtenářům článku Větrné korouhve a korouhvičky pražských věží, který vyšel v č. 2/2005, a jeho autorovi Stanislavu Srnskému. V článku byly nesprávně umístěny některé popisky k obrázkům a jedna z ilustrací byla úplně vypuštěna. Pro zájemce uvádíme tuto opravu:

str. 35 / Chybí obrázek č. 7, který publikujeme nyní, a k němu patří tato popiska:

7. Pěkná je sestava větrné korouhve a dalších prvků nad věží velvyslanectví Velké Británie.

Pod obrázkem, který je označen nesprávně číslem 7, měla být tato popiska:

8. Sochař Stanislav Sucharda nechal na své vile vytvořit větrnou korouhev s málo obvyklým tvarem větrného křídla i větrné růžice.

Pod obrázkem, který je označen nesprávně číslem 8, měla být tato popiska:

9. Střecha Matyášova pavilonu v Rajské zahradě Pražského hradu je opatřena působivou ozdobou s otočnou korouhvičkou.

str. 36 / Pod obrázkem, který je označen nesprávně číslem 9, měla být tato popiska:

10. Historizující slouhy devatenáctého století přinesly nad pražské střechy korouhvičky složitých tvarů – příkladem je tato ze střechy domu v Červené ulici 6.

Pod obrázkem, který je označen nesprávně číslem 10, měla být tato popiska:

12. Střechy objektu Obchodní akademie v Bubenci hůří plechovými korouhvičkami.

str. 37 / Popiska i obrázek označené číslem 11 jsou správné.

str. 38 / Pod obrázkem, který je označen nesprávně číslem 12, měla být tato popiska:

13. Ukázka vlivu klimatických podmínek a koroze na plechové části větrných korouhví.

Ještě jednou se čtenářům i autorovi omlouváme.

KDO BYL PROFESOR EMANUEL HRUŠKA A DOBA, VE KTERÉ ŽIL

V lednu tohoto roku uběhlo sto let od narození prof. Ing. arch. Emanuela Hrušky, DrSc. Jeho dílo a osobnost pozoruhodně ovlivnily vývoj a teorii našeho a mezinárodního urbanismu, a to i v úzkém sepětí s ochranou historické architektury památkově chráněných měst. Přes to, že veliký podíl jeho vědeckých prací tihne k urbanistické problematice Prahy a jiných českých měst, je v biografickém slovníku vydaném vydavatelstvím ČSAV Academia v Praze roku 1992 zúženě klasifikován jako „slovenský architekt českého původu“.

Pan profesor Emanuel Hruška se narodil 31. ledna 1906 v Praze, kde 16. srpna 1989 i zemřel. V Praze na Českém vysokém učení technickém absolvoval v roce 1927 Fakultu architektury a pozemního stavitelství a zde v roce 1934 získal také u prof. Antonína Engla a prof. Mikuškovice doktorát na téma: Výstavba sídel a doprava. V mezidobí studoval na Akademii výtvarných umění na škole architektury prof. J. Gočára, kde se během zahraničních studentských cest seznámil s teorii a díly tehdy se rozvíjející konstruktivistické a funkcionalistické architektury a i s jejími tvůrci a nadšenými hlasateli. Nejvýznamnější z nich byli A. Perret, Le Corbusier, slavný moravský rodák Josef Hoffmann ve Vídni, architekti spjatí s Bauhausem, Werkbundem a další, kteří různými způsoby usilovali o moderní pojetí architektury a její odpoutání od přežitého historizujícího slohového klišé, které bylo neadaptabilní k nově se rozvíjející stavební technologii ocele a železobetonu, a hlavně v rozporu s novým technicko-racionálním a liberálním životním stylem nové společnosti 20. století.

Zde je patrně nutno hledat počátky velkého životního zaujetí prof. Hrušky podílet se na velkém snu této meziválečné doby, hygienicky, esteticky a funkčně dokonalém velkoměstě, jehož realizaci by umožňovaly právě velkorysé konstrukce zmíněných nových technologií, které by v dosavadním vývoji architektury ne našly obdoby. Touto vývojovou katarzí vyvstala úloha generovat zcela nové úkoly stavebně-technické civilizace v oblasti techniky urbanismu a zvláště nového typu bydlení, která tolik zaměstnávala meziválečnou generaci avantgardních architektů. Tehdy již vědecky výtečně připravený profesor Hruška přispěl svou bohatou tvůrčí invencí k povznesení tehdejší československé meziválečné moderní architektury a teorie urbanismu na světovou špičku vývoje.

Ideu architektonické tvorby této doby nastiňoval program skupiny CIAM – světového sdružení funkcionalistických architektů –, které bylo založeno v roce 1928 Le Corbusierem, W. Gropiem, uplatněním požadavku vůči státu umožnit levné, hygienické a kulturní bydlení pro široké vrstvy obyvatelstva, a to moderní, vědeckou a racionální, krajně ekonomickou technologií výstavby. Radikalita tohoto myšlení, posilovaná inspirující ideovou konvergencí v poezii, literatuře a zvláště

Emanuel Hruška (1906-1989)

tě ve výtvarném umění nabývala až jakýchsi kulturně-revolučních nálad v úsilí formovat nový životní styl, který by odmítl všechny hodnoty dosavadní kultury a vyvolal počátky nové civilizace konstruované od bodu nula. Nový racionálně pedagogický přístup avantgardních škol jednostranně zdůrazňoval význam konstrukce, nových technologií a funkcí budoucích architektonických děl a zavrhoval dosavadní studium historické architektury, její kompozice a proporcionálních vztahů spolu s kresličstvím jako zbytečné a přežilé.

V našem prostředí polemicky až nesmířitelná vědecko-funcionalistická teorie Karla Teigehe pojímá obytný dům jako „stroj na bydlení“ v rámci skladby města složeného ze tří zón: práce – výroby, bydlení – rekreace a dopravy. V nové architektuře pak bylo nutné zavrhnout vše, co je těžké: tradici, estetiku, styl a proporce, a naopak vytvářet nové formy z nových důvodů existence. Pro případnou modernizaci stávající struktury měst byla zamítána asanace, ačkoliv její dosažené výsledky přinesly nesporná hygienická zlepšení, a byla pokládána za kompromisní jev související s upadající osvícenskou racionalitou 19. století. Uzavřený obytný blok v struktuře města 19. století byl pokládán za „nejstrašnější produkt kapitalismu 19. století“.

V roce 1938 se pan profesor E. Hruška habilitoval jako docent svou milovanou disciplinou urbanismu a plánování měst. S příslovečnou osobní vážností se otevíral řešení složitých otázek souvisejících s postupnou urbanizací stále více zprůmyslněné evropské krajiny na úkor ústupu její po tisíciletí kultivované agrární struktury, jejíž hodnoty se snažil uchovat alespoň v regionálních reliktech a její ztrátu nahradit novou kvalitou navrhovaného urbanistického řešení. Proto odmítal zájmově podmíněné urbanistické koncepce vypracované na pouhém „rýsovacím prkně“, ale naopak v zadaných úkolech viděl úspěšné řešení jen v syntéze vědecké spolupráce řady zúčastněných obo-

Kresby E. Hrušky z cest po evropských městech.

rů, jak technologického, tak humanitního zaměření, techniků, ekonomů, dopravních specialistů, ale i historiků, psychologů, sociologů, aby tak iniciovali optimální sepětí člověka s nově přetvořenou krajinou.

Zde se pan profesor Hruška čestně zařadil mezi ty světové urbanisty, kteří rozpoznali, že pouhá urbanisticko-funkcionalistická koncepce nové struktury sídel, omezující se pouze na materiální lidské potřeby bez přihlídnutí k biologickým, psychologickým a vyšším humanitně společenským faktorům, může v racionálním urbanistickém rozvržení města obsahovat i imanentní totalitní prvky a jimi nadkretovat i životní styl.

V třicátých letech dvacátého století rozvinul pan profesor i svoji praktickou činnost, stal se vítězem mnoha architektonických soutěží a tvůrcem velmi hodnotných „elektrických domů v Holešovicích“. Rovněž byl zván ke spolupráci s tehdy nejvýznamnějším stavebně-výzkumným hnutím ve Zlíně, které bylo vedeno známým architektem V. Karfíkem a jeho dalšími spolupracovníky a které v modernizaci a zprůmyslnění stavební technologie dosahovalo vysoké úspěšnosti a skutečné světové úrovně. Zde mohl pak profesor sledovat i krátkou expertní činnost architekta Le Corbusiera, který byl přizván Bařovou společností ke spolupráci při zamýšlené výstavbě 20 tisíc bytů pro její zaměstnance. Le Corbusier navrhoval výstavbu několika obřích kolektivních domů, což T. Bařa radikálně zamítl a hájil koncepci kolektivní práce a výroby, ale individuálního způsobu bydlení a společenského života. Pak vznikly známé Bařovy rodinné domky koncipované s všestrannou úspěšností, ale i cennou dostupností pro zaměstnance.

Ale to již přicházela válečná léta s promyšleným zničením všech existencionalních složek národního života německými nacionálními socialisty se signifikantním uzavřením českých vysokých škol v roce 1939. V této době byl E. Hruška, tehdy docent, i díky svým jazykovým znalostem již mezinárodně uznávanou autoritou ve svém oboru. Pracoval na pražském magistrátu a po skončení války doufal, že mu bude dána příležitost podílet se svojí pedagogickou činností při obnově pražských vysokých škol. Žel nestalo se tak, k velké újmě prestiže ČVUT a škodě nás, nastupující generace poválečných studentů. Tehdy jsme se my, většinou venkovští studenti, stali svědky událostí, kterým jsme nemohli porozumět. Před zahájením výuky kreslení prof. O. Blažičkem přišla do ateliéru skupina mladých lidí, kteří arogantním způsobem hanobili pedagogický a lidský profil pana profesora a vyzvali nás, abychom při jeho příchodu demonstrativně opustili ateliér. Zůstali jsme ohromeni, ale nakonec nikdo neodešel. Stejný scénář se opakoval i v případě profesora A. Engla a obdobnými nečestnými praktikami byl hanoben i prof. E. Hruška. Na neobsazená místa přišli noví učitelé, nám většinou neznámí, ale silně levicového zaměření. My, většinou idealisticky smýšlející mladí lidé, jsme tyto surovosti zvláště proti starému a nemocnému profesorovi O. Blažičkovi nemohli pochopit. Za válečných dob, kdy německá nacionálně-socialistická propaganda deklasovala schopnosti českého národa na plebejskou úroveň, schopného snad místy dobré řemeslné úrovně, ale nikdy vyšší tvořivé činnosti, srovnávali jsme s nadšením vynikající díla českého umění a mezi nimi obdivované monumentální olejomalby interiérů pražských kostelů prof. O. Blažička se

„vzorovými díly“ tehdejší oficiální malířské německé produkce.

Dále jsme nechápali, že v době, kdy se tolik mluvilo o obnovené demokracii, humanitě a lidské vzájemnosti, o sociální spravedlnosti, svébytnosti české kultury a s vědomím citelných ztrát české inteligence na popravističích a v koncentračních táborech, se těchto lidí nikdo nezastal. Československá poválečná demokracie neměla sílu ani odvahu toto zlo zvrácené nenávisti odmítnout, takže latentně bujelo, aby v padesátých letech novou silou brutality na týchž fakultách ničilo osobní a profesní ideály desetitisíců mladých studentských životů.

V padesátých letech i modernističtí levicoví architekti, kteří dosud žili v relativně klidném závětrí režimu, byli politickým nátlakem nuceni přerušit své spojení a tvůrčí spoluúčasť se západním kulturním světem a přijmout teze stalinského socialistického realismu, které neměly nic společného s tehdejší českou kulturní mentalitou a jejími ideovými horizonty. Exemplárním pro tuto dobu je tragikomický zlom uznávaného koryfeje české poezie Vítězslava Nezvala. Nyní i přesvědčení funkcionalističtí architekti byli nuceni fasády jimi navrhovaných budov dekorovat prvky historických slohových řádů, kterými se za studia většinou odmítali vážněji zabývat. Jako ideový vzor volili českou renesanci, domněle blízkou české národní povaze. Jedni z nátlaku bez vnitřního přesvědčení, jiní s předstíranou radostí kompilovali renesanční výtvarné prvky mnohdy s pitoreskní naivitou, aniž by dosáhli jednotící výtvarné ideje a tím zainteresovaného kontaktu s vnímatelem exteriéru. Vedle této produkce, modernisty zavrhovných neoklasicistně řešených fasád státních budov meziválečné republiky profesora Antonína Engla, kde se promyšlený a procítěný každý detail podržuje slohové jednotě celku, a tím si celkový vzhled uchovává vážnost architektonické koncepce dodnes.

V této době ideologické relativizace hodnot a politikomocenské destrukce identické národní svébytnosti, víme o životě pana profesora E. Hrušky velmi málo. Jisté pro svůj uzavřený systém vnitřně přijatých hodnot nepatřil mezi ty, kdo byli velebeni světem českého stalinismu. V roce 1947 získal pan profesor konečně místo docenta na Vysokém učení technickém v Brně, kde mohl současně spolupracovat s dřívějšími přáteli, prof. B. Fuchsem a lidsky vzácným arch. F. Kalivodou. Tehdy současně vedl odbor plánování na Zemském studijním a plánovacím ústavu. V roce 1948 ještě dokončil územní plán města Mladé Boleslavi, ale již po únoru 1948 odešel do Bratislavy, kam byl pozván přítelem a spolužákem z ČVUT v Praze prof. E. Belušem, aby založil katedru urbanismu na nové Stavební fakultě Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Zde se též setkal s arch. J. E. Koulou a osobitým Alfredem Piflem, který na Slovenko přišel z pražské fakulty dějin architektury, tehdy ještě vedené prof. O. Stefanem.

V příchodu na Slovensko lze vysledovat jakýsi příznivý zlom v životě profesora Hrušky, kdy na rozdíl od české nenapravitelně mrtvé přítomnosti, z níž se možný únik jevil pouze jako fraška nebo tragédie, se zde setkal s jakýmsi odlišným vnímáním času, s vědomím jedinečnosti a neopakovatelnosti chvíle, kte-

rá motivuje k etickému vzepětí a smysluplnému činu. Jeho široká vědecká činnost se záhy rozvinula nejen v Bratislavě, ale na celém Slovensku a osobnost profesora Hrušky byla uznávána, respektována, ba uctívána jako velká autorita, již se Slovensku dostalo v pravou chvíli. Tehdy se rozbíhala průmyslová urbanizace dosud takřka panenské země. Zde pan profesor vedle pedagogické činnosti svým nadhledem a rozsáhlou znalostí vývoje světového urbanismu a jeho důsledků pomáhal vytvářet moderní koncepci slovenského urbanismu. Škoda jen, že nebylo vždy dbáno jeho odborných humánních rad a nakonec rozhodovaly politické a jiné zájmové zřetele.

Na katedře urbanismu na SVŠT v Bratislavě, kterou profesor Hruška založil a vedl 20 let, byl již od počátku jmenován docentem, od roku 1950 profesorem a v roce 1955 získal akademickou hodnost doktora věd. Byl též hlavním iniciátorem vzniku urbanistického pracoviště na Slovenské akademii věd a časopisu Architektura a urbanismus, kde byl v letech 1966–1988 vedoucím redaktorem.

Díky vysoké vědecké a literární úrovni prací profesora Hrušky, schopnosti mimořádné kultury v mezilidských vztazích i jeho jazykovým znalostem se Bratislava, a nikoliv Praha, v této době stala místem setkávání proslulých světových urbanistů. V roce 1961 vydal v Československu první rozsáhlou práci s širokým úhlem vědeckého přístupu pojednávající o dějinách urbanismu, v níž sledoval vývoj lidských sídel od samého prapočátku a zvláštní pozornost věnoval vzniku měst a městských sídel od nejstarších přes Babylonii, Athény, Řím a další, jejichž společensko-ekonomickou strukturu pokládal za podmiňující pro vznik světové kultury, které byly schopné se v dějinném čase překrývat a zjevně neb latentně přežívat.

Profesor Emanuel Hruška badatelsky pracoval v široké časové a tematické škále. Na jedné straně promýšlel život člověka ve všech vývojových možnostech budoucích velkoměst, na druhé se postupem času stále hlouběji a intenzivněji zamýšlel nad složitou vývojovou vrstevnatostí městotvorných počínů mnoha předchozích generací vedoucí až k dnešní struktuře historických městských celků s emotivně působícím, skrytým i zjevným, kulturním bohatstvím. Zde došel k poznání – tak jak Machiavelli chápal Florencii –, že město je též živý organismus a ke svému trvání a rozvoji potřebuje stejně jako rostlina specifické předpoklady, jejichž racionálně intuitivní uchopení reflektoval až s úzkostnou pečlivostí spolu s podmínkami moderního života tam, kde navrhoval nové městské sídelní celky. Na druhé straně mimořádné znalosti a schopnost nalézat citlivé řešení reanimace městských památkových rezervací, přivedly pana profesora ke spolupráci s ústřední komisí státní památkové péče při ministerstvu kultury v Praze.

Od roku 1971 se stal pro své vědecké a lidské kvality předsedou československého národního komitétu ICOMOS, který s velkým mezinárodním uznáním řídil až do své smrti. V letech 1980–1988 přijal profesor Emanuel Hruška funkci předsedy Klubu Za starou Prahu, kde nás naučil novému stylu práce. V komunikačních vztazích se snažil vyloučit emotivně polemické roviny, a to ve prospěch nejhlubšího exaktního poznání řešených sporných či projednávaných případů. Usiloval o projednání všech možných variant a přijetí racionálně promyšleného návrhu a logického řešení, které by bylo důstojnou reprezentací Klubu. Díky tomu stoupala odborná úroveň a prestiž Klubu a tyto spolu s autoritou profesora Hrušky se mohly stát konečnou tečkou nad malomyslností některých členů, pramenící z letitých politických snah o likvidaci Klubu. S velkou úctou jsme oceňovali osobnost pana profesora, který svým humánním cítěním a velkorysími projevy skromnosti sám sebe jakoby odsouval do pozadí a upřednostňoval druhého, aby jej povzbuzoval v osobním kontaktu k otevřenosti, důvěře a vzájemnému přátelství. Sám uzavřel dlouholeté přátelství s JUDr. Oldřichem Horou, svým nástupcem v předsednické funkci Klubu Za starou Prahu, i s dalšími jeho členy. Přátelství bylo panu profesorovi opláceno soucítěním. Když byl jeho velký duch náhle zlomen fyzickým ochromením a následnou tělesnou indispozicí, byl alespoň v Klubu nadále přátelsky přijímán i se vstřícnou ochotou mu pomoci. Tak se těšil ušlechtilé taktní pomoci dr. Helgy Turkové a zvláště dr. Jana Cejpa, který jej opatroval a doprovázel na akce, kde v důvěrně známém pracovní-společenském prostředí toužil být nadále alespoň pasivně přítomen.

V té době pohašla i jedinečná jiskra jeho oka a tváře. O lidském pohledu byl přesvědčen, zvláště za své nemoci, že je jakýmsi hlubinným nositelem bytí, lze v něm číst a věsti s ním dialog dále za hranici slov. V kontaktu s panem profesorem Hruškou bylo možno vycítit, jak úzkostlivě dbal o vnitřní i vnější pravdivost tváře a střežil její nedotknutelnost. Současně sledoval v tehdejším politickém „theatro mundi“ pandemickou proměnu lidské tváře v herecké masky, kdy i slova švej-

kovského absurdního žargonu předstírala teatrální vážnost. S osobní lítostí vnímal rozpor lidské důstojnosti a nesvobody, který svými důsledky atomizoval společnost a vyvolával atmosféru nedůvěry, v níž nelze véstkladný dialog.

Dar intelektu s možností jeho rozvoje považoval profesor E. Hruška za nejvyšší morální výzvu člověku – jedinci, aby se z neexistence živočišného přežívání stal sám sebou v otevřené budoucnosti času. To znamená nekonečný neklid tvoření, nikdy nebytý hotov v zkoumané oblasti lidské skutečnosti, a hlavně to znamenalo být stále činný v přítomnosti – v čase – a nestárnout.

Vědecký ohlas, znalost cizích řečí a kultur, noblesní chování evropského myslitele přinesly profesorovi E. Hruškovi světové uznání. V roce 1968 získal ve Vídni Herderovu cenu, která se udělovala za vědecká, literární nebo umělecká díla, podílející se na globálním kulturním rozvoji Evropy, která tehdejší domácí policejní režim potlačoval.

V roce 1987 poctilo generální shromáždění ICOMOS ve Washingtonu profesora Emanuela Hrušku prestižním titulem čestného člena. Rovněž byl jmenován řádným členem francouzské akademie architektury. Současně byl velký zájem o jeho přednášky na vysokých školách ve Vídni, Hamburku, Drážďanech, Paříži a jinde.

Pro nás, kteří jsme vyrostli ve školních lavicích meziválečné demokratické republiky, nebylo obtížné rozpoznat ve světovém názoru profesora Hrušky formující vliv společensko-politické koncepce T. G. Masaryka, která „český národ opět umísťovala na jeviště divadla Evropy“ vývojovým procesem zduchovňování člověka a hmoty, který se děje až úmornou prací, vyhánějící násilí a krutost, prací, která vynáší každou generaci

o vývojový stupeň poznání a mravnosti výš a člověk se stává lidštějším.

T. G. Masaryk viděl příčinu celé tehdejší společenské bídy v plebejské nedovzdělanosti mas a naopak v široké vzdělanosti lidstva, zakotvené současně sub speciae alternatis, předpokládal překonání barbarské krutosti historických válek, společenských rozporů a vznik nové morálně-obranné síly demokracie proti iracionálně destruktivním hrozbám vzrůstajících krizových jevů v tehdejší Evropě třicátých let. (Jak by asi byl T. G. Masaryk zklamán, kdyby se dožil propadu německého národa národně-sociální ideologii, o němž věřil, že jako vzdělaný národ ji sám zavrhne, ale zvláště chování velké většiny české inteligence v druhé polovině 20. století?)

V duchu ideje T. G. Masaryka konstituující státotvorný československý národ o dvou větvích, která jediná mohla Čechům a Slovákům přinést svobodu, přišel pan profesor Hruška na Slovensko, nikoliv aby dominoval svojí kulturní hegemonií, ale aby nabídl své vědomosti a pracovitost společné vzájemnosti v budování nových tvůrčích hodnot. Díky svému životnímu nadhledu a dokonale sebeovládající laskavé povaze, která v mnohém kontrastovala se slovenskou národní bezprostředností a temperamentem, byl pan profesor velice oblíben a respektován. Navázal zde četná opravdová přátelství, která trvala až do konce jeho života. V této lidské přízni mohl pokládat Slovensko za svůj druhý domov, i když se rád vracel do Čech, kde byl též vždy ochoten dělit se o svůj talent.

Zdálo by se, že tak úspěšný a mezinárodními poctami oceňovaný život přinášel prof. Hruškovi jen zasloužené uspokojení. Jistě se ze svého díla radoval, ale současně jako citlivý člověk trpěl dehumanizací společnosti a její vnitřní lži. Velmi ho mrzelo, když mladí slovenští architekti nedbali jeho doporučení a prosadili demolici historického předhradí bratislavského Hradu. Jeho slovenští přátelé přiznávají, že jako Čech nebyl ušetřen nekontrolovaných šovinistických útoků. Neurážel se,

zřídka si stěžoval, ale osobní lítost se mu ne vždy dařilo potlačit.

Moje nejhlubší osobní vzpomínka na pana profesora Emanuela Hrušku se udála krátce před jeho onemocněním při jedné společné cestě z Klubu. Tehdy se vyslovil k mým vlastním potížím v profesi svým osobitým způsobem soucítění, solidarity a pocitu společného životního údělu zcela lakonicky těmito slovy: „Také vás pronásledovali po celý život žraloci,“ a v nastalé odmlce jakoby nedořekl: ale vždy se našli přátelé, kteří nám pomohli.

Pan profesor jaksi bytostně usiloval o přátelský vztah k druhému člověku, ctil jeho svobodu, zůstával noblesně zdrženlivý a ponechával na něm, aby vytvářel charakter rozvíjejícího se přátelského vztahu. Přátelství s ním pak přinášelo v tehdejších těžkých dobách pocity životního uvolnění, radosti a smysluplnosti pozitivní lidské činnosti.

Jako svůj osobní projev úcty a vděčnosti, že jsem se i já mohl podílet na vědeckém bohatství a lidské moudrosti pana profesora, pokusil jsem se ze svých prožitků nastínit jeho velký životní příběh v historiografii velkých zasloužilých osobností Klubu Za starou Prahu, které vedle svého ochranného zájmu o starou Prahu, členové a přátelé Klubu vždy velmi ctíli.

Josef Hyzler

Nejvýznamnější odborné publikace Emanuela Hrušky:

Příroda a osídlení (Biologické zásady krajinného plánování), Praha 1945.

Urbanistická forma (Osídlení a plán), Praha 1947.

Vývoj stavby miest, Bratislava 1961.

Problémy súčasného urbanizmu, Bratislava 1966.

Stavba miest, jej história, prítomnosť a budúcnosť, Bratislava 1970.

Úvod do urbanizmu a územného plánovania, Bratislava 1986.

*Domáci rada Klubu Za starou Prahu
si dovoluje poblahopřát
paní Věře Blažkové
k životnímu jubileu!*

Paní Věra Blažková, členka Klubu Za starou Prahu, narozena v roce 1946 v České republice, žije od roku 1973 v německých CÁCHÁCH. V roce 1998 založila spolek Kulturverein Aachen-Prag e. V. (Kulturní spolek CÁCHY-Praha) v CÁCHÁCH. V roce 2000 se pak stala spoluzakladatelkou sesterského sdružení Spolek Praha-CÁCHY v Praze. Členové našeho Klubu ji znají z řady přednášek v rámci cyklu Hovory o Praze i jako autorku několika publikací věnovaných tématu, který obě města spojuje, císaři a králi Karlu IV. a dalším osobnostem jeho doby či panovnických dynastií Lucemburků a Habsburků.

ZÁPIS Z VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ KLUBU ZA STAROU PRAHU

dne 11. března 2006 v Baráčnické rychtě

Valnou hromadu zahajuje předsedkyně Klubu, Dr. Kateřina Bečková.

Vítá muzikanta Tomáše Hášu (umělecké jméno Mr. Evergreen), který vytváří preludováním známých melodií na přenosném piánu příjemnou atmosféru, a upozorňuje přítomné, že po přestávce dojde na výuku hymny Klubu.

V úvodu shromáždění čte předsedkyně jména členů zemřelých v roce 2005. Jmenovitě vzpomíná na členku Domácí rady Ing. arch. Helenu Polívkovou, dále čestného člena pana Reinholda Macho, starostu města Furth im Wald. Minutou ticha je uctěna jejich památka.

Jednatel klubu Mgr. Richard Biegel čte jednatelskou zprávu.

Jednatelská zpráva za rok 2005

Jednatelské zprávy v minulých letech začínaly vždy nějakou variantou této věty: uplynulý rok byl z hlediska činnosti Klubu podobný jako roky předchozí – řešily se starší kauzy a přibývaly nové, neméně závažné. Jejich autorovi tento začátek vzhledem ke své nevalné originalitě působil vždy vrásky na čele. Letos lze bohužel konečně použít začátek zcela odlišný. Rok 2005 byl totiž pro památkovou péči rokem klíčovým a lze říci osudovým. Obor, v posledních letech nepřilíš atraktivní a značně uzavřený do sebe, se náhle ocitl v první linii politického zájmu. Až potud by bylo takovéto konstatování vcelku pozitivní. Bohužel je třeba dodat, že tento zájem nebyl veden snahou napravit hlavní nedostatky památkového systému nebo posílit pozice a prestiž oboru. Po třech měsících radikálních personálních čistek a systémově nesystémových změn se památková péče nachází ve stavu faktického vnitřního rozvratu, dána zcela napospas rozličným ekonomickým a lobbystickým zájmům.

Klub Za starou Prahu sehrál v dosavadním průběhu této krize mimořádně důležitou roli, neboť jako jediná odborná instituce dokázal včas reagovat na radikální kroky ministra Jandáka a průběžně nazývat věci pravými jmény. Opět se tak ukázala nezastupitelná role Klubu v systému památkové péče, která se pod taktovkou nového ministra stává čím dál více institucí řízenou zájmy politickými, ekonomickými a až v poslední řadě odbornými. Byl to právě Klub, který jako první upozornil, že hlavní slovo v památkové péči převzala skupina zástupců komory architektů vedená dr. Plosem, kteří prosazují výrazně oslabení vlivu památkové péče a vznik tzv. „autorizovaných památkářů“, kteří by byli placeni přímo investorem a jejichž posudky by de facto nahradily stanoviska památkového ústavu.

Shodou okolností začala památková krize ve chvíli, kdy byly dokončeny texty pro bilanční věstník Klubu, který shrnuje hlavní problematické trendy v porevoluční památkové péči. Bilance tak není touto krizí dotčena a věnuje se tomu, co je pro pražskou památkovou péči opravdu podstatné a od čeho počínání ministra Jandáka jen odvádí pozornost – totiž od problematického roz-

hodování magistrátu, který nerespektuje názory památkového ústavu, od dlouhodobé a zjevně záměrné absence závazných regulačních podmínek v Pražské památkové rezervaci a zejména od skutečnosti, že velcí investoři začínají být čím dál tím více zájmově propojeni s odpovědnými komunálními politiky. Politickou pacifikaci památkového ústavu je třeba v této souvislosti vnímat jako potenciální zánik poslední státní instituce, která se v systému pražské památkové péče snažila upřednostňovat ochranu památek před investorskými a politickými zájmy. Tragické a dalekosáhlé důsledky této proměny pro ochranu památek v Praze jistě není třeba nijak zdůrazňovat.

První velkou kauzou loňského roku byla plánovaná **demolice Libeňského mostu**, pozoruhodné stavby významného meziválečného architekta Pavla Janáka. Při schvalování tohoto nepochopitelného záměru došlo k situaci, která je pro památkovou péči v Praze typická. Národní památkový ústav vydal k demolici nesouhlasné stanovisko a navrhl most prohlásit kulturní památkou. Odbor kultury a památkové péče magistrátu naopak demolici schválil a vyjádřil se, že prohlášením mostu za památku by byl degradován samotný akt prohlášení kulturních památek. Ministerstvo kultury nakonec most památkou neprohlásilo, a to zejména s poukazem na údajný špatný stav mostní konstrukce. Jak ale ukázaly nezávislé statické posudky, mostu schází jen pravidelná údržba a je po celkové opravě schopen bez problémů sloužit další desetiletí. Libeňský most je tak odsouzen k zániku i přes to, že se jedná o významnou architektonickou památku a že jeho stav není zdaleka tak špatný, jak tvrdí hlavní investor akce, kterým je pražský magistrát. V současné době se Klub ještě pokouší most zachránit prostřednictvím svého dceřiného sdružení Za krásnou Prahu, které je zde účastníkem stavebního řízení.

Prozatímním vítězstvím Klubu pokračovala kauza navržené **novostavby bytového domu s podzemními garážemi na malostranské náplavce vedle Hergetovy cihelny**. Ministerstvo kultury zamítlo odvolání investora Sebastiana Pawlovského proti zrušení souhlasného rozhodnutí odboru památkové péče magistrátu a v rozsáhlém právním rozboru dalo zapravdu názoru památkového ústavu, který zastává i náš Klub. Přes tento dílčí úspěch lze předpokládat, že se investor záměru tak snadno nevzdá a pokusí se využít současných zmatků v památkové péči k jeho prosazení.

Administrativně-obchodní **COPA centrum** stejného investora nad stanicí metra Národní třída vedle obchodního domu Máj je v současné době ve fázi územního řízení. Na základě publikovaných vizualizací projektu Klub konstatoval, že celková koncepce budovy je zajímavá a pro dané místo vhodná. Problémem je – tak jak vždy – přílišná výška objektu, který se ve hmotě dotahuje na úroveň nejvyšších bodů okolních budov. V územním řízení, jehož je členem spřátelené sdružení

Ateliér pro životní prostředí, tak budou zástupci Klubu požadovat snížení stavby alespoň o jedno podlaží.

Neúspěšně skončil pokus Klubu snížit velikost **věžových staveb na žižkovské Parukářce**. Vedle dosavadních šestipodlažních činžovních domů tak na horizontu vyrostou čtrnácti a šestnáctipodlažní věže, které se v budoucnu s největší pravděpodobností stanou precedentskem pro další výškové stavby na východní pohledově hraně pražského panoramatu.

Svou pozornost věnoval Klub stejně jako v minulých letech **Letenské pláni**, kde je v současné době projednáváno několik velkých projektů, které tuto důležitou lokalitu mohou výrazně proměnit. Na mrtvém bodě zatím uvízl **záměr demolice vil na Špejcharu** a výstavby deskového domu na jejich místě. Vydané územní rozhodnutí bylo zrušeno, ovšem domy chátrají dále a lze předpokládat další pokusy o jejich odstranění. S územím kolem Špejcharu také souvisejí dvě velké připravované stavby – městský okruh, který má vést v tunelu pod třídou Milady Horákové, a připravovaná novostavba Národní knihovny v místě špejcharské tramvajové smyčky. V případě **městského okruhu** Klub chápe důležitost stavby pro odlehčení místní povrchové dopravy, nesouhlasí však s velkou kapacitou tunelů, která na sebe logicky stáhne i dopravu tranzitní, ani s navrženou podobou křižovatek a výjezdů, které se nijak nepřizpůsobují svému městskému prostředí. **Projekt výstavby nové Národní knihovny** na Špejcharu považuje Klub za velice nešťastný, neboť navržená parcela je součástí letenských sadů a jakákoli nová budova zde bude omezena jak výškou, tak zejména kapacitou. Nové budově knihovny by tak scházel jeden z hlavních atributů takového stavby – možnost budoucího rozvoje a rozšiřování. Klub proto doporučuje nalézt pro novostavbu knihovny jiné, vhodnější místo v širším městském centru a ponechat parcelu na Špejcharu jednou provždy jako nezastavěnou součást Letenských sadů. Zásadní nesouhlas pak Klub vyslovil se záměrem výstavby **Oceanária** v prostorách pod bývalým Stalinovým pomníkem, neboť je nedůstojný tohoto místa a do této klidové pěší parkové zóny by jen přivedl nežádoucí dopravní a komerční ruch.

Jedním z nejzávažnějších případů loňského roku byl návrh na **zrušení Masarykova nádraží**, který prosazuje Magistrát hl. m. Prahy a zejména náměstek primátora Jan Bürgermeister. Klub se zrušením tohoto prvního pražského nádraží nesouhlasí, a to nejen z důvodů architektonických a památkových – jeho původní využití je totiž zároveň nejlepším způsobem jeho ochrany –, ale i dopravních a obecně městotvorných, neboť lokalizace nádraží ve středu města podporuje příměstskou hromadnou dopravu před nežádoucí dopravou automobilovou. Lze říci, že politika magistrátu je v tomto případě silně účelová a krátkozraká, neboť preferuje okamžitý zisk z komerční výstavby na uvolněné ploše nádraží před dlouhodobým koncepčním rozvojem města. České dráhy se zrušením nádraží zatím nesouhlasí a kauza tak bude dále pokračovat.

Koncepční změny čekají v nastávajícím roce pravděpodobně i **Hlavní nádraží**, kde je mimo jiné navržena zásadní přestavba velkorysý odjezdové haly manželů Šrámkových a Jana Bočana. Klub v tomto případě nepochybuje o nutnosti rehabilitace a určitého ztraktiv-

nění nádražní budovy, nesouhlasí však s navrženým projektem, který ruší centrální nástup k vlakům a do dneškové volné haly umísťuje patrovou vestavbu obchodních ploch. Tento přístup vede nejen k poničení koncepce i detailů zajímavé a kvalitní architektury odjezdové haly, ale i ke ztížení provozu samotného nádraží, neboť cesta od pokladen k vlakům bude vedena oklikou kolem obchodních výloh. Odjezdová hala nádraží byla Národním památkovým ústavem navržena na kulturní památku, ministerstvo kultury však ani v tomto případě návrhu nevyhovělo, a to i přes skutečnost, že se za něj postavili autoři původního projektu Alena Šrámková a Jan Bočan. V současné době probíhají jednání mezi investorem přestavby a zmíněnými autory původního projektu, jejichž autorská práva by měl investor respektovat. I přes negativní postoj ministerstva kultury tak ještě zůstává naděje, že jedna z nejkvalitnějších pražských staveb ze 70. let 20. století bude nakonec ve své koncepci i architektonické kvalitě zachována.

Autorský zákon hraje roli také ve smutném případě bývalého **kina 64 U Hradeb**. Nový majitel tohoto komplexu v srdci Malé Strany plánuje nejen přestavbu bývalého kina na podzemní garáže pro 70 stání, ale i další nástavby a dostavby, které vyplní dosud volné dvory a dvorky mezi jednotlivými domy. Autor interiérů kina a spoluautor celkového řešení tohoto areálu arch. František Trmač vyslovil s přestavbou kina na garáže svůj zásadní nesouhlas. Při posuzování projektu se odehrál nám již dobře známý scénář: Národní památkový ústav dům navrhl na kulturní památku, odbor památkové péče magistrátu s tím vyslovil nesouhlas, ministerstvo kultury dům za památku neprohlásilo a odbor památkové péče magistrátu všechny demolice a nástavby posléze schválil. V současné době probíhá stavební řízení, jehož účastníkem je dceřiné sdružení Za krásnou Prahu a kauza tak stále ještě není uzavřena.

Poslední dějství se naopak odehrálo v jednom z nejstarších a nejdůležitějších dramát porevoluční památkové péče, v kauze nešťastného staroměstského **kostela sv. Michala**. Po desetiletí protestů, žádostí, diskusí a výzev byl nakonec kostel prodán nájemci, který jej svou rekonstrukcí poničil a vulgární produkcí diskoték a striptýžů i mravně degradoval. Odpovědní činitelé – tedy Národní knihovna a ministerstvo kultury – odmítli převzít jakoukoli odpovědnost za zničení památky a raději se tohoto horkého bramboru prodejem zbavili. Románsko-goticko-barokní kostel sv. Michala je tak jednou z hlavních obětí komerčních tlaků, nezodpovědného rozhodování a bezbřehého alibismu, které pražskou památkovou péči posledních patnácti let v mnoha směrech charakterizují.

Obětí v pravém slova smyslu jsou i goticko-barokní interiéry **paláců Hrobčických a Wimmerova v Rytířské ulici na Starém Městě**. Pod zástěrkou vyklízení prací zde dělníci proměnili zachované domy v ruiny, na které musel být vydán havarijní výměr. V tomto případě se majitel ani nenamáhal požádat o stavební povolení, v jeho počínání mu stavební úřad nedokázal zabránit a zastavení demolice přineslo až trestní oznámení a medializace případu. Ať už trestní řízení v tomto případě skončí jakkoli, do původní podoby tyto chráněné kulturní památky již nikdo nevrátí a nezákonný postup

tak vlastně ukazuje možnou cestu dalším podobným nekulturním podnikatelům.

Bez stavebního povolení byla rovněž zbořena podstatná část vnitřních konstrukcí klasicistního **Haškova domu**, jehož dramatickou kauzu Klub sledoval v minulých letech. Po prohlášení domu kulturní památkou se zdálo, že jeho fyzické ohrožení skončilo. Jednání majitele však opět ukázalo, jak málo lze v některých případech spoléhat na dodržování památkového a stavebního zákona.

Poslední velkou památkovou kauzou, které se Klub v loňském roce věnoval, byl návrh **přestavby augustiniánského kláštera na Malé Straně na hotel**. Razance projektu architekta Martina Kotíka, který se nezdřáhá probourávat gotické zdi, utilitárně propojovat původně oddělené domy, zastřešovat nádvoří nebo demolovat veškerá barokní ostění a dveře bývalých klášterních cel, donutila Klub opět vyslovit se záměrem zásadní nesouhlas. Projekt lze srovnat s kauzou hotelu Ritz-Carlton v Celetné ulici, kde byl v rámci přestavby na hotel téměř zbořen goticko-renesanční dům u Sixtů. Překvapivé a alarmující je, že ředitel pražského pracoviště NPÚ PhDr. Michael Zachař projekt přestavby augustiniánského kláštera podpořil. Jeho chování v tomto případě bohužel připomíná jednání bývalého ředitele Pavla Pirkla, který obdobně benevolentními postoji dopustil poničení mnoha významných památek včetně zmíněného kostela sv. Michala. Klub Za starou Prahu učiní v tomto případě vše proto, aby k barbarské přestavbě kláštera nedošlo.

Mezi další případy, kterými se klub v loňském roce zabýval, patří **návrh dostavby Vítězného náměstí v Dejvicích**, naštěstí neúspěšný **návrh na zrušení památkové ochrany Holešovické tržnice**, stavba **administrativního centra nad Hlavním nádražím na náměstí Winstona Churchilla** a mnoho dalších případů, o kterých se dočtete ve věstníku nebo na našich internetových stránkách (www.zastarouprahu.cz). Za klíčový klubovní počín uplynulého roku je nutné považovat již zmíněné vydání **bilančního čísla věstníku**, které shrnuje nejdůležitější památkové případy z let 1991–2005. Velkou oblibu nejen v památkové obci si získalo diskusní fórum na webových stránkách Klubu, kde je možno diskutovat nejen o současných změnách v památkové péči, ale i o jednotlivých aktuálních kauzách. Všem členům Klubu proto doporučujeme jeho návštěvu.

Cenu Klubu Za starou Prahu za novou stavbu v historickém prostředí pro rok 2005 získal architekt John Pawson za **dostavbu kláštera Panny Marie v Novém Dvoře**. Do úzkého výběru kandidátů na cenu se tentokrát dostali **polyfunkční dům v Boskovicích** architektů Beránka, Eichlera a Jakubce, **rodinný dům v Dobřejovicích u Prahy** architektů Jiřího Poláčka a Václava Škardy, **věž kostela sv. Florianu v Kozmicích u Hlučína** architekta Marka Štěpána a **polyfunkční dům na náměstí ve Zlíně** architekta Svatopluka Sládečka.

Díky neúnavné aktivitě místopředsedy Klubu pana arch. Martina Kriseho získal Klub v loňském roce konečně **stavební povolení na rekonstrukci přízemí Juditiných věží** na kulturní a informační centrum. V současné době probíhá systematické hledání grantu, který by nám realizaci tohoto neziskového záměru umožnil.

I v loňském roce se pravidelně konaly Hovory o Praze a v Juditině věži probíhaly přednášky pro studenty dějin umění. Stejně jako v minulých letech Klub spolupracoval s různými občanskými sdruženími v Čechách i v zahraničí. S tuzemských jmenujme zejména **Ateliér pro životní prostředí, Uměleckohistorickou společnost v českých zemích, Klub Za krásné Karlovarsko, Sdružení pro stavebně-historický průzkum, Památkovou obec českokrumlovskou**. Tradičně dobré styky Klub udržoval se **Společností přátel starožitností, Svatoborem** či spolkem **Vltavan**. V zahraničí pak byla nejdůležitější spolupráce s francouzským sdružením **Paris historique**, vídeňským **Österreichische Gesellschaft für Ortsbildspflege** či švýcarským sdružením **Pro Fribourg**. V roce 2005 klub rovněž podal přihlášku do organizace Europa Nostra, která sdružuje nejvýznamnější evropské nevládní organizace zabývající se ochranou památek.

Hlasování o jednatele zprávy: pro – většina; proti – nikdo, zdržel se – 2.

Pokladní a revizní zpráva za rok 2005

Pokladník pan Milan Patka čte pokladní zprávu za rok 2005. Revizor účtů, M.Foltýn čte revizní zprávu za rok 2005.

Hlasování o zprávách pokladní a revizní: pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – 2.

Schválením jednatele zprávy bylo odstupující Domácí radě na rok 2005 uděleno absolutorium.

Volba Návrhové komise

Kandidáti – Ing.arch. Miloš Solař, paní Marie Kočová, *hlasování:* pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – 2

Volba Volební a návrhové komise

Kandidáti – Bc. Karel Ksandr, Dr. Helga Turková, Mgr. Stanislav Holeš, Karel Novotný, Ing. Jiřina Muková, *hlasování:* pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – 4

Bc. Karel Ksandr jako předseda volební a mandátové komise se ujímá vedení schůze a děkuje Dr. Kateřině Bečkové za vedení Klubu a za osobní statečnost v současné bouřlivé situaci v památkové péči. Dále svolává volební komisi a kratičce se radí. Následně předčítá ze stanov Klubu články věnované volbě výkonného orgánu sdružení. Doplňuje se listina přítomných. Vyzývá k rozhodnutí o způsobu volby. Představuje kandidátku sestavenou odstupující Domácí radou. Znovu připomíná početní limity při tajné volbě a techniku tajné volby.

Návrh pana Martina Strakoše volit novou DR. aklamací.

Hlasování o způsobu volby aklamací: pro – většina, proti – 1, zdržel se – 1

Volba nové domácí rady bude provedena aklamací!

Volba předsedy Klubu

Kandidát – dr.Kateřina Bečková

Hlasování o předsedovi Klubu: pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – 1.

Volba místopředsedů Klubu

Kandidáti – Bc. Karel Ksandr, Ing. arch. Martin Krise

Hlasování o místopředsedech Klubu: pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – 2.

Volba členů Domácí rady

Kandidáti – Mgr. Richard Biegel, Ing. Zbyněk Bureš, JUDr. Zdeněk Dušek, Mgr. Kateřina Hanzlíková, Mgr. Stanislav Holeš, Ing. arch. Josef Hyzler, Ing. Václav Janáček, doc. Ing. arch. František Kašička, PhDr. Kristýna Kolajová, Mgr. Radmila Kreuzziegerová, Mgr. Blanka Kynčlová, Ivan Minář, Milan Patka, Ing. arch. Michal Sborwitz, Ing. arch. Miloš Solar, prof. PhDr. Rostislav Švácha, PhDr. Helga Turková, Ing. arch. Jan Veselý

Hlasování o členech Domácí rady: pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – 10

Volba revizorů účtů

Kandidáti – Marek Foltýn, Mgr. Martin Micka

Hlasování i revizorech účtů: pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – nikdo

Regulérnost voleb potvrdil Mgr. Stanislav Holeš. Nová Domácí rada a funkcionáři byli zvoleni za přítomnosti 126 členů Klubu.

PŘESTÁVKA:

Zpěv a výuka klubovní hymny Pražská JAVA.

Diskuse

Bc. Karel Ksandr na dotaz člena vysvětluje a komentuje situaci na Vítkově a monitoring a podporu všech objektů. Arch. Miloš Solar – komentuje situaci v památkové péči a roli předsedkyně a Domácí rady Klubu. Vyjadřuje přesvědčení, že by Valná hromada měla přímo pověřit své statutární orgány pokračováním činnosti v tomto duchu, aby bylo zřejmé, že jednají za celé plénum sdružení.

Dr. Josef Štulc děkuje Klubu a zdůrazňuje jeho zásadní roli jak v době krize po povodni 2002, tak nyní. Oceňuje podporu Klubu památkovému ústavu. Vyzývá, aby Klub požadoval na GR Hájkovi přizvání svého zástupce do ústřední památkové rady.

Dr. Neckářová seznamuje plénum s historií Malostranského hřbitova na Smíchově. Vyzývá k aktivitě a pomoci při záchraně tohoto hřbitova.

Bratr Karel Novotný představuje jednatelku spolku Vltavan, která následně přednáší zdravici tohoto spolku Klubu Za starou Prahu. Zve všechny na oslavy 135. výročí existence Vltavanu. Dne 10. června, pochodem z Výtoně přes Karlovo náměstí do Mánesa. Dále referuje o dalších akcích spolku.

Karel Ksandr upozorňuje na ukončení činnosti iniciativy SOS – archiv architektury a referuje o výnosu sbírky pro restaurování poničených archiválií. Závěrem děkuje Josefu Štulcovi za podporu u anglických dobrodinců.

A. Rymarev hovoří o nedostatečné dokumentaci velké části pražské historické architektury.

Ing. arch. Josef Hyzler připomíná nedožitý jubileum arch. E. Hrušky, emeritního předsedy Klubu, a jeho roli v dějinách Klubu – potlesk.

Usnesení Valného shromáždění

Ing. arch. Miloš Solar čte návrh usnesení:

Valná hromada schvaluje jednatelskou zprávu, pokladní zprávu a revizní zprávu za rok 2005. Oceňuje pohotovou reakci Domácí rady na aktuální dění ve státní

památkové péči, zejména statečný postoj paní předsedkyně, a vyslovuje jejím stanoviskům plnou podporu. Valná hromada děkuje členům Domácí rady za práci pro Klub a Domácí radě jako celku vyslovuje absolutorium.

Valná hromada děkuje všem dárcům za příspěvky na činnost Klubu. Jmenovitě pak děkuje panu Tomáši Bistrickému, panu Kristiánu Paldovi a společnosti Archaia, jejichž dary byly mimořádně štědré. Zároveň se obrací na členy a příznivce s prosbou, aby podle svých možností přispěli na obnovu přizemí Juditiny věže. Náklady na potřebné stavební úpravy a restaurátorské práce totiž značně přesahují prostředky, které Klub získává z členských příspěvků.

Valná hromada bere na vědomí informaci paní předsedkyně, že Klub má okolo 1100 členů. (1107 ke konci února 2006).

Valná hromada protestuje proti nekonceptním a svou povahou nehorázným politickým zásahům do systému státní památkové péče. Domácí radu zplnomocňuje, aby se jménem Klubu dále vyjadřovala k aktuální situaci. Plně se staví za požadavek odvolání Tomáše Hájka z funkce generálního ředitele Národního památkového ústavu, protestuje proti odvolání dr. Josefa Štulce z funkce hlavního konzervátora a co nejrozhodněji odmítá možnost vyvedení souboru státních hradů a zámků z vlastnictví státu.

Valná hromada oceňuje přínos diskusního fóra na internetových stránkách Klubu a ukládá Domácí radě, aby tuto formu svobodného sdělování názorů a propagace myšlenek ochrany památek dále rozvíjela.

Valná hromada ukládá Domácí radě, aby se jménem Klubu vyjadřovala k významným otázkám památkové péče a aby se zasazovala za ochranu památek. Zároveň ji pověřuje, aby v zájmu ochrany památek a architektury vstupovala do úředních jednání, formulovala stanoviska, komentáře a vyjádření, pořádala tiskové konference a šířila názory Klubu v médiích.

Valná hromada ukládá Domácí radě, aby vydávala Věstník, pořádala Hovory o Praze a zorganizovala další ročník udílení Ceny za novou stavbu v historickém prostředí.

Valná hromada ukládá Domácí radě, aby spolupracovala s obdobně zaměřenými občanskými iniciativami a odbornými institucemi, a to včetně vysílání zástupců do odborných grémií.

Valná hromada oceňuje zahraniční kontakty Klubu a pověřuje Domácí radu, aby je dále rozvíjela.

Valná hromada podporuje aktivity na záchranu Malostranského hřbitova na Smíchově (v literatuře je uváděn také jako Malostranský hřbitov v Košířích). Jedná se o významnou památku ohroženou zánikem. Iniciativa občanů může být způsobem, jak bránit alespoň těm nejhorším ztrátám.

Hlasování o usnesení Valné hromady: pro – většina, proti – nikdo, zdržel se – nikdo.

Předsedkyně Klubu, dr. Kateřina Bečková ukončuje Valné shromáždění Klubu Za starou Prahu.

Zapsal Jan Veselý